

Zabytkowe
KLASZTORY
w Wielkopolsce

Zakony działały na terenie Polski od początków istnienia państwowości. Ogromną rolę w procesie chrystianizacji naszego kraju odegrali benedyktyni. Ze wspólnoty tej wywodzili się między innymi: św. Wojciech, pierwszy biskup poznański Jordan i pierwszy arcybiskup gnieźnieński Radzim Gaudenty. Benedyktynami byli pierwsi polscy święci — Pięciu Braci Męczenników — a ich klasztor znajdował się prawdopodobnie niedaleko Międzyrzecza, na zachodnim krańcu historycznej Wielkopolski.

W książce przedstawiono 51 obiektów architektonicznych, składających się z kościoła i budynku klasztornego (lub jego pozostałości), położonych na terenie województwa wielkopolskiego. Aż 28 z nich pełni dziś swą historyczną funkcję, będąc nadal siedzibami instytucji zakonnych i stowarzyszeń życia apostolskiego. Najdłuższą historię ma — istniejący do dzisiaj — klasztor Benedyktynów w Lubiniu. Jego pierwsza fundacja nastąpiła około 1070 r. W XII w. powstały cztery z opisanych tu klasztorów: Kanoników Regularnych w Trzemesznie (ok. 1130 r.), Bożogrobców w Gnieźnie (przed 1198 r.) oraz cysterskie w Łeknie (1153 r., później przeniesiony do Wągrowca) i Łądzie (z. poł. XII w.). W XIII stuleciu ufundowano cztery klasztory franciszkańskie (Kalisz, Gniezno, Śrem, Pyzdry), dwa Cystersów (Obra, Przemęt) i dwa Cysterek (Ołobok, Owińska), dwa Dominikanów (Poznań, Wronki) i jeden Dominikanek (Poznań). W XIV w. założono klasztor kanoników regularnych w Kaliszu. W następnym stuleciach pojawiały się kolejne fundacje; w XV w. było ich sześć, w XVI — cztery, w XVII — dwadzieścia jeden i w XVIII — dwie. Najmłodszym z opisanych obiektów jest klasztor Kapucynów w Pile; obecna świątynia klasztorna powstała tam w latach międzywojennych XX stulecia. Niektóre istniejące dawniej klasztory nie dotrwały do naszych czasów. Zdarza się, że przypominają o nich tylko wzniesione przez zakonników kościoły, jak na przykład w Gołańczy lub Sierakowie, czy też ruiny budynków klasztornych — na przykład w Obornikach.

Zabytkowe
KLASZTORY
w Wielkopolsce

Koncepcja
opracowanie tekstów
wybór fotografii

PIOTR MALUŚKIEWICZ

Opracowanie graficzne

JACEK GRZEŚKOWIAK

Fotografie

KAROL BUDZIŃSKI
MAŁGORZTA FIJAŁKOWSKA
PIOTR MALUŚKIEWICZ
JERZY MIECZNIKOWSKI
ZBIGNIEW SZMIDT

oraz
archiwum klasztoru
Misjonarzy Świętej Rodziny

Rysunki

ELŻBIETA KIDACKA

WOJEWÓDZKA
BIBLIOTEKA PUBLICZNA
I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY
W POZNANIU

Zabytkowe KLASZTORY w Wielkopolsce

125500

Wstęp

KORZENI CHRZEŚCIJAŃSKIEGO ŻYCIA ZAKONNEGO (monastycyzmu) szukać trzeba na Bliskim Wschodzie. Jego pierwotna forma — anachoretyzm — występująca już w 2. poł. III w. na pustyniach wschodniego Egiptu, polegała na prowadzeniu skrajnie ascetycznego życia, w całkowitym odosobnieniu i oderwaniu od spraw tego świata. Według tradycji anachoreci dążąc do osiągnięcia doskonałości religijnej, wzorowali się na św. Antonim Wielkim, zwanym też Pustelnikiem. W IV stuleciu, również na Bliskim Wschodzie, pojawiły się pierwsze grupy żyjących razem mnichów. Ta pierwotna forma życia klasztornego — cenobityzm — polegała na wspólnym zamieszkiwaniu, pracy i modlitwie członków wspólnoty. Pierwszą regułę dla zakonników mieszkających pod jednym dachem opracował św. Pachomiusz. Podstawą monastycyzmu wschodniego były reguły żyjącego w 2. poł. IV w. św. Bazylego Wielkiego, regulujące życie w małych, samodzielnych wspólnotach, rozwijających się przede wszystkim na terenie Azji Mniejszej. Dziś do tradycji tych nawiązują bazylianie — zakon obrządku greckokatolickiego.

Największymi prawodawcami europejskiego monastycyzmu zachodniego, z którego wywodzą się niemal wszystkie działające później na ziemiach polskich zakony, byli św. Augustyn (354-430), filozof i teolog, doktor Kościoła, oraz św. Benedykt z Nursji (ok. 480-547), założyciel klasztoru na Monte Cassino, twórca reguły zakonu benedyktyńców, ogłoszony w 1964 r. przez papieża Pawła VI głównym patronem Europy. Regułą opracowaną przez pierwszego z nich do dziś posługują się kanonicy regularni. Z kolei zakon benedyktyńców, którego pierwsze hierarchiczne struktury uformowały się na przełomie X i XI stulecia, uważany jest za najstarszy zakon zachodniego chrześcijaństwa. Na podstawie reguły benedyktyńskiej powstały nieco później inne zakony, między innymi kameduli, kartuzi i cystersi. Wszystkie zakony opierające swe reguły na naukach św. Benedykta określa się mianem mniszch. Ważną rolę w dziejach Kościoła zachodnioeuropejskiego odegrał również monastycyzm iroszkocki, zapoczątkowany w V w. przez św. Patryka.

W średniowieczu zakony w istotny sposób przyczyniły się do rozwoju kultury. W ówczesnych klasztorach skupiało się życie umysłowe, działały szkoły, w skryptoriach powstawały ręcznie pisane, często bogato ilustrowane księgi. Krzewicielami nowych metod gospodarowania stały się w XII stuleciu klasztory cysterskie; cystersi też pierwsi wprowadzali w swych budowlach formy wczesnogotyckie. W tym samym czasie na Ziemi Świętej powstały zakony rycerskie, między innymi joannitów i templariuszy.

Introduction

THE ROOTS OF CHRISTIAN MONASTIC LIFE are found in the Middle East. Its primary form, anachoretism, existing as early as the second half of the 3rd century in the deserts of eastern Egypt, meant an extremely ascetic life, in total isolation and separation from the affairs of this world. Tradition has it that anachorets, desiring to achieve religious perfection, modelled their life on that of St. Anthony the Great, also called the Hermit. In the fourth century, also in the Middle East, the first groups of monks appeared. This early form of monastic life, coenobitism, involved living in common, work and prayers of all the community members. The first rule for the monks living under one roof was drafted by St. Pachome. The rules of St. Basil the Great, who lived in the second half of the 4th century, were the basis of eastern monasticism. They regulated life in small, independent communities, which developed primarily in Minor Asia. Today this tradition is followed by the Basilians, a Greek-Catholic monastic order.

The greatest law providers of the European western monasticism, from which nearly all monastic orders in Poland have derived, included St. Augustine (354-430), a philosopher and theologian, Doctor of the Church, and St. Benedict of Nursia (about 480-547), the founder of the monastery in Monte Cassino, author of the Benedictine rule, who in 1964 was named the main patron of Europe by Pope Paul VI. The rule introduced by St. Augustine has been followed until today by canons regular. The Benedictine order, whose first hierarchical structures were formed at the turn of the 10th century, is believed to be the oldest order of western Christianity. Other orders, among them Camadoleses, Carthusians and Cistercians, were established later on under Benedictine rule. All the orders, which based their rules on the teaching of St. Benedictine, are referred to as monastic. An important role in the history of the West European Church was played also by Irish and Anglo-Saxon monasticism, started in the 5th century by St. Patrick.

In the Middle Ages monastic orders greatly contributed to the development of culture. This was the place of intellectual life, where schools were organized, hand-written and richly illustrated books were produced in the scriptoria. Cistercian monasteries were the promoters of new methods of farming in the 12th century; Cistercian monks were the first to introduce early-Gothic forms in their buildings. At the same time monastic orders of knights were formed in the Holy Land (e.g. the Order of St. John of Jerusalem and the Knights Templar).

Wzrost liczby ludności, a przede wszystkim nasilające się w XIII w. procesy urbanistyczne, stworzyły nowe potrzeby religijne i kulturalne, do spełnienia których nie bardzo nadawały się istniejące zakony. Wtedy to, zwłaszcza po IV soborze laterańskim, który odbył się w Rzymie w 1215 r., zaczęły rozwijać się zakony nowego typu. Były to tak zwane zakony zebrzące (mendykantkie) — przede wszystkim braci kaznodziejów (dominikanów) i franciszkanów, ale także karmelitów i augustianów-eremitów — poświęcające się głównie pracy duszpasterskiej. Klasztory nowych zakonów powstawały w miastach, a zakonnicy utrzymywali się z dobrowolnych datków pozyskiwanych głównie podczas kwest. Liczba klasztorów rosła tak szybko, że wkrótce każde większe miasto zachodniej Europy miało swoich „braci”.

Zakon franciszkański założony na początku XIII w. przez św. Franciszka z Asyżu stał się największym ruchem religijnym późnego średniowiecza. Oprócz zakonników (tak zwany I zakon) i zakonnicy (II zakon, klaryski), skupiał on także osoby świeckie (III zakon, tercjarze). Spory doktrynalne doprowadziły później do wyodrębnienia się franciszkańskich zakonów obserwanckich (nawiązujących w swych konstytucjach do pierwotnej nauki św. Franciszka); w ten sposób powstały zakony bernardynów, reformatów i kapucynów.

Wystąpienie Marcina Lutra w 1517 r. zapoczątkowało okres reformacji. Za głosem reformatorów poszli mieszkańcy wielu krajów, zwłaszcza w północnej części Europy. W Anglii, krajach skandynawskich i na znacznych połaciach Niemiec zlikwidowano istniejące tam klasztory. Największe straty ponieśli wówczas benedyktyni i augustianie. Reforma protestancka wyzwoliła w Kościele idee kontrreformacji, której program wytyczył sobór trydencki (1545-63). Postanowienia soboru dotyczyły wielu fundamentalnych problemów ówczesnego chrześcijaństwa. Już wcześniej, w 1. poł. XVI stulecia, powstały zakony kleryckie, kładące szczególny nacisk na formację intelektualno-religijną swych członków i wykorzystanie jej w działalności duszpasterskiej. Największą rolę w okresie kontrreformacji odegrał założony w 1534 r. przez św. Ignacego Loyolę zakon jezuitów. Do tej grupy zakonów wpisali się też na przykład pijarzy i kamilianie. Dążenie do odnowy życia zakonnego widoczne było także wśród istniejących już zakonów. Po soborze trydenckim z dotychczasowych struktur wyloniły się między innymi zakony karmelitów bosych, reformatów, trapistów. Niektóre grupy kleryckie nie przyjęły tradycyjnych form życia zakonnego, tworząc nowatorskie na owe czasy zgromadzenia zakonne (na przykład filipini czy misjonarze) lub instytucje świeckie.

The growing population and, primarily, development of towns in the 13th century, created new religious and cultural needs, which the existing orders could not meet. Orders of a new type started to develop especially after the Fourth Lateran Council, which was held in Rome in 1215. These were the so-called mendicant orders, mainly Dominican and Franciscan orders, but also Carmelite and Augustine-Eremitic orders, which devoted themselves to pastoral work. Monasteries of the new orders were mainly built in towns and the monks lived on voluntary offerings made to them during collections. The monasteries increased in number so quickly that very soon each city in Western Europe had its own "brethren."

The Franciscan order, established at the beginning of the 13th century by St. Francis of Assisi, became the greatest religious movement of the late Middle Ages. Apart from the monks (the so-called First Order or Friars Minor) and nuns (Second Order or Poor Ladies or Clares), it also included lay people (the Third Order or Brothers and Sisters of Penance, now known as tertiaries). Later, as a result of doctrinal disputes, extremely strict Franciscan observant orders were formed (whose constitutions were based on the original teachings of St. Francis), and this is how the Bernardine, Reformer and Capuchin orders were formed.

Martin Luther's Ninety Five Theses nailed to the door of the Wittenberg Church started the Reformation. The Reformers were followed by the inhabitants of many countries, particularly in the north of Europe. Monasteries in England, Scandinavian countries and in extensive areas of Germany were closed down. The Benedictine and Augustine monks suffered the most. The Protestant reform paved the way for the ideas of the counter reformation; its programme was laid down at the Trident Council (1545-63). The decisions of the council addressed many fundamental problems of Christianity. Earlier, in the first half of the 16th century, orders of clerics regular were formed, which put a special emphasis on the intellectual and religious formation of their members. They made use of them in the pastoral work. The greatest role during the counter reformation period was played by the Jesuits, founded in 1534 by St. Ignatius of Loyola. This group also includes the Piarist Fathers and Camillian monks. The desire to revive monastic life was also seen in the existing orders. After the Trident Council, the existing structures gave rise to the orders of Discalced (Barefoot) Carmelites, Reformers, and Trappists. Some cleric groups did not adopt the traditional forms of monastic life and founded monastic orders, which were very modern thinking at the time (e.g. Oratory of St. Philip Neri or missionaries); they also founded lay institutes.

Kryzys życia klasztornego nastąpił w Europie w okresie oświecenia. Obiektem ataków wolnomyślicieli stali się przede wszystkim jezuici; zakon ten został zlikwidowany w 1773 r. (jednak w 1814 r. papież Pius VII reaktywował go). Rewolucja francuska zapoczątkowała okres licznych kasat klasztorów. W ciągu stulecia zlikwidowano większość europejskich domów zakonnych; zamknięto prawie wszystkie klasztory kontemplacyjne. Przetrwaly zwłaszcza zakony o charakterze edukacyjnym i charytatywnym. Proces ten widoczny był także na ziemiach polskich, przede wszystkim na terenie zaborów pruskiego i rosyjskiego. Szacuje się, że spośród około 300 tysięcy zakonników i zakonnice żyjących w 1770 r. w Europie do połowy XIX w. pozostało tylko około 80 tysięcy.

Jednak już w 1. poł. XIX stulecia rozpoczęło się odradzanie monastycyzmu katolickiego. Powstawały tak zwane zgromadzenia czynne (na przykład oblaci, salezjanie czy werbiści), utworzono wiele zgromadzeń zajmujących się działalnością misyjną. Ważną rolę zaczęły odgrywać instytuty lokalne, zatwierdzone na prawach diecezjalnych. W XIX i XX w. nastąpił gwałtowny rozwój zgromadzeń i instytutów żeńskich; dziś są one znacznie liczniejsze od męskich. W XIX stuleciu podjęto też próby odrodzenia życia zakonnego w Kościołach protestanckim i anglikańskim. Poważne straty — zarówno duchowe, jak i materialne — poniosły zakony w latach pierwszej, a zwłaszcza drugiej wojny światowej. W znacznej części Europy Środkowej i Wschodniej rozwój monastycyzmu w XX w. wstrzymała antykościelna polityka władz tak zwanych państw komunistycznych.

Dziś w różnego typu instytutach życia konsekrowanego Kościoła rzymskokatolickiego żyje na świecie ponad milion sióstr i zakonników.

*

Zakony działały na terenie Polski od początków istnienia państwowości. Ogromną rolę w procesie chrystianizacji naszego kraju odegrali benedyktyni. Ze wspólnoty tej wywodzili się między innymi: św. Wojciech, pierwszy biskup poznański Jordan i pierwszy arcybiskup gnieźnieński Radzim Gaudenty. Benedyktynami byli pierwsi polscy święci — Pięciu Braci Męczenników — a ich klasztor znajdował się prawdopodobnie niedaleko Międzyzrzecza, na zachodnim krańcu historycznej Wielkopolski.

W książce przedstawiono 51 obiektów architektonicznych, składających się z kościoła i budynku klasztornego (lub jego pozostałości), położonych na terenie województwa wielkopolskiego. Aż 28 z nich pełni dziś swą historyczną funkcję, będąc nadal siedzibami instytu-

The crisis of the monastic life in Europe came about during the Enlightenment. Freethinkers directed their attacks mainly at the Jesuits; the order was disbanded in 1774 (however, in 1814 Pope Pius VII reinstated it). The French Revolution started the period, during which many monasteries were liquidated. In the course of one century most European monastic homes were dissolved; nearly all contemplative orders were closed down. Only educational and charity orders survived. This process was observed also on Polish lands, primarily on the territory annexed by Prussia and Russia. It is estimated that out of approx. 300,000 monks and nuns living in 1770 in Europe until the mid 19th century only about 80,000 survived.

However, Catholic monasticism started to revive in the first half of the 19th century, when the so called active orders were founded (e.g. Oblates, Salesians or Divine Word Missionaries) and many missionary monastic orders were established. An important role was played by local institutes, approved by dioceses. The 19th and 20th centuries saw a rapid development in female orders and institutes; today they are more numerous than male orders. In the 19th century an attempt was made to revive monastic life in the Protestant church and in the Church of England. During the First World War, and especially during the Second World War, monastic orders suffered significant losses, both spiritual and material. In most of Central and Eastern Europe the development of monasticism in the 20th century was stopped by the anti-Church policy of the communist authorities.

Today all over the world there are over one million nuns and monks, who live in different institutes of consecrated life of the Roman-Catholic Church.

*

In Poland monastic orders existed as early as the beginnings of the statehood. An enormous role in the Christianization of Poland was played by the Benedictine monks. St. Adalbert, Jordan, the first bishop of Poznań and Radzim Gaudenty, the first archbishop of Gniezno, were members of this community. The first Polish saints, the Five Martyr Brothers, were also Benedictine monks and their monastery was probably located near Międzyrzecz, on the western border of the historic Wielkopolska region.

This album carries descriptions of 51 architectural structures, consisting of a church and a monastery building (or what remained of it), located in the Province of Wielkopolska. As many as 28 of them have retained their historical function and continue to be the seats

tów zakonnych i stowarzyszeń życia apostołskiego. Najdłuższą historię ma — istniejący do dzisiaj — klasztor Benedyktynów w Lubiniu. Jego pierwsza fundacja nastąpiła około 1070 r. W XII w. powstały cztery z opisanych tu klasztorów: Kanoników Regularnych w Trzemesznie (ok. 1130 r.), Bożogrobców w Gnieźnie (przed 1198 r.) oraz cysterskie w Łeknie (1153 r., później przeniesiony do Wągrowca) i Łądzie (2. poł. XII w.). W XIII stuleciu ufundowano cztery klasztory franciszkańskie (Kalisz, Gniezno, Śrem, Pyzdry), dwa Cystersów (Obra, Przemęt) i dwa Cysterek (Ołobok, Owińska), dwa Dominikanów (Poznań, Wronki) i jeden Dominikanek (Poznań). W XIV w. założono klasztor kanoników regularnych w Kaliszu. W następnych stuleciach pojawiały się kolejne fundacje; w XV w. było ich sześć, w XVI — cztery, w XVII — dwadzieścia jeden i w XVIII — dwie. Najmłodszym z opisanych obiektów jest klasztor Kapucynów w Pile; obecna świątynia klasztorna powstała tam w latach międzywojennych XX stulecia. Niektóre istniejące dawniej klasztory nie dotrwały do naszych czasów. Zdarza się, że przypominają o nich tylko wzniesione przez zakonników kościoły, jak na przykład w Gołańczy lub Sierakowie, czy też ruiny budynków klasztornych — na przykład w Obornikach.

Zachowane do dziś zabudowania klasztorne powstawały zwykle w czasach dość odległych od daty fundacji klasztoru. Najczęściej pierwszymi siedzibami zakonników były domy drewniane, po których nie ma już śladu. Wiele obiektów — zwłaszcza tych średnio-wiecznych — zostało później gruntownie przebudowanych. Dziś fragmenty najstarszych, romańskich budowli zobaczyć można tylko w Lubiniu i Trzemesznie. Znacznie więcej zachowało się obiektów gotyckich; wśród nich wyróżniają się wnętrza klasztoru w Łądzie, z cenną polichromią w dawnym oratorium. Najwięcej zabytkowych zespołów klasztornych ma formy barokowe.

Klasztory na trwałe wpięły się w kulturowy pejzaż Wielkopolski. Dlatego pukając do klasztornej furty czy podziwiając klasztorne świątynie, pamiętajmy o roli, jaką odegrały zakony w przeszłości, i nie zapominajmy o działaniach prowadzonych przez nie w czasach nam współczesnych.

of monastic institutes and associations of apostolic life. The Benedictine monastery in Lubiń has the longest history. It was originally founded around 1070. Four of the monasteries described in this book were founded in the 12th century: that of Canons Regular in Trzemeszno (about 1130), the monastery of the Knights of the Holy Sepulchre in Gniezno (before 1198) and the Cistercian monasteries in Łekno (1153, later moved to Wągrowiec) and Łąd (second half of the 12th century). In the 13th century four Franciscan monasteries were founded (Kalisz, Gniezno, Śrem, Pyzdry), two Cistercian monasteries (Obra, Przemęt) and two Cistercian nunneries (Ołobok, Owińska), two Dominican monasteries (Poznań, Wronki) and one Dominican nunnery (Poznań). A monastery of Canons Regular was founded in Kalisz in the 14th century. Many monasteries were built in the following centuries: six in the 15th century, four in the 16th century, twenty one in the 17th century and two in the 18th century. The monastery of the Capuchin monks in Piła is the youngest monastery described in this book: the present monastery was built in the 20th century, in the years separating the two world wars. Some former monasteries did not survive to modern times. Testimony to their existence is sometimes given by churches built by monks, e.g. those in Gołańcz or Sieraków, or by the ruins of monastery buildings, e.g. in Oborniki.

The monasteries that remained until modern times were usually built at times very remote from their foundation. Most often monks lived in wooden houses, which have completely disappeared. Many monasteries, particularly those built in the Middle Ages, were completely rebuilt. Today, fragments of the oldest Romanesque monasteries can be seen in Lubiń and Trzemeszno only. There are many more Gothic monasteries, among them one in Łąd with a very beautiful interior and polychromy in the former oratory. Most historical monasteries were built in the Baroque style.

Monasteries have become a permanent feature of the cultural landscape of Wielkopolska. Therefore, when knocking on their gate or admiring the monasteries let us remember the role that they played in the past and let us not forget about their present functions.

BIECHOWO

Wieś położona około 7 km na północny wschód od Miłostawia, przy drodze bocznej do Wrześni.

Klasztor Paulinów (dawny klasztor Filipinów)

FILIPINI ZOSTALI SPROWADZENI DO BIECHOWA W 1718 R. przez właściciela wsi Świętosława Smarzewskiego. Wkrótce zakonnicy rozpoczęli budowę świątyni i klasztoru. Niestety, już w trakcie budowy kościół został zniszczony. Nowy — ufundowany przez kolejnego właściciela wsi Franciszka Kowalewskiego — powstał w latach 1734-65. Obok świątyni wzniesiono wówczas nowy klasztor. Uderzenie pioruna w 1770 r. spowodowało pożar dachu kościoła i nadwerżyło konstrukcję budynku. W czasie remontu wzmocniono ściany i obniżono grożące zawaleniem wieże. W 1809 r. władze pruskie zlikwidowały konwent. Od 1969 r. przebywają w Biechowie paulini, którzy przybyli tu z Jasnej Góry. Do 1995 r. przeprowadzili oni gruntowny remont kościoła i rozbudowali klasztor.

Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny pełni funkcję Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia. W czasie stanu wojennego było ono miejscem spotkań i celem pielgrzymek środowisk opozycyjnych.

Późnobarokowa świątynia jest trójnawową budowlą halową, z prezbiterium zamkniętym niższą, półkolistą absydą. Na przedłużeniu naw bocznych znajdują się kaplice z łozami na piętrze, otwarte do prezbiterium i nawy niskimi arkadami. Jednolite, rokokowe wyposażenie wnętrza pochodzi z 2. poł. XVIII w. W ołtarzu głównym znajduje się cudowny obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Jest on dziełem mistrza szkoły bizantyjsko-włoskiej, wykonany ok. 1460 r. temperą na desce lipowej. Gotycki wizerunek odkryto w czasie renowacji obrazu w 1962 r. Przykrywał go malunek pędzla Krzysztofa Boguszewicza z 1632 r. Warstwę siedemnastowieczną przeniesiono wówczas na inne podłoże; obraz ten znajduje się dziś na zasuwie ołtarza głównego. W 1976 r. książę kardynał Stefan Wyszyński dokonał koronacji obrazu koronami papieskimi. Przy chrzcielnicy wisi portret trumienny fundatora kościoła Franciszka Kowalewskiego (zm. 1736 r.). W kościele znajduje się wiele tablic pamiątkowych o charakterze patriotycznym.

Klasztor przylega do kościoła od strony zachodniej. Jest budynkiem piętrowym, przykrytym polskim dachem łamanym.

Przed świątynią w 1987 r. ustawiono brązową kopię pierwszej stacji Drogi Krzyżowej z Jasnej Góry. Wcześniej — w 1984 r. — poświęcono głaz upamiętniający męczeńską śmierć księdza Jerzego Popiełuszki. W murze otaczającym zespół klasztorny w 2. poł. lat osiemdziesiątych XX w. umieszczono epitafium żołnierzy Armii Krajowej. Dawny ogród klasztorny przekształcono w latach 1969-76 w park pielgrzyma.

Zakon Świętego Pawła Pierwszego Pustelnika (OSPPE) powstał w 1. poł. XIII w. na Węgrzech. Regulę zakonną zatwierdził w 1308 r. papież Klemens V. Szczególnym znamieniem duchowości paulińskiej jest krzewienie kultu Matki Bożej. Zakonnicy łączą kontemplację z działalnością duszpasterską. Patronem zakonu jest św. Paweł z Téb, urodzony ok. 330 r., uważany za pierwszego pustelnika. Według tradycji spędził on 90 lat na pustyni, żywiąc się chlebem przynoszonym codziennie przez kruka i garstką daktyli. Gdy zmarł, grób wykopały mu dwa lwy. Stąd w herbie paulinów znajdują się palma daktylowa, dwa lwy i kruk z bochenkiem chleba w dziobie. Do Polski paulinów sprowadził w 1382 r. książę Władysław Opolczyk, osadzając ich na Jasnej Górze w Częstochowie.

Strojem paulinów jest biała tunika przepasana białym parciannym pasem z cząstką różańca, na tunice biały szkaplerz i takież kapтур, na głowie biała piuska.

The Pauline Fathers monastery

(the former monastery of the Oratory
of St. Philip Neri)

BIECHOWO

A village about 7 km north-west
of Miłosław, by the side road
to Września.

ORATORIANs WERE BROUGHT TO BIECHOWO in 1718 by the village owner, Świętosław Smarzewski. Very soon the monks started to build the temple and monastery. Unfortunately, the church was destroyed during its construction. A new church, founded by the next owner of Biechowo, Franciszek Kowalewski, was built between 1734-65. A new monastery was built next to the church. In 1770 the church was struck with lightning, the roof caught fire and the building structure was damaged. During repair works the walls were strengthened and the spires were lowered to prevent them from collapsing. In 1809 the Prussian authorities dissolved the order. Since 1969 Biechowo has been the seat of the Pauline Fathers, who came here from Jasna Góra. A complete refurbishment of the church and expansion of the monastery were completed till 1995.

The Birth of the Holy Virgin Church serves as a Sanctuary of the Mother of God Our Lady of Consolation. During martial law in Poland this was the meeting and pilgrimage place of opposition groups.

The late Baroque temple is a three-nave hall structure, with a presbytery closed with a lower, semi-circular apse. The side naves feature chapels with galleries on the upper level, open towards the presbytery and the nave with low arcades. A uniform, rococo interior comes from the 2nd half of the 18th century. In the main altar — the miraculous image of the Mother of God with Child, created by a master of the Byzantine-Italian school, made about 1460 with tempera on limewood. The Gothic image was uncovered during renovation works in 1962 under a painting by Krzysztof Boguszewicz from 1632. The 17th century layer was transferred to a different base; this painting is today found on the covering wall of the main altar. In 1976 Cardinal Stefan Wyszyński decorated the image with papal crowns. Next to the font, there is a coffin portrait of the church founder, Franciszek Kowalewski (d. 1736). Many commemorative, patriotic plaques can be admired in the church.

The monastery is adjacent to the church on the western side. It is a one-storey high building, covered with a gambrel roof.

A bronze replica of the first station of the Way of the Cross from Jasna Góra was put in front of the church in 1987. Earlier, in 1984, a stone commemorating the martyr death of Rev. Jerzy Popiełuszko was consecrated. In the second half of the 1980s an epitaph of the Home Army soldiers was put in the wall that surrounds the monastic complex. In the years 1969-76 the former monastic garden was converted into the pilgrim's park.

The Order of St. Paul the First Hermit (OSPPE) was founded during the first half of the 13th century in Hungary. The rule of the order was approved in 1308 by Pope Clement V. The Pauline Fathers further devotion to the Blessed Virgin Mary. The monks combine contemplation with pastoral work. The order's patron is St. Paul of Thebes, born about 230, considered to be the first hermit. Tradition has it that he spent 90 years in a desert, feeding on a handful of dates and bread, which was brought to him every day by a crow. When he died, his grave was dug out for him by two lions. This explains why the coat of arms of the Pauline Fathers features a date palm, two lions and a crow with a loaf of bread in its beak. The Pauline Fathers arrived in Poland from Hungary in 1382 at the invitation of Prince Ladislaus of Opole, who settled them on Jasna Góra in Częstochowa, bestowing upon them a gift — the miraculous painting of Our Lady of Częstochowa.

The Pauline Fathers wear a white habit (tunic), tied with a white webbing belt, scapular (cow) and rosary worn on the left side, and a white zucchetto on the head.

*Cudowny obraz
Matki Boskiej
z Dzieciątkiem*

*The miraculous image
of the Mother of God
with Child*

*Portret trumienny
 Franciszka Kowalewskiego
 (1. poł. XVIII w.)*

*A coffin portrait
 of Franciszek Kowalewski
 (first half of the 18th c.)*

BIENISZEW

Osada położona około 8 km na północny zachód od Konina, wśród lasów dawnej Puszczy Bieniszewskiej. Klasztor znajduje się na wzniesieniu zwanym Sowią Górą.

Zakon kamedułów założył w 1012 r. mnich benedyktyński św. Romuald z Rawenny. Jest to zakon o jednej z najsurowszych reguł, łączącej elementy życia wspólnotowego i pustelniczego. Powszechnymi praktykami zakonników są milczenie, samotność i nieutrzymywanie kontaktów ze światem zewnętrznym. Kongregacja Eremitów Kamedułów Góry Koronnej — do której należy bieniszewski klasztor — powstała w 1573 r. Założycielem nowego odłamu kamedułów był Paweł Justiniani. Do Polski kameduły przybyli w 1603 r. Ich pierwsza pustelnia znajdowała się pod Krakowem. Dziś w Polsce istnieją tylko dwa kamedulskie domy zakonne, na krakowskich Bielanych i w Bieniszewie, gdzie znajduje się nowicjat.

Strojem kamedułów jest biała, sięgająca kostek tunika, na niej biały szkaplerz z kapturem oraz krótszy płaszcz chłorowy.

Klasztor Kamedułów

PUSTELNIA POWSTAŁA W 1663 r., kiedy właściciel okolicznych terenów Wojciech Kadziłowski, starosta radziejowski i kasztelan inowrocławski, sprowadził tu kamedułów z Krakowa. Pierwsze zabudowania wykonano z drewna; kościół był już gotowy w 1671 r. Po pożarze w 1741 r. świątynię odrestaurowano; wkrótce jednak — w latach 1747-81 — na jej miejscu wzniesiono nowy murowany kościół. W 1819 r. władze carskie zamknęły klasztor. Kameduły wrócili doń w 1937 r. i — z przerwą w latach II wojny światowej mieszkają w nim do dzisiaj. W czasie okupacji w klasztorze mieściła się najpierw filia obozu przejściowego dla duchowieństwa w Kazimierzu Biskupim, a od 1941 r. — ośrodek szkoleniowy organizacji Hitlerjugend.

Klasztor należy do Kongregacji Eremitów Kamedułów Góry Koronnej, której siedziba znajduje się we Frascati (Włochy). Ze względu na surową regułę furtę klasztorną można przekroczyć tylko w niedzielę, w godzinach 10.00-11.30, kiedy w kościele odprawiana jest msza święta. W innym terminie na teren klasztorny wejść mogą tylko mężczyźni. Ponadto klasztor otwarty jest dla wszystkich trzy razy w roku: w drugi dzień Zielonych Świątek, 2 lipca (w rocznicę powrotu pustelników w 1937 r.) oraz 8 września (w święto Narodzenia Najświętszej Marii Panny, gdy w kościele odbywa się uroczysty odpust). W tym ostatnim dniu wszyscy mogą wejść nawet na teren klauzury.

Barokowy kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny jest budynkiem trójnawowym z prostokątnym prezbiterium. Na przedłużeniu naw bocznych znajdują się pomieszczenia, nad którymi wznoszą się wieże. Wieńcza je ustawione w latach 1925 i 1939 hełmy, wykonane według starego wzoru. Od północy do prezbiterium przylega kapitułarz (dawna kaplica Świętego Krzyża), a od południa — zakrystia. Wnętrze naw przykrywają sklepienia żaglaste, rozdzielone parami gurtów. W kapitułarzu znajduje się polichromia z 2. poł. XVIII w., dzieło Jana Jerzego Petri. Rokokowe malowidła, przedstawiające polskie eremy kamedulskie, znajdują się w zakrystii. Wyposażenie wnętrza zostało całkowicie zniszczone w latach II wojny światowej. Zrekonstruowano ażurowy, rokokowy ołtarz główny, za którym znajduje się chór zakonny. W ustawionym tam ołtarzu umieszczono cudowny obraz Matki Boskiej Bieniszewskiej. Pod nawami bocznymi krypty — miejsce pochówku zmarłych zakonników.

Wejście na otoczony murem teren pustelni prowadzi przez budynek bramny z 1. poł. XVIII wieku.

The Camaldolese monastery

THE HERMITAGE WAS BUILT in 1663, when Wojciech Kadziłowski, the starost of Radziejów and castellan of Inowrocław, the owner of the land, brought Camaldolese monks here from Cracow. The first buildings were made of wood; the church was ready in 1671. After a fire in 1741 the church was rebuilt; soon, however, between 1747-81, a new, brick church was erected in its place. In 1819 the tsarist authorities closed down the monastery. Camaldolese monks returned to it in 1937 and, with a break during the Second World War, they have lived there until today. During the Nazi occupation the monastery housed a branch of a temporary camp for the clergy in Kazimierz Biskupski, and from 1941 — a Hitler Youth training centre.

The monastery belongs to the Congregation of Hermits of Monte Corona, with the seat being in Frascati (Italy). Because of very strict regulations, the monastery gate can only be crossed on Sundays, between 10.00 am and 11.30 am, when a holy mass is celebrated in the church. At other times access to the monastic territory is permitted to men only. The monastery is also opened to general public three times a year: on the second day of the Pentecost, 2nd July (the anniversary of the hermits' return in 1937) and 8th September, when the church is opened up to celebrate the Birth of the Holy Virgin Mary. On that day everybody can even enter the area of strict enclosure.

The Baroque church of the Birth of the Holy Virgin Mary is a three-nave building with a rectangular presbytery. Past the side naves there are rooms with atop spires. They are crowned with domes that were built in 1925 and 1939. The northern part of the presbytery features a chapter house (the former St. Cross chapel), and the southern part — a sacristy. The interiors feature sail vaults, separated with pairs of buttresses. In the chapter house — a polychromy from the 2nd half of the 18th century, made by Jan Jerzy Petri. Rococo paintings, depicting the Camaldolese hermitage in Poland, are found in the sacristy. The interior furnishings were completely destroyed during the Second World War. The openwork, rococo main altar, behind which there is a monastic choir, was completely reconstructed. The altar features the miraculous image of the Mother of God of Bieniszew. Under the side naves — burial places of deceased monks.

Entrance to the hermitage, surrounded by a wall, through the gate house from the 1st half of the 18th century.

BIENISZEW

A village located about 8 km north west of Konin, in the former Bieniszewska Forest. The monastery can be found on a hill called Sowią Góra.

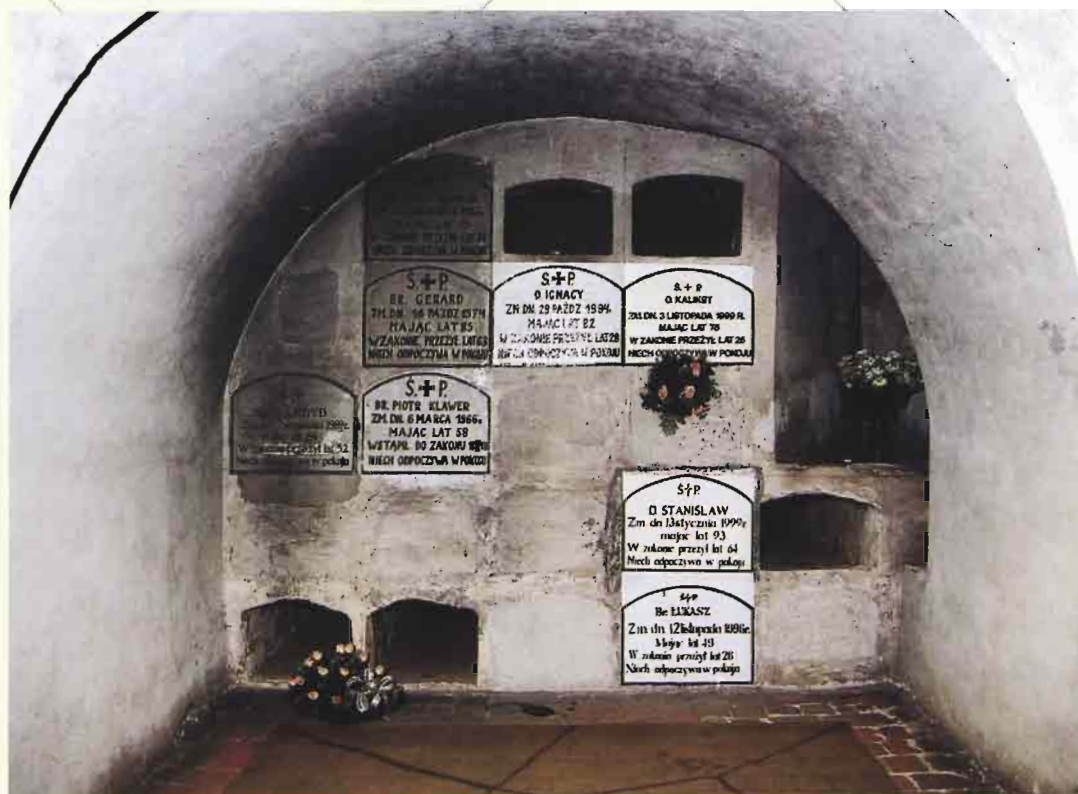
The Camaldolese order was founded by St. Romuald of Ravenna, a Benedictine monk, in 1012. This is an order of the strictest rule, combining elements of community and hermitic life. The monks must observe silence, solitude and refrain from maintaining contact with the outside world. The Congregation of Hermits of Monte Corona (EC), to which the Bieniszew monastery belongs, was established in 1523. The Congregation was established by Paolo Giustiniani. Camaldolese monks came to Poland in 1603; their first hermitage was near Cracow. Today there are only two Camaldolese houses, in Cracow and Bieniszew; the latter is the place of the novitiate.

Camaldolese monks wear white ankle-high tunics, a white scapular with a cowl and a shorter choir cloak.

*Krypta
z grobami
zakonników*

*A crypt with
the tombs
of the monks*

Kapitularz

The chapter house

BRDÓW

Wieś położona około 18 km na północny wschód od Koła, przy drodze do Włocławka.

Klasztor Paulinów

NAJSTARSZA WZMIANKA O TUTEJSZYM KOŚCIELE pochodzi z 1339 r. W 1436 r. Władysław Jagiellończyk przekazał go paulinom z Częstochowy. Siedziba zakonników została zniszczona przez Szwedów w poł. XVII w. Średniowieczna świątynia (lub stojący na jej miejscu młodszy kościół) spłonęła w 1748 r. Obecny gmach wzniesiono w 1758 r.; wieżę dostawiono w 1790 r. W 1870 r. od uderzenia pioruna wieża spłonęła; podczas odbudowy zakończonej siedem lat później nieco ją podwyższono. W latach 1913-14 wzniesiono kaplicę boczną według projektu Józefa Dziekońskiego. Budynek klasztorny wzniesiono zapewne w końcu XVII w., odbudowano go po pożarze w poł. XVIII w. Zapoczątkowaną w 1979 r. gruntowną restaurację kościoła przerwał pożar świątyni w 1983 r.; zakończono ją dopiero w 1986 r.

Klasztor Paulinów został zamknięty przez władze w 1819 r. Paulini wrócili doń w 1860 r., ale już cztery lata później znów zostali zmuszeni do jego opuszczenia. Kolejny raz powrócili tu dopiero w 1952 r. Dziś kościół klasztorny — Sanktuarium Matki Boskiej Zwycięskiej — jest chętnie odwiedzany przez pielgrzymów nawet z odległych stron.

Barokowy kościół pw. św. Wojciecha Biskupa i Męczennika jest budowlą jednonawową, z węższym i niższym prezbiterium zamkniętym trójbocznie. Od południa przylega do nawy kaplica św. Piotra, przykryta kopułą z latarnią. Wnętrze świątyni, zniszczone pożarem w 1983 r., zdobi polichromia z 1985 r., wykonana przez Zdzisława Pabisiaka. W nowym ołtarzu głównym znajduje się cudowny obraz Matki Boskiej Brdowskiej z początku XV w., w sukience srebrnej z ok. poł. XVII stulecia. Według tradycji wizerunek ten towarzyszył królowi Władysławowi Jagielle podczas zwycięskiej bitwy pod Grunwaldem; inna legenda mówi, że malarzowi podczas tworzenia obrazu pozowała królowa Jadwiga. W 1983 r. papież Jan Paweł II koronował obraz na Jasnej Górze.

Klasztor jest prostokątnym, piętrowym budynkiem, przylegającym do świątyni od strony zachodniej. Pomiedzy klasztorem a kościołem wznosi się wysoka wieża. W jej przyziemiu znajduje się kruchta, przez którą prowadzi wejście do świątyni. Zespół klasztorny jest otoczony murem z 1790 r. z dwoma bramami.

BRDÓW

A village located about 18 km north east of Koło, by the road to Włocławek.

The Pauline monastery

THE OLDEST MENTION OF THIS CHURCH DATES BACK TO 1339. In 1436 Ladislaus Jagiellończyk gave it to the Pauline Fathers from Częstochowa, when their monastery was destroyed by the Swedes in the middle of the 17th century. The medieval monastery (or the younger church erected in its place) was destroyed by fire in 1748. The present monastery was built in 1758; the spire was added in 1790. In 1870 the spire was damaged by fire after being hit by lightning; during its reconstruction, which was completed seven years later, it was extended. Between 1913-14 a chapel was built to the design of Józef Dziekoński. The monastery was probably built at the end of the 17th century; it was reconstructed after a fire in the middle of the 18th century. A complete reconstruction of the church, started in 1979, was halted because of a fire in 1983, and completed as late as 1986.

The Pauline monastery was closed down by the authorities in 1819. The Pauline Fathers returned to it in 1860, but four years later they were forced to abandon it. They returned for a second time in 1952. Today the church, the Sanctuary of the Mother of God of Victory, is frequently visited by pilgrims.

The Baroque church of St. Adalbert the Bishop and Martyr is a single nave structure, with a narrower and lower presbytery, closed on its three sides. In the south the nave is adjacent to St. Peter's chapel, covered with a dome with a lantern. The interior, destroyed by fire in 1983, is decorated with polychromy from 1985, made by Zdzisław Pabisiak. The new main altar features the miraculous painting of the Mother of God of Brdów from the beginnings of the 15th century, wearing a silver dress from about the middle of the 17th century. Tradition has it that the image accompanied king Ladislaus Jagiełło during the battle of Grunwald (Tannenberg); according to another legend queen Jadwiga was the painter's model. In 1983 Pope John Paul II crowned the image in Jasna Góra.

The monastery is a rectangular, one-storey high building, adjacent to the chapel on the western side. Between the monastery and the church there is a high tower. In the cellar — a porch leading with an entrance to the temple. The monastery complex is surrounded with a wall dating from 1790, with two gates.

*Oltarz
z obrazem
św. Pawła
Pustelnika,
patrona
paulinów*

*The altar
with the image
of St. Paul
the Hermit,
the patron
of the Pauline
Fathers*

*Cudowny obraz
Matki Boskiej*

*The miraculous image
of the Mother of God*

*Kruchta
pod wieżą*

*Vestibule under
the spire*

Kopula kaplicy św. Piotra

The dome of St. Peter's chapel

CHOCZ

Wieś gmina położona nad Prosną, około 11 km na północny wschód od Pleszewa, przy drodze Kalisz – Września.

Bracia Mniejsi Ścisłej Obserwacji (zwani w Polsce reformatami) wyłonili się z XVI w. we Włoszech z zakonu franciszkanów obserwantów (zwanych w Polsce bernardynami). Ich religijnym dążeniem był powrót do pierwotnego ideału franciszkańskiego. Do Polski przybyli w 1587 r. W wyniku reformy zakonów franciszkańskich przeprowadzonej w 1897 r. przez papieża Leona XIII weszli w skład zakonu braci mniejszych (franciszkanów).

Dawny klasztor Reformatów

KLASZTOR REFORMATÓW UFUNDOWAŁ W LATACH 1623-31 pochodzący z Chocza biskup kujawski Andrzej Lipski. Murowany gmach kościoła i przylegające doń zabudowania klasztorne powstały ok. 1733 r. W 1864 r. władze rosyjskie dokonały kasaty klasztoru. W latach 1959-2003 r. w klasztorze przebywały siostry pasterki. Planowany jest powrót franciszkanów do Chocza.

Barokowy kościół św. Michała Archanioła jest budowlą jednonaową, z węższym, zamkniętym wielobocznie prezbiterium. Nad dachem nawy wznosi się wysoka wieżyczka na sygnaturkę. Nawę i prezbiterium przykrywają sklepienia kolebkowe. Jednolite rokokowe wyposażenie wnętrza wykonał w latach 1750-51 Józef Eglauer, m.in. pięć ołtarzy, ambonę z rzeźbą św. Bonawentury na baldachimie, cztery konfesjonały.

Przy zachodniej ścianie prezbiterium położona jest zakrystia łącząca się z klasztorem. Z dawnych zabudowań klasztornych pozostało do dziś tylko jedno skrzydło oraz krużganek biegnący wzdłuż zachodniej ściany kościoła. Zespół klasztorny jest od wschodu i północy otoczony murem z trzema bramami.

The former monastery of the Reformati

THE MONASTERY OF THE REFORMATI WAS FOUNDED by Andrzej Lipski, the bishop of Kujawy, between 1623-31. The brick structure of the church and the adjacent monastery buildings were erected around 1733. In 1864 Russian authorities dissolved the monastery. Between 1959-2003 the monastery was the home of the Congregation of the Sisters of Divine Providence. The return of Franciscans to Chocz is planned.

The Baroque St. Michael Archangel Church is a single nave structure, with a narrower presbytery, closed by a polygon. Over the nave roof — a tall spire with an ave-bell. The nave and presbytery is covered with a cradle vault. The uniform rococo interior was made by Józef Eglauer between 1750-51: it features five altars, a pulpit with the sculpture of St. Bonaventura on the canopy and four confessional boxes.

The sacristy linking the church with the monastery is adjacent to the western wall of the presbytery. Only one wing and a gallery alongside the western wall of the church have remained until the present times. In the east and north the monastery is closed off by a wall with three gates.

CHOCZ

A communal village upon the River Proсна, about 11 km north east of Pleszew, by the Kalisz – Września road.

The Order of Friars Minor of Stricter Observance (in Poland called Reformati) separated from the Franciscan Observants (in Poland called Bernardines) in the 16th century in Italy. Their religious aim was to return to original Franciscan ideals. The order came to Poland in 1587. Following the reform of the Franciscan orders in 1897 by Pope Leo XIII the order became part of Friars Minor (Franciscans).

*Antependium ołtarza głównego, scena Oplakiwanie Chrystusa
(pol. XVIII w.)*

*The antependium of the main altar, depicting the Bewailing of Christ
(mid 18th c.)*

Oltarz główny

The main altar

GNIEZNO

ul. Franciszkańska

Klasztor Franciszkanów Konwentualnych i dawny klasztor Klarysek

FRANCISZKANIE ZOSTALI SPROWADZENI DO GNIEZNA W 1259 r. staraniem księcia Bolesława Pobożnego i jego żony błogosławionej Jolenty. Budowę kościoła i klasztoru rozpoczęto ok. 1275 r.; przerwała ją śmierć fundatora w 1279 r. Wkrótce książę Przemysław II rozpoczął budowę klasztoru Klarysek, w którym znaleźć miała schronienie księżna Jolenta. Jednonawowy kościół (oratorium) Klarysek był gotowy prawdopodobnie w 1283 r. Dopiero później przystąpiono do dalszych prac w kościele franciszkańskim. Jego budowę zakończono prawdopodobnie ok. 1295 r. Kościoły oraz zabudowania klasztorne spłonęły w 1613 r. Po odbudowie, a zwłaszcza po gruntownej przebudowie w 2. poł. XVIII w. zatraciły one wiele pierwotnych cech stylowych. W 1836 r. władze pruskie zamknęły klasztor Franciszkanów, rok później ten sam los dotknął klaryski. Klasztor franciszkański zajęło wojsko, dom Klarysek rozebrano na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XIX w. Franciszkanie powrócili do swej dawnej siedziby w 1928 r. W latach 1930-32 przeprowadzili konserwację świątyni, przywracając jej częściowo formy gotyckie. Wtedy też połączono z kościołem dawne oratorium Klarysek.

Dziś klasztor Franciszkanów Konwentualnych w Gnieźnie należy do Prowincji św. Maksymiliana Kolbego w Gdańsku. W 1998 r. kościół klasztorny stał się Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia Pani Gniezna.

Wczesnogotycki kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Antoniego jest budowlą jednonawową z wydłużonym prezbiterium. Jego obecna nawa północna to dawne oratorium Klarysek. Barokowy wystrój fasady świątyni pochodzi z końca XVIII w. Kontrastuje z nim późnogotycka wieża dawnego oratorium, wzniesiona w XV w. (jej górną kondygnację dobudowano na początku XVII w.). Prezbiterium nakryte jest wczesnogotyckim sklepieniem krzyżowo-żebrowym. Pseudogotyckie sklepienie nawy głównej założono w latach 1930-32; nawa boczna przykryta jest sklepieniem kolebkowo-krzyżowym z ok. 1614 r. Wyposażenie wnętrza przeważnie barokowe i rokokowe z 2. poł. XVIII w. W ołtarzu głównym znajduje się otoczony czią wiernych obraz Matki Boskiej Pocieszenia z początku XVII w. W 1997 r. papież Jan Paweł II dokonał koronacji obrazu koronami papieskimi. Na ołtarzu w nawie północnej spoczywa skrzyniowy relikwiarz błogosławionej Jolenty, wykonany przed 1892 r. przez Gabriela Hermelina z Kolonii.

Barokowy klasztor, wzniesiony w XVIII w. częściowo na gotyckich fundamentach, przylega od północy do prezbiterium kościoła. Jego cztery skrzydła otaczają niewielki wirydarz.

Zakon Braci Mniejszych utworzył św. Franciszek z Asyżu. Regulę zakonną zaprobował w 1209 r. papież Innocenty III, a ostatecznie zatwierdził w 1223 r. papież Honoriusz III. Nakazywała ona życie w pokorze i ubóstwie. Franciszkanie działali w środowisku miejskim, utrzymując się z jałmużny. Spory dotyczące interpretacji ogólnie sformułowanej reguły doprowadzały do licznych podziałów zakonu. W 1517 r. papież Leon X podzielił franciszkanów na dwa zakony: Braci Mniejszych Obserwantów i Braci Mniejszych Konwentualnych. W wyniku dalszych reform z pierwszego z nich wyłonili się dwie kolejne formacje. Bracia Mniejsi Ścisłej Obserwacji oraz Bracia Mniejsi Kapucyni. Kolejną reformę zakonu przeprowadził w 1897 r. papież Leon XIII. Od tego czasu istnieją trzy gałęzie rodziny franciszkańskiej: Bracia Mniejsi (OFM), w Polsce w zależności od proveniencji zwani franciszkanami, bernardynami lub reformatami, noszący habit brązowy, Bracia Mniejsi Konwentualni (OFMConv), noszący habit czarny oraz Bracia Mniejsi Kapucyni (OFMCap), noszący habit brązowy z charakterystycznymi wydłużonymi kapturami. Trzy węzły na białym sznurze, którym opastują się wszyscy franciszkanie, symbolizują śluby zakonne: czystość, ubóstwo i posłuszeństwo.

The Franciscan monastery and the former nunnery of the Order of St. Clare

FRANCISCANS WERE BROUGHT TO GNIEZNO in 1259 by Prince Boleslaus the Pious and his wife, the blessed Jolenta. The building of the church and the monastery started about 1275; it was interrupted by the death of the founder in 1279. Soon Prince Przemysł II started to build the nunnery of St. Clare nuns, where Princess Jolenta found shelter for herself. A single nave church (oratory) of the St. Clare nuns was completed probably in 1283. Work on the Franciscan monastery was continued later and completed probably about 1295. The churches and the monastery buildings burnt to the ground in 1613. After reconstruction, particularly after a complete refurbishment in the second half of the 18th century, they lost many of their original stylistic features. In 1836 the Prussian authorities closed down the Franciscan monastery. A year later, the same happened to the nunnery of the St. Clare nuns. The Franciscan monastery was taken over by the army, and the nunnery of the St. Clare nuns was knocked down at the turn of the 1880s. The Franciscans returned to their former house in 1928. Between 1930-32 they carried out conservation work in their temple and partly restored its Gothic forms. It is then that the former oratory of the St. Clare nuns was joined to the church.

Today the monastery of the Order of the Friars Minor Conventual in Gniezno belongs to the Province of St. Maksymilian Kolbe in Gdańsk. In 1998 the monastery church became the Sanctuary of the Mother of God of Consolation, the Lady of Gniezno.

The early-Gothic church of the Assumption of the Virgin Mary and St. Anthony is a single nave structure with an extended presbytery. Its present northern nave was the former oratory of the sisters of St. Clare. The Baroque interior of the façade dates from the end of the 18th century. The late Gothic tower of the former oratory was built in the 15th century (its upper floor was built at the beginning of the 17th century). The presbytery is covered with an early Gothic cross rib vault. The pseudo Gothic vault of the main nave was constructed between 1930-32; the side nave is covered with a cradle cross vault dating from about 1614. Most of the interior is Baroque or rococo in style, from the 2nd half of the 18th century. In the main altar — there is the image of the Mother of God of Consolation from the beginning of the 17th century, the object of veneration by the faithful. In 1997 Pope John Paul II decorated the image with papal crowns. On the altar in the northern nave — a box reliquary of the blessed Jolenta, which was made before 1892 by Gabriel Hermeling of Cologne.

The Baroque monastery, erected in the 18th century, partly on Gothic foundations, is adjacent to the church presbytery in the north. Its four wings surround a small cloister garth (pleasure garden).

The Order of the Friars Minor was founded by St. Francis of Assisi. Pope Innocent III gave verbal sanction to Franciscan Rule, which was finally approved in 1223 by Pope Honorius III. The rule prescribed life in humbleness and poverty. Franciscans worked in urban communities, supporting themselves on the alms. Disputes over the interpretation of the generally formulated rule led to many divisions in the order. In 1517 Pope Leo X divided the Franciscans into two orders: Friars Minor Observants and Friars Minor Conventual. Following further reforms, the former gave rise to two other orders: Friars Minor of Stricter Observance and Friars Minor Capuchins. The next reform of the order was made in 1897 by Pope Leo XIII. Today there are three branches of the Franciscan order: Friars Minor (OFM), in Poland, depending on the provenance called Franciscans, Bernardines or Reformati, wearing brown habits; Friars Minor Conventual (OFMConv), wearing black habits and Friars Minor Capuchins (OFMCap), wearing brown habits with characteristic elongated cowls. Three knots on a white rope, which the friars of all three orders tie around their waist, symbolize their vows: chastity, poverty and obedience.

*Fragment ołtarza
głównego z cudownym
obrazem Matki Boskiej
– Pani Gniezna*

*A fragment of
the main altar with the
miraculous image of
the Mother of God,
Our Lady of Gniezno*

*— Relikwiarz
błogosławionej Jolenty*

*The reliquary of
the blessed Jolenta*

GNIEZNO

ul. Świętego Jana

Zakon bożogrobców — Kanoników Stróżów Grobu Świętego — został założony w 1099 r. w Jerozolimie, a w 1122 r. zatwierdzony przez papieża Kaliksta II. Głównymi formami działalności zakonu było duszpasterstwo i szpitalnictwo. Do Polski bożogrobcy zostali sprowadzeni przez Jakśę Gryfitę ok. 1162 r.; ich pierwszy klasztor znajdował się w Miechowie (stąd często zwani są miechowitami). W XIX w. nastąpiła kasata wszystkich klasztorów na ziemiach polskich.

Dawny klasztor Bożogrobców

BOŻOGROBCÓW SPROWADZIŁ DO GNIEZNA przed 1198 r. kanonik gnieźnieński i wrocławski Przeclaw, który osadził ich przy kościele Świętego Krzyża. W 1243 r. zakonnicy przejęli szpital ufundowany wcześniej przez księcia Władysława Odonica na Grzybowie. Obecna świątynia powstawała etapami. Najwcześniejszą — zapewne już w końcu XIII w. — wzniesiono prezbiterium, budowę nawy zakończono prawdopodobnie dopiero ok. 1370 r., a wieży — w XV w. Budynek klasztorny wybudowano zapewne w XV stuleciu. Gruntowną restaurację kościoła (m.in. przebicie okien w prezbiterium i zatynkowanie gotyckiej polichromii) oraz częściową przebudowę klasztoru przeprowadzono w końcu XVII w., podobne prace wykonano w poł. XVIII w. Kasata klasztoru nastąpiła w 1821 r., potem kościół przez pewien czas był użytkowany przez ewangelików. Podczas prac konserwatorskich w latach 1902-16 odsłonięto polichromię w prezbiterium. Później kilkakrotnie ją restaurowano. Obecnie świątynia jest kościołem rektorskim, a w dawnym klasztorze mieści się Ośrodek Szkolno-Wychowawczy.

Gotycki kościół pw. św. Jana Chrzyciela jest budowlą jednonawową z węższym i niższym prezbiterium zamkniętym dwubocznie oraz wieżą od strony zachodniej. Wnętrze nakryte jest sklepieniem krzyżowo-żebrowym. Żebra, zworniki i wsporniki, wykonane ze sztucznego kamienia, są ozdobione bogatą ornamentacją figuralną, zwierzęcą i roślinną. W prezbiterium znajduje się cenna gotycka polichromia z 3. ćw. XIV w., malowana *al secco* (na suchym podkładzie farbami rozpuszczalnymi w wodzie) na cienkiej pobiałe wapiennej, spod której przebija kształt cegieł. Mimo usilnych starań konserwatorów malowidła stają się coraz mniej widoczne.

Klasztor pierwotnie gotycki, przebudowany w XVII i XVIII w., wzniesiony na planie litery L, przylega do kościoła od strony zachodniej. W piwnicach zachowały się gotyckie sklepienia kolebkowo-krzyżowe, wsparte na słupach.

The former monastery of the Knights of the Holy Sepulchre

THE KNIGHTS OF THE HOLY SEPULCHRE WERE BROUGHT TO GNIEZNO before 1198 by Przeclaw, the canon of Gniezno and Wrocław, who settled them next to the St. Cross church. In 1243 the monks took over the hospital founded earlier by Prince Ladislaus Odonic in Grzybowo. The present church was built in stages. The presbytery was probably built first, at the end of the 13th century, the nave was probably completed about 1370 and the spire — in the 15th century. The monastery was probably built in the 15th century. A complete reconstruction of the church and a partial reconstruction of the monastery were made at the end of the 17th century (e.g. windows in the presbytery were built, the Gothic polychromy was plastered). Similar work was carried out in the middle of the 18th century. The monastery was dissolved in 1821; following which the church was used for some time by evangelicals. During conservation work between 1902-16 the polychromy in the presbytery was uncovered. Later, it was reconstructed several times. Presently, the church is the rector's church and the former monastery houses a school.

The Gothic church of St. John the Baptist is a single nave structure, with a narrower and lower presbytery closed on its two sides and a spire on the western side. The interior is covered with a cross rib vault. The ribs, keystones and cantilevers, made of artificial stone, are richly ornamented with figures, animals and plants. In the presbytery we find a Gothic polychromy from the third quarter of the 14th century, painted *al secco* (on a dry base with water soluble paints) on thin whitewash, under which the shape of the bricks can be seen. Despite the enormous efforts of conservation artists the paintings have become less and less visible.

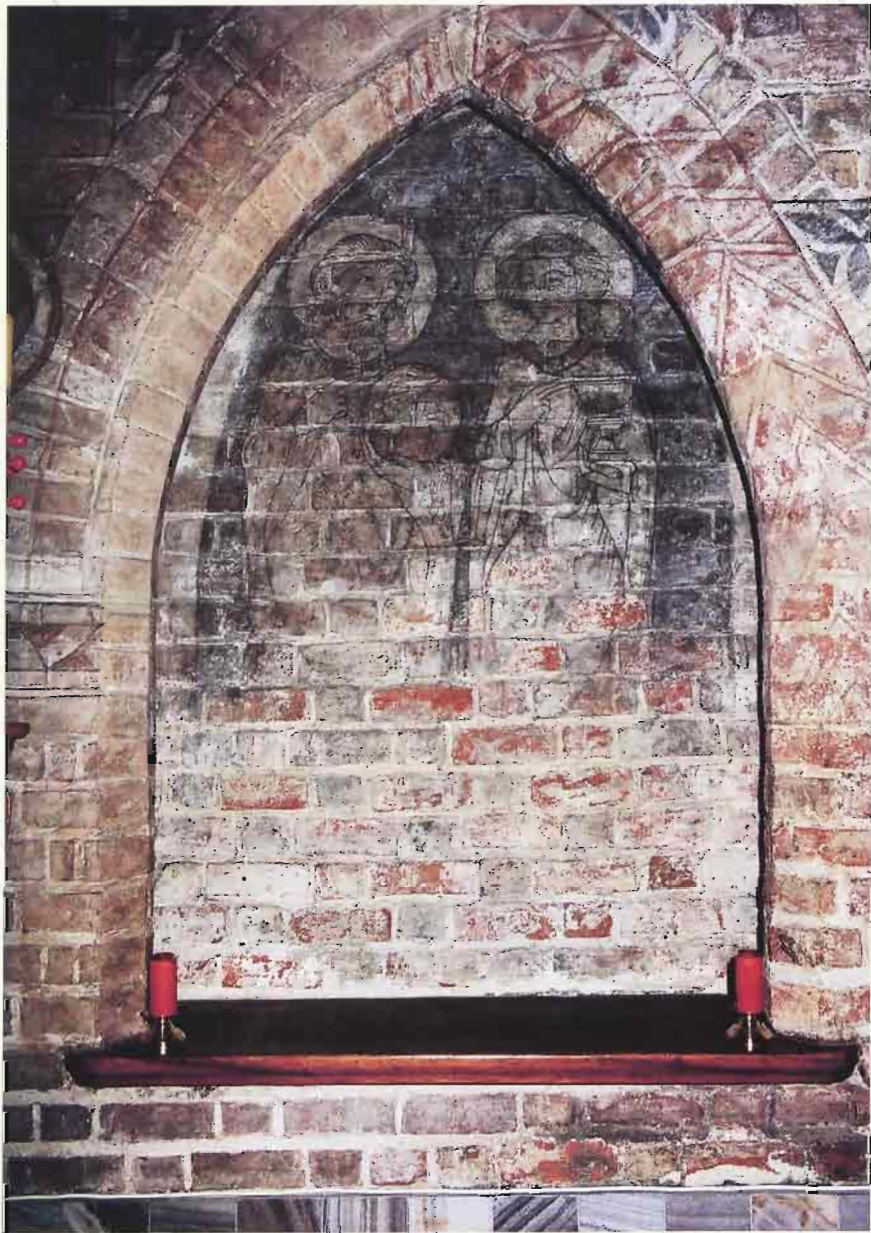
The monastery, originally built in the Gothic style, reconstructed in the 17th and 18th centuries, was built on the floor plan of the letter "L"; it is adjacent to the church on the western side. In the cellars — Gothic cradle cross vaults, supported on pillars.

The Order of the Knights of the Holy Sepulchre was founded in 1099 in Jerusalem and in 1122 approved by Pope Calixt II. The main forms of its activity included pastoral work and hospital management. The Knights of the Holy Sepulchre were brought to Poland around 1162 by Jaksza Gryfita; their first monastery was in Miechów (hence they are often referred to as miechowicki). In the 19th century all the monasteries of the order on Polish lands were dissolved.

*Fragments
polichromii
prezbiterium*

*Fragments of
polychromy in
the presbytery*

GOSTYŃ

Miasto powiatowe położone około 60 km na południe od Poznania, przy drodze Leszno–Jarocin. Klasztor zlokalizowany jest na terenie osady Głogówko, około 2 km na wschód od centrum miasta.

Klasztor Filipinów

WZGÓRZE DOMINUJĄCE NAD MIASTEM już w średniowieczu zwane było Świętą Górą; w 1468 r. istniała tam kaplica ku czci Matki Bożej. W 1513 r. wzniesiono na jej miejscu nowy kościół. W 1668 r. powstała przy nim Kongregacja Oratorium św. Filipa Neri. W 1675 r. położono kamień węgielny pod budowę świątyni. Śmierć fundatora Adama Konarzewskiego w 1676 r. przerwała prace. Budowę podjęła w 1677 r. wdowa Zofia z Opalińskich Konarzewska według nowego projektu opracowanego przez włoskiego architekta Baltazara Longhenę. Budowla jest kopią świątyni Santa Maria della Salute w Wenecji. Śmierć fundatorki w 1700 r., wojna północna (1700-21) oraz morowe powietrze, które wyłudniło okolice Gostynia w 1708 r. — spowodowały wstrzymanie prac budowlanych. Prace ukończono w latach 1726-31. Plany kopuły, innej niż w projekcie Longheny, opracował Pompeo Ferrari. Klasztor wzniesiono w latach 1732-36, również według planów Pompeo Ferrariego.

W 1876 r. władze pruskie dokonały kasaty klasztoru; przez 12 lat świątynia była zamknięta. Filipini powrócili na Świętą Górę w 1919 r. Później konwikt likwidowano w latach II wojny światowej i w czasach stalinizmu (w latach 1954-57 w budynkach klasztornych urządzono obóz internowania dla sióstr elżbietanek ze Śląska). Papież Paweł VI ustanowił Święto Matki Bożej Świętogórskiej, przypadające na dzień 25 czerwca oraz podniósł świątynię klasztorną do godności bazyliki mniejszej.

Dzisiaj Świętogórskie Sanktuarium Róży Duchownej-Mistrzyni Życia Duchowego jest miejscem ćwiczeń duchownych dla wszystkich stanów i grup zawodowych.

Monumentalna barokowa świątynia wzniesiona została na planie centralnym. Do ośmiobocznej nawy z obejściem przylega prostokątne prezbiterium i 6 kaplic bocznych. Nad nawą wznosi się posadowiona na bębnie kopuła; kaplice nakryte są kolebkami, a obejście — sklepieniami krzyżowymi. Kopułę zdobią freski Jerzego Wilhelma Neunhertza z 1746 r., pokazujące sceny z życia św. Filipa Neri. Bogate — głównie barokowe i rokokowe — jest wyposażenie wnętrza świątyni. W ołtarzu głównym z 1. poł. XVIII w. znajduje się cudowny obraz Matki Boskiej z 1540 r., wykonany temperą na desce, z panoramą Gostynia w tle. Ozdobne ołtarze znajdują się także w kaplicach bocznych. W zakrystii uwagę zwracają rokokowe meble, harmonijnie skomponowane z architekturą wnętrza. Pod kościołem znajdują się krypty grobowe.

Późnobarokowy klasztor połączony jest z kościołem piętrowym łącznikiem. Dwukondygnacyjne budynki tworzą czworobok otaczający kwadratowy wirydarz.

Twórcą Kongregacji Oratorium św. Filipa Neri (COr) był św. Filip Neri (1515-1595), który po uzyskaniu święceń kapłańskich w 1551 r. rozpoczął pracę duszpasterską przy kościele pw. św. Hieronima w Rzymie. Dla grupy uczniów przygotował w świątyni specjalne pomieszczenie nazwane oratorium (stąd filipini nazywani są często oratorianami). Najgorliwsi uczniowie uzyskali święcenia kapłańskie. W 1575 r. papież Grzegorz XIII zatwierdził wspólnotę kapłanów pracującą w oratorium przy kościele Santa Maria in Valicella w Rzymie. Datę tę uznaje się za początek zakonu. Spisane już po śmierci założyciela konstytucje kongregacji uzyskały papieskie zatwierdzenie w 1612 roku.

Pierwsze oratoria filipińskie w Polsce powstały w 2. poł. XVII w: najpierw w Gostyniu, później w Poznaniu (1671), Strzemińsku (1674) i Zdzieżu pod Borkiem (1678). Wszystkie polskie klasztory filipińskie zostały zamknięte w okresie zaborów; zakonnicy powrócili do swych domów dopiero po zakończeniu I wojny światowej.

Kongregacja Oratorium św. Filipa Neri ma dwie charakterystyczne cechy: zakonnicy nie składają ślubów i przyrzeczeń, a każdy dom zakonny jest autonomiczny.

Strojem zakonników jest sutanna duchowieństwa z diecezji, na terenie której znajduje się klasztor.

The monastery of the Congregation Oratory of St. Philip Neri

AS EARLY AS THE MIDDLE AGES THE HILL, which dominates the town, was called the Holy Hill; in 1468 it featured a chapel where the Mother of God was worshipped. In 1513 a new church was erected in its place. In 1668 the Congregation Oratory of St. Philip Neri was established there. In 1675 a cornerstone for a new church was laid. However, the death of Adam Konarzewski in 1676, the founder, stopped the work. The construction was resumed in 1677 by Zofia Konarzewska of the Opaliński family, the widow of the deceased founder, according to a new design prepared by an Italian architect Baldassare Longhena. The church is a replica of the Santa Maria della Salute church in Venice. The death of the foundress in 1700, the Northern War (1700-21) and the bubonic plague, which depopulated the areas around Gostyń in 1708, stopped the continuation of the construction work. They were completed between 1726-31. The plans for the dome, different than in Longhena's design, were prepared by Pompeo Ferrari. The monastery was built between 1732-36, also according to the design of Pompeo Ferrari.

In 1876 Prussian authorities dissolved the order and for 12 years the monastery was closed. The monks returned to the Holy Hill in 1919. Later the order was again dissolved, first during the Second World War and then during the Stalin times (between 1954-57 the buildings of the monastery housed an internment camp for the Sisters of St. Elisabeth from Silesia). Pope Paul VI made 25th June the holiday of the Mother of God of Święta Góra and elevated the church to the rank of minor basilica.

Today the Sanctuary of the Spiritual Rose of Święta Góra — the Mistress of Spiritual Life is a place of spiritual practice for all classes and professional groups.

The monumental Baroque temple was erected on a central floor plan. A rectangular presbytery and 6 side chapels are adjacent to an octahedral nave with a by-pass. Over the nave — a dome on a drum; the chapels are covered with cradle vaults and the by-pass with a cross vault. The dome is decorated with frescoes by Jerzy Wilhelm Neunhertz from 1746, depicting scenes from the life of St. Philip Neri. The interior, mainly Baroque and rococo in style, is very rich. The main altar from the first half of the 18th century features the miraculous image of the Mother of God from 1540, painted in distemper on a plank, with the panoramic view of Gostyń in the background! Ornamented altars can also be seen in the side chapels. The sacristy features rococo furniture, which matches the architecture of the interior. Under the church — tomb crypts.

The late Baroque monastery is connected with the church with an elevated walkway. Two storey high buildings form a quadrangle that surrounds the square cloister garth.

GOSTYŃ

A county town about 60 km south of Poznań, by the Leszno-Jarocin road.

The monastery is located in the settlement of Głogówek, about 2 km east of the town centre.

The Congregation Oratory of St. Philip Neri (COr) was founded by St. Philip Neri (1515-1595), who, after he had been ordained in 1551, started pastoral work at St. Jerome church in Rome. He prepared a special room for a group of his disciples, called oratory (and hence the congregation is often referred to as oratorians). The most ardent disciples were ordained. In 1575 Pope Gregory XIII approved of the community of priests working in the oratory of Santa Maria church in Valicella in Rome. This date is believed to mark the beginnings of the congregation. The constitutions of the congregation, written after the founder's death, were confirmed by the pope in 1612.

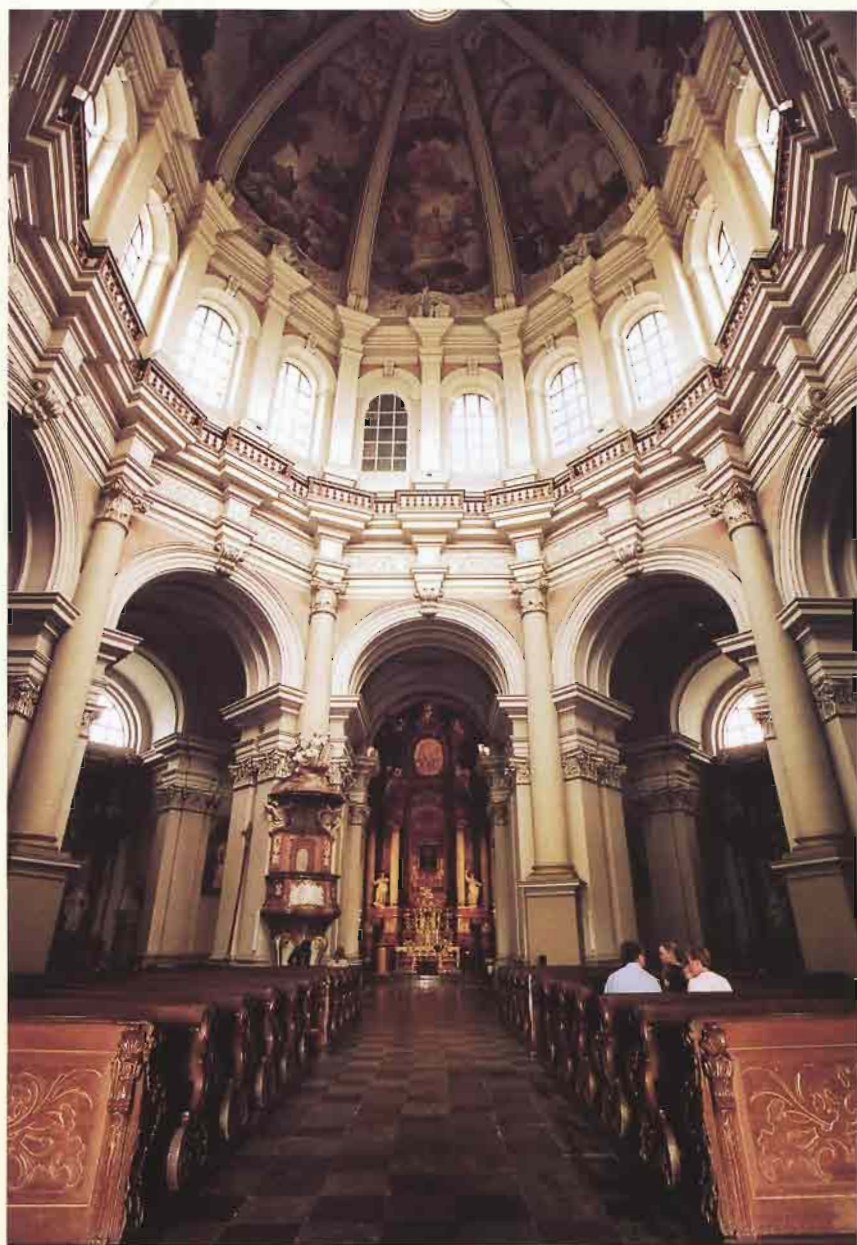
The first oratoria of the congregation in Poland were established in the second half of the 17th century: first in Gostyń, later in Poznań (1671), Studzianna (1674) and Zdzierz near Borek (1678). All Polish monasteries of the congregation were closed during the partition times; the monks returned to their houses after the end of the First World War.

The Congregation Oratory of St. Philip Neri has two characteristic features: the monks do not take vows and do not make any promises and each house is autonomous.

The monks wear the same cassocks as those worn by the clergy in the diocese where their monastery is located.

Kopula

The dome

*Fragment
ołtarza głównego*

*A fragment of
the main altar*

*Cudowny obraz
Matki Boskiej*

*The miraculous image of
the Mother of God*

*Studzienka na dziedzińcu
klasztornym (1657 r.)*

*A well in the courtyard
(1657)*

Zakrystia

The sacristy

Krypta pod kościołem

The crypt under the church

GÓRKA KLASZTORNA

Miejscowość położona około 2 km na północny zachód od Łobżenicy.

Klasztor Misjonarzy Świętej Rodziny (dawny klasztor Bernardynów)

WEDŁUG MIEJSCOWEJ TRADYCJI w 1079 r. w miejscu dzisiejszego klasztoru, na dębie nad studzienką, pastuszkowi pasącemu bydło ukazała się Najświętsza Maria Panna. Woda w studziencie miała odtąd cudowne właściwości. Wiść o cudownym objawieniu szybko rozeszła się po okolicy. Stąd kościół w Górce Klasztornej uznawany jest za najstarsze sanktuarium maryjne w Polsce.

Pierwszy drewniany kościół powstał tu zapewne już na początku XII w. Od 1404 r. górrecką świątynią opiekowali się sprowadzeni do Łobżenicy augustianie. W 1550 r. ówczesni właściciele miasta, innowiercy Krotowscy, wypędzili zakonników, a dwadzieścia pięć lat później — chcąc zniszczyć kult Matki Boskiej — podpalił drewniany kościół i zasypał cudowną studzienkę. Świątynię odbudowano w latach dwudziestych XVII wieku.

W 1638 r. opiekę nad sanktuarium objęli bernardyni. Wkrótce, w 1649 r. rozpoczęli budowę murowanej świątyni i klasztoru. Pracę przerwał najazd szwedzki. Budowę zakończono w 1687 r. W 1841 r. władze pruskie dokonały kasaty klasztoru. Ostatni bernardyn zmarł w 1847 r. Od tego czasu opiekę nad górreckim sanktuarium objęli księża z parafii w Łobżenicy. W 1847 r. rozebrano część zabudowań klasztornych; w 1907 r. wewnątrz świątyni zniszczył pożar. Od 1923 r. w klasztorze mieszkają Misjonarze Świętej Rodziny.

W czasie okupacji klasztor był najpierw więzieniem dla księży i zakonników polskich, później obozem dla Żydów, a od połowy 1940 r. — dla jeńców angielskich. Od jesieni 1943 r. mieścił się w nim obóz szkoleniowy organizacji Hitlerjugend. Misjonarze powrócili do sanktuarium w 1945 r.

Barokowy kościół pw. Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej jest budowlą jednonawową, nakrytą sklepieniami kolebkowymi z lunetami. W ołtarzu głównym znajduje się obraz Matki Boskiej Górreckiej — kopia wizerunku z XVII w., wykonana w 1954 r. przez Jerzego Hoppena. Słynący łaskami obraz został w 1965 r. ozdobiony koronami papieskimi przez kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Do kościoła przylegają dwa skrzydła barokowego klasztoru. Nieco dalej — na placu Objawienia — znajduje się dzwonnica z kruczkami oraz kaplica z cudowną studzienką. Opodal stoją dwie neogotyckie kapliczki, wybudowane w XIX w. Jedną z nich poświęcono żołnierzom Armii Krajowej, drugą zamieniono na mauzoleum księży i braci pomordowanych w 1939 r. W miejscu ekshumowanych mogił ofiar niemieckiego terroru stoi dziś skromny pomnik. Ciekawostką jest zorganizowany na terenie klasztornym skansen maszyn rolniczych.

Zgromadzenie Misjonarzy Świętej Rodziny (MSF) założył w 1895 r. Sługa Boży ks. Jan Chrzyciel Barthier w holenderskiej miejscowości Grave niedaleko Nijmegen. Projekt utworzenia nowego zgromadzenia zaaprobował papież Leon XIII już w 1894 r. W Polsce pierwsze domy klasztorne pojawiły się po I wojnie światowej: najpierw w Wieluniu i Kazimierzu Biskupim (1921), dwa lata później — w Górce Klasztornej. Głównymi celami działalności zgromadzenia są misje zagraniczne oraz duszpasterstwo powołań i duszpasterstwo rodzin.

Strój misjonarza składa się z czarnej sutanny z czarnym szerokim pasem, na szyi wisi krzyż z wizerunkiem Świętej Rodziny na odwrocie.

The monastery of the Missionaries of the Holy Family

(the former Bernardine monastery)

GÓRKA KLASZTORNA

A town located about 2 km
north west
of Łobżenica.

LOCAL TRADITION HAS IT THAT in 1079 the Holy Virgin Mary appeared in front of a little boy, who was in a pasture with cattle. He saw her image on an oak tree next to a well. From then on the water in the well has had miraculous properties. The news about this miraculous revelation spread very wide. And this is why the church in Górka Klasztorna is recognized as the oldest sanctuary of the Holy Virgin Mary in Poland.

The first wooden church was probably built here at the beginning of the 12th century. Starting in 1404, the church was entrusted to the care of Augustian monks, brought here from Łobżenica. In 1550 the then owners of the town, the infidel family of Krotowski, drove the monks away, set fire to the wooden church and buried the miraculous well. The church was rebuilt in the 1620s.

In 1638 the sanctuary was entrusted to the care of Bernardine monks. Soon, in 1649, they started the construction of a brick church and monastery. The works were interrupted by the Swedish invasion. The construction was completed in 1687. In 1841 the Prussian authorities dissolved the monastery. The last Bernardine monk died in 1847. From then on the sanctuary has been in the care of the priests from the Łobżenica parish. In 1847 part of the monastery buildings were pulled down. In 1907 the interior was destroyed by fire. Since 1923 the monastery has been the home of the Missionaries of the Holy Family.

During the Nazi occupation the monastery first served as a prison for Polish priests and nuns, later as a camp for the Jews, and from the middle of 1940, a camp for English prisoners of war. From autumn 1943 this was the training camp of the Hitler Youth organization. Missionaries returned to the sanctuary in 1945.

The Baroque church of the Most Holy Virgin Mary of Immaculate Conception is a single nave structure, with cradle vaults with lunettes. The main altar features the image of the Mother of God of Górka, a replica of the image painted in the 17th century, made in 1954 by Jerzy Koppen. The image, known for its divine graces, was decorated with papal crowns by cardinal Stefan Wyszyński.

The church is adjoined to two wings of a Baroque monastery. Slightly further away, in the Square of Revelation, there is a belfry with galleries and a chapel with the miraculous well. Two neo-Gothic chapels, built in the 19th century, are nearby. One of them has been dedicated to the soldiers of the Home Army, the other was turned into a mausoleum of the priests and friars murdered in 1939. In the place of the exhumed bodies of the victims of the Nazi terror a simple monument has been erected. An open-air museum of farming machines, organized on the monastery grounds, is an interesting feature of the monastery.

The Congregation of the Missionaries of the Holy Family (MSF) was founded in 1895 by a Servant of God, Rev. Jan Baptist Barthier, in the Dutch town of Grave near Nijmegen. The idea of the new congregation was approved by Pope Leo XIII as early as 1894. In Poland the first monasteries were built after the First World War: first in Wieluń and Kazimierz Biskupi (1921), and two years later in Górka Klasztorna. The monks seek out and encourage vocations, strive to live a missionary spirit by bringing the Gospel message wherever it is not sufficiently proclaimed. Their work reflects the care and concern they have for the apostolate of the family.

The clothing they wear includes a black cassock with a wide black belt and a cross with the image of the Holy Family on the reverse worn around the neck.

*Krużganki
przy dzwonnicy*

*Galleries by
the belfry*

*Fragments
polichromii
kościola*

*Fragments of
the church
polychromy*

*Misterium
Męki Pańskiej
organizowane
w Górcie Klasztornej
od 1984 r.*

*The mystery of
the Passion,
organized
in Górczka Klasztorna
since 1984*

GRABÓW NAD PROSNĄ

Miasto nad Prosną, położone około 16 km na północny wschód od Ostrzeszowa, przy drodze do Kalisza.

Dawny klasztor Franciszkanów

ZAKONNICY PRZYBYLI DO GRABOWA w 1626 r. w wyniku starań Antoniego Ferdynanda Wilczka, gwardiana franciszkanów kaliskich, rodem z Grabowa. Początkowo otrzymali drewniany kościółek Najświętszej Marii Panny, położony na przedmieściu. W 1642 r. rozpoczęli budowę murowanego kościoła i przylegającego doń klasztoru. Konsekracja świątyni nastąpiła w 1658 r. Kościół oraz zabudowania klasztorne zniszczył pożar w 1715 r. Najpierw — w latach 1723-26 — odbudowano klasztor; dopiero później rozpoczęto restaurację kościoła. Odbudowa świątyni trwała w latach 1733-1741. W 1830 r., po śmierci ostatniego zakonnika, klasztor został zamknięty.

Dziś w budynku klasztornym mieszczą się placówki kulturalne, m.in. Izba Muzealna im. Władysława Biegańskiego i Teofila Ciesielskiego.

Wczesnobarokowy kościół pw. Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej jest budynkiem jednonawowym, z niższym, zamkniętym półkoliście prezbiterium. Fasada z wieżą zwieńczoną hełmem cebulastym z latarnią — powstała podczas odbudowy świątyni w XVIII w. — ma charakter późnobarokowy. Wyposażenie wnętrza, głównie późnobarokowe i rokokowe, pochodzi z 2. poł. XVIII stulecia.

Barokowe zabudowania klasztorne przylegają do kościoła od strony południowej. Z pierwotnego założenia na planie czworoboku zachowały się tylko dwa skrzydła.

GRABÓW UPON PROSNA

A town on the River Prosna, located about 16 km north east of Ostrzeszów, by the road to Kalisz.

The former Franciscan monastery

THE MONKS CAME TO GRABÓW in 1626 as a result of the efforts of Antoni Ferdynand Wilczek, the guardian of the Franciscan monks in Kalisz, a native of Grabów. Initially, they were given the wooden church of the Most Holy Virgin Mary, located on the outskirts of the town. In 1642 they started to build a brick church and an adjoining monastery. The church was consecrated in 1658. The church and the monastery were destroyed by fire in 1715. The monastery was rebuilt first (1723-26), and later the reconstruction of the church continued between 1733-1741. In 1830, after the death of the last monk, the monastery was closed.

Today the monastery houses culture centres, e.g. museums devoted to the life and work of Władysław Biegański and Teofil Ciesielski.

The early Baroque church of the Most Holy Virgin Mary of Immaculate Conception is a single nave structure, with a lower presbytery covered by a semicircular roof. The façade with a spire has an onion-shaped dome with a lantern, which was built during the reconstruction of the church in the 18th century in the late Baroque style. The interior, mainly in late Baroque and rococo styles, comes from the second half of the 18th century.

The Baroque monastery buildings adjoin the church on the southern side. Only two wings of the original design on the square floor plan have remained till the present times.

*Feretron ludowy,
dzieło
Pawła Brylińskiego
z Masanowa
(2. poł. XIX w.)*

*The folk feretory,
the work of
Paweł Bryliński
of Masanów
(second half of
the 19th c.)*

GRODZISK WIELKOPOLSKI

Miasto powiatowe położone około 50 km na południowy zachód od Poznania, przy drodze do Zielonej Góry.

Dawny klasztor Bernardynów

plac św. Anny

BERNARDYNI ZOSTALI SPROWADZENI DO GRODZISKA przez Jana Leopolda Opalińskiego, właściciela miasta, w 1660 r. Początkowo prowadzili posługę duszpasterską w kościele św. Anny; w 1662 r. rozpoczęli budowę własnego, drewnianego kościoła. Konsekracja świątyni odbyła się w 1668 r. Drewniany budynek klasztorny wzniesiono w latach 1665-74. Istniejący do dziś mурowany kościół rozpoczęto budować w 1686 r., zakończono — przed 1710 r. W końcu XVII w. wzniesiono również czteroskrzydłowy budynek klasztorny, przylegający do świątyni od strony północnej (od prezbiterium). W 1775 r. w podziemiach kościoła pochowany został Wojciech Leon, ostatni męski potomek rodu Opalińskich. W 1835 r. władze pruskie zlikwidowały klasztor. Zabudowania klasztorne, w których najpierw umieszczono szkołę, zostały na początku XX w. prawie całkowicie rozebrane.

Barokowy kościół pw. Imienia Jezus i Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny jest budowlą jednonawową, z dwoma kaplicami tworzącymi pseudotransept. Nawę i prezbiterium przykrywa sklepienie kolebkowe z lunetami. Sklepienia nawy poprzecznej pokrywa polichromia z lat 1950-51, wykonana przez Teodora i Stanisława Szukałów oraz Henryka Kota. Wyposażenie wnętrza barokowe i rokokowe z XVII i XVIII w. Na osi kościoła, przy prezbiterium, znajduje się wieża, zwieńczona barokowym hełmem z dwoma prześwitami. Przylega do niej zachowany fragment południowego skrzydła klasztoru. Częścią dawnych zabudowań klasztornych jest również wolno stojący dziś budynek, usytuowany na północny zachód od wieży.

GRODZISK WIELKOPOLSKI

A county town located about
50 km south west of Poznań,
by the road
to Zielona Góra.

The former Bernardine monastery

BERNARDINE MONKS WERE BROUGHT TO GRODZISK by Jan Leopold Opaliński, the owner of the town, in 1660. Initially they ministered to St. Ann Church. In 1662 they started to build their own, wooden church. It was consecrated in 1668. The wooden monastery was erected between 1665-74. Construction of the brick church, which has been preserved until today, started in 1686 and was completed before 1710. At the end of the 17th century a four-wing monastery was also built, which adjoined the church on the northern side (presbytery). In 1775, Wojciech Leon, the last descendant of the Opaliński family, was buried in the church cellar. In 1835 the Prussian authorities dissolved the monastery. The buildings, which first were turned into a school, were nearly completely pulled down at the beginning of the 20th century.

The Baroque church with the Name of Jesus and the Immaculate Conception of the Holy Virgin Mary is a single nave structure, with two chapels that form a pseudo-transept. The nave and the presbytery are covered with a cradle vault with lunettes. The vaults of the side nave are decorated with polychromy from 1950-51, made by Teodor and Stanisław Szukała and Henryk Kot. The church interior from the 17th and 18th centuries is built in the Baroque and rococo styles. On the church axis, by the presbytery, there is a spire with a Baroque dome with two bays. It is adjoined by a preserved fragment of the southern wing of the monastery. A freestanding building, north west of the spire, is also part of the former monastery buildings.

*Oltarz boczny
z obrazem
św. Anny Samotrzeć
(około
pol. XVII w.)*

*The side altar
with the image of
St. Anna Samotrzeć
(about mid 17th c.)*

KALISZ

ul. Sienkiewicza

Klasztor Franciszkanów Konwentualnych

KLASZTOR KALISKI JEST NAJSTARSZYM konwentem franciszkańskim w Wielkopolsce. Powstał w 1257 r. z fundacji księcia Bolesława Pobożnego i jego żony, błogosławionej Jolenty. Zapewne wkrótce rozpoczęto budowę murowanej świątyni, której pozostałościami są dzisiejsze prezbiterium i sąsiadująca z nim kaplica. Prawdopodobnie w 2. poł. XIII w. do prezbiterium dostawiono trójnawowy korpus nawowy. Pożary nękające miasto na przełomie XIII i XIV w. oraz kolejne renowacje świątyni ostatecznie ukształtowały formę średniowiecznego kościoła. Prace te — finansowane prawdopodobnie m.in. przez króla Kazimierza Wielkiego — trwały do 1339 r. Wówczas też powstało najstarsze, zachodnie skrzydło klasztoru. Świątynia została poważnie zniszczona w czasie pożarów w 1537 i 1559 r. Ze względu na kłopoty finansowe odbudowę rozpoczęto dopiero w końcu XVI stulecia i trwała ona do 1632 r. Od początku lat dwudziestych pracami kierował włoski architekt Albin Fontana. Korpus kościoła nakryto wówczas nowymi sklepieniami, które w 1623 r. pokryto późnorenesansową dekoracją stiukową. Około 1637 r. rozpoczęto rozbudowę klasztoru.

W 1798 r. Prusacy usunęli zakonników, przenosząc ich do klasztoru Kanoników Regularnych. Klasztor zamieniono na więzienie i znacznie przebudowano. Część budynku odzyskali franciszkanie w okresie Księstwa Warszawskiego. Więzienie zlikwidowano dopiero w 1858 r. W 1864 r. władze carskie umieściły w klasztorze kaliskim zakonników z likwidowanych konwentów franciszkańskich. Klasztor ostatecznie zamknięto w 1902 r. Franciszkanie wrócili doń w 1918 r. i po raz wtóry w 1945 r. W XIX i XX stuleciu kilkakrotnie przeprowadzono gruntowne remonty świątyni.

Kaliski klasztor Franciszkanów Konwentualnych należy do Prowincji Matki Bożej Niepokalanej w Warszawie.

Kościół pw. św. Stanisława Biskupa, w zrębie wczesnogotycki, później przebudowany, jest budynkiem o wydłużonym prezbiterium, do którego przylega trójnawowy, halowy korpus nawowy. Po północnej stronie prezbiterium znajduje się gotycka kaplica Męki Pańskiej oraz dawna dzwonnica z 1640 r. Prezbiterium przykrywa gotyckie sklepienia krzyżowo-żebrowe z 2. poł. XIII w., nawy — sklepienia kolebkowe z lunetami, ozdobione bogatą dekoracją stiukową w tzw. typie lubelsko-kaliskim. Wyposażenie, głównie barokowe i rokokowe, pochodzi z XVIII wieku.

Do prezbiterium od strony południowej przylega barokowy, dwupiętrowy budynek klasztorny. Jego krużganki otaczają niewielki wirydarz.

The monastery of Friars Minor Conventual

THE MONASTERY IN KALISZ IS THE OLDEST Franciscan monastery in Wielkopolska. It was founded in 1257 by Prince Boleslaus the Pious and his wife, the blessed Jolenta. Construction of a brick church was started soon afterwards; today only the presbytery and the adjoining chapel have remained. Probably in the second half of the 13th century a three-nave body was added to the presbytery. Fires in the town at the turn of the 13th century and successive renovations gave the final shape to the medieval church. The work, financed probably by King Casimir the Great, continued until 1339. At that time the oldest, western wing of the monastery was built. The temple was seriously destroyed during the fires in 1537 and 1559. Because of financial problems reconstruction started as late as the end of the 16th century; it was completed in 1632. From the very beginning reconstruction work was carried out under the supervision of an Italian architect, Albin Fontana. The church was then covered with new vaults, which in 1623 were decorated with late Renaissance stuccowork. Extension of the monastery started around 1637.

In 1798 Prussians moved the monks to the monastery of Canons Regular. The monastery was turned into a prison and heavily reconstructed. A part of the building was regained by the Franciscans during the times of the Duchy of Warsaw. The prison was liquidated in 1858. In 1864 the tsarist authorities settled monks there from the liquidated Franciscan monasteries. The monastery was closed in 1902. The Franciscans returned in 1918 and then again in 1945. In the 19th and 20th centuries the temple was considerably reconstructed.

The monastery of Friars Minor Conventual in Kalisz belongs to the Province of the Immaculate Mother of God in Warsaw.

St. Stanislaus Bishop Church, first built in the early Gothic style, later reconstructed, is a structure with an extended presbytery, which is adjoined by a three-nave, hall-shaped body. The northern side of the presbytery features a Gothic chapel of the Passion and the former belfry from 1640. The presbytery is covered with a Gothic cross rib vault from the second half of the 13th century, the naves — by cradle vaults with lunettes, decorated with stuccowork of the so-called Lublin-Kalisz type. The interior, mainly Baroque and rococo in style, comes from the 18th century.

The southern side of the presbytery adjoins a Baroque, two-storey high monastery building. Its galleries surround a small cloister garth.

*Dekoracja
sklepienia
prezbiterium
(około 1630 r.)*

*Decoration of
the presbytery
vault
(about 1630)*

Obraz
Franciszka Smuglewicza
Wskrzeszenie Piotrowina
(2. poł. XVIII w.,
przemalowany
w końcu XIX w.)
w oltarzu głównym

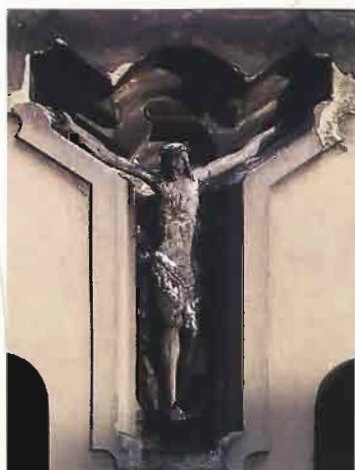
A painting by
Franciszek Smuglewicz
The Resurrection of Peter
(second half of the 18th c.,
repainted at the end of
the 19th c.) in the main altar

Ambona (1862 r.)

Pulpit (1862)

*Epitafium
Piotra Bolewickiego
(pocz. XVII w.)*

*Epitaph of
Piotr Bolewicki
(early 17th c.)*

KALISZ

ul. Stawiszyńska

Klasztor Jezuitów

(dawny klasztor Bernardynów)

Towarzystwo Jezusowe (SJ) założone zostało w 1540 r. przez św. Ignacego Loyolę. Jeszcze w tym samym roku zatwierdził je papież Paweł III. Jezuiti odegrali ważną rolę w walce z prądami reformacji w Europie, działali też na innych kontynentach. Do Polski sprowadził jezuitów w 1564 r. kardynał Stanisław Hozjusz. Ataki na zakon w okresie oświecenia doprowadziły do jego likwidacji w 1773 r. przez papieża Klemensa XIV. Działalność towarzystwa reaktywował w 1814 r. papież Pius VII. Charakterystyczną cechą Towarzystwa Jezusowego jest składanie przez jezuitów — kapłanów, oprócz ślubów zakonnych, także ślubu posłuszeństwa papieżowi.

Strojem jezuitów jest czarna sutanna, bez guzików, z białą kolarcią wystającą ponad kołnierzyk, przepasana szerokim czarnym pasem wiązany z prawej strony, z luźno opadającymi końcami, zakończonymi frędzelkami.

BERNARDYNÓW SPROWADZIŁ DO MIASTA ok. 1465 r. prymas Jan Gruszczynski. Początkowo zabudowania klasztoru i kościoła wykonane były z drewna. Budowę murowanych, istniejących do dziś obiektów rozpoczęto w 1594 r. z fundacji arcybiskupa Stanisława Karnkowskiego. Kościół był gotowy w 1607 r., klasztor — w 1622 r. W 1864 r. władze rosyjskie zamknęły klasztor. W 1919 r. zabudowania klasztorne przejęli jezuiti. Jeszcze w tym samym roku połączyli oni budynek klasztorny łukowatym przejściem z nowszym gmachem, stojącym nad brzegiem Kanału Bernardyńskiego. Po II wojnie światowej jezuiti powrócili do swego kaliskiego domu w 1945 r. Pożar w 1991 r. zniszczył częściowo dachy kościoła i klasztoru.

Kościół klasztorny pełni funkcję Sanktuarium Serca Jezusa Miłosiernego.

Późnorennesansowy kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Panny Marii jest budowlą jednonawową z nieco węższym prezbiterium, otwartym wąskim przejściem do korpusu nawowego. Sklepienia kolebkowe z lunetami oraz ściany świątyni zdobi polichromia iluzjonistyczna wykonana w latach 1764-65 przez bernardyna Walentego Żebrowskiego (odnowiona w 1912 i 1954 r. oraz po pożarze w 1991 r.). Jednolite wyposażenie wnętrza z poł. XVIII w. — m.in. siedem ołtarzy, prospekt organowy, konfesjonały i ławki — to dzieło snycerza Bonawentury Widawskiego.

Piętrowe budynki klasztorne, wzniesione na planie nieregularnego czworoboku z wirydarium pośrodku, przylegają do kościoła od strony północno-zachodniej. Po przeciwnej stronie świątyni znajduje się otoczony murem cmentarz, w którego narożniku wznosi się późnobarokowa dzwonnica. Na placu przed wejściem do kościoła uwagę zwraca kolumna postawiona w 1813 r. na cześć Napoleona; są tam też pomniki poświęcone Polakom zamordowanym w Katyniu i wywiezionym na Syberię, żołnierzom Armii Krajowej i wiele tablic upamiętniających martyrologię narodu polskiego.

The Jesuit monastery (the former Bernardine monastery)

BERNARDINE MONKS WERE BROUGHT TO THE TOWN around 1465 by Primate Jan Gruszczyński. Originally, the monastery and the church were made of wood. Construction of brick structures, existing until today, was started in 1594, and founded by Archbishop Stanisław Karnkowski. The church was ready in 1607, the monastery in 1622. In 1864 the Russian authorities closed the monastery. In 1919 the monastery buildings were taken over by the Jesuits. In the same year they connected the monastery with a newer building, built on the bank of the Bernardyński Canal, by an arched walkway. After the Second World War, in 1945, Jesuits returned to their home in Kalisz. In 1991 a fire partly destroyed the roofs of the church and the monastery.

The monastery church serves as the Sanctuary of the Heart of Merciful Jesus.

The late Renaissance church of the Visitation of the Holy Virgin Mary is a single nave structure with a slightly narrower presbytery, open by a narrow passage to the nave body. The cradle vaults with lunettes and the walls of the temple are decorated with illusionistic polychromy made between 1764-65 by a Bernardine monk, Walenty Żebrowski (it was renovated in 1912 and 1954 and after fire damage in 1991). The uniform interior from the middle of the 18th century, e.g. seven altars, the organs, confessional boxes and pews, were designed and made by a wood-carver, Bonawentura Widawski.

One-storey high monastery buildings, erected on the floor plan of an irregular quadrangle with a cloister garth in the middle, adjoin the church on the northwestern side. On the opposite side there is a brick fenced cemetery, the corner of which features a late Gothic belfry. The yard in front of the entrance to the church features a column erected in 1813 in tribute of Emperor Napoleon, and monuments in memory of the Poles murdered in Katyń and deported to Siberia and soldiers of the Home Army. There are also many plaques commemorating the martyrdom of the Polish nation.

The Society of Jesus (SJ) was founded by Saint Ignatius of Loyola in 1540. In the same year it was confirmed by Pope Paul III. Jesuits played an important role in the fight against reformation in Europe, they were also very active on other continents. They were brought to Poland in 1564 by Cardinal Stanisław Hozjusz. After the attacks against the order during the Enlightenment the society was liquidated in 1773 by Pope Clement XIV. The society was reactivated in 1814 by Pope Pius VII. In addition to monastic vows, the Jesuits also pledge allegiance to the pope.

Jesuits wear a black buttonless cassock with a white collar, a wide black belt tied on the right side with loosely falling, tasselled ends.

*Fragmeny
polichromii
sklepienia*

*Fragments of
vault
polychromy*

Ołtarz z obrazem
 św. Antoniego
 z Dzieciątkiem
 (1658 r.), w sukience
 srebrnej z XVII w.

*The altar with the
 painting of St. Anthony
 with Child (1658),
 in a silver dress from
 the 17th c.*

Ołtarz z obrazem
 Matki Boskiej
 z Dzieciątkiem
 (1638 r.), w sukience
 srebrnej z XVII w.

*The altar with the
 image of the Mother of
 God with Child (1638),
 in a silver dress from
 the 17th c.*

KALISZ

ul. Śródmiejska

Klasztor Sióstr Nazaretanek (dawny klasztor Reformatów)

REFORMATÓW SPROWADZIŁ DO MIASTA W 1631 r. Marcin Wierusz-Kowalski. Już w następnym roku gotowe były drewniane zabudowania klasztoru i kościoła. Obecne, murowane obiekty powstały w latach 1665-73. W latach 1728-31 dobudowano do nawy od strony wschodniej tzw. kaplicę żołnierską, ufundowaną przez Piotra Sokolnickiego, chorążego poznańskiego. W 1864 r. władze rosyjskie zamknęły klasztor. Podczas pogromu Kalisza w 1914 r. zarówno kościół jak i budynek dawnego klasztoru zostały poważnie zniszczone. Odbudowane w latach 1919-21 stały się domem sióstr Nazaretanek.

Barokowy kościół pw. Świętych Józefa i Piotra z Alkantary jest budowlą jednonawową, z nieco węższym i niższym prezbiterium. Nawa przykryta jest kolebką z lunetami, w prezbiterium znajduje się sklepienie kolebkowo-krzyżowe. Jednolite, rokokowe wyposażenie wnętrza — m.in. ołtarze, ambona, konfesjonały i ławki — wykonał ok. poł. XVIII w. snycerz Józef Eglauer. Barokowa kaplica żołnierska przykryta jest sklepieniem żagielkowym. Jej wnętrze zdobi polichromia Józefa Balukiewicza z końca XIX w. W arkadzie łączącej kaplicę z nawą znajduje się kuta krata z ok. 1735 r. z inicjałami fundatora Piotra Sokolnickiego.

Piętrowy, czterokrzydłowy budynek klasztorny, z wirydarzem pośrodku, przylega do kościoła od strony zachodniej. Na dziedzińcu przed kościołem wznosi się barokowa kaplica św. Jana Nepomucena, wybudowana w latach 1717-36. Klasztor otoczony jest murem z przełomu XVII i XVIII wieku.

Zgromadzenie Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu (CSFN) zostało założone w 1875 r. przez Polkę, błogosławioną Martę od Pana Jezusa Dobrego Pasterza — Franciszkę Siedlecką w Rzymie. Pierwszy dom Nazaretanek w Polsce powstał w 1881 r. w Krakowie. Definitywne zatwierdzenie zgromadzenia przez Stolicę Apostolską nastąpiło w 1909 r. Swój główny cel — szerzenie miłości Bożej wśród ludzi — siostry realizują, prowadząc m.in. domy pomocy społecznej, domy samotnej matki, zakłady opiekuńczo-lecznicze, szkoły i przedszkola.

Strój nazaretanek składa się z czarnego habitu, przepasanego pasem z takiego samego materiału, z białym kołnierzykiem oraz czarnego welonu z białą wypustką. Na habitcie noszą srebrny krzyż.

The monastery of the Congregation of the Sisters of the Holy Family of Nazareth

(the former monastery of the Reformati)

THE REFORMATI WERE BROUGHT TO THE TOWN in 1631 by Marcin Wierusz-Kowalski. In the following year the wooden buildings of the monastery and the church were ready. The present brick structures were built between 1665-73. Between 1728-31 the so-called soldiers' chapel, founded by Piotr Sokolnicki, standard keeper of Poznań, was added to the nave on the eastern side. In 1864 the Russian authorities closed the monastery. During the defeat of Kalisz in 1914, both the church and the building of the former monastery were seriously destroyed. Rebuilt between 1919-21, they became home to the Sisters of the Holy Family of Nazareth.

The Baroque church of St. Joseph and St. Peter of Alcantra is a single nave structure, with a slightly narrower and lower presbytery. The nave is covered with a cradle vault with lunettes, the presbytery has a cradle cross vault. The uniform, rococo interior featuring altars, pulpit, confessional boxes and pews was made about the middle of the 18th century by a wood carver, Józef Eglauer. The Baroque soldiers' chapel is covered with a sail vault. Its interior is decorated with a polychromy made by Józef Balukiewicz from the end of the 19th century. The arcade connecting the chapel and the nave features wrought iron lattice from about 1735 with the initials of its founder, Piotr Sokolnicki.

A two-storey high, four-wing monastery building, with a cloister garth in the middle, adjoins the church on the western side. In the yard in front of the church — a Baroque chapel of St. John Nepomucene, built between 1717-36. The monastery is surrounded with a wall from the turn of the 17th century.

KALISZ

Śródmiejska Street

The Congregation of the Sisters of the Holy Family of Nazareth (CSFN) was founded in 1875 by a Pole, blessed Mother Mary of Jesus the Good Shepherd, Frances Siedlecka in Rome. The first home of the Sisters of the Holy Family of Nazareth in Poland was built in Cracow. The congregation received the approval of the Apostolic See in 1909. The sisters have accomplished the main aim of the congregation, which is to spread the love of God among people, by running welfare homes, single mother homes, treatment centres, schools and kindergartens.

The Sisters of the Holy Family of Nazareth wear black cassocks, tied with a belt of the same material, a white collar and a black veil with a white inset. A silver cross is worn on the cassock.

*Kaplica
św. Jana Nepomucena*

*St. Jan Nepomucene
Chapel*

*Obraz
św. Paschalisa
z widokiem
Kalisza w tle
(2. poł. XIX w.)
z ołtarza
bocznego*

*The painting of
St. Paschalis with
a view of Kalisz in the
background
(second half of the 19th c.)
from the side altar*

KALISZ

ul. Kanonicka

Dawny klasztor Kanoników Regularnych

Zakon Kanoników Regularnych św. Augustyna Kongregacji Laterańskiej Najświętszego Zbawiciela (CRL) wywodzi się z tzw. wspólnot biskupich powstających w IV i V w. Jego ojcem duchownym i prawodawcą był św. Augustyn. Po synodzie laterańskim w 1059 r. zakon zreformowano; rok ten przyjmuje się jako oficjalną datę jego utworzenia. Do Polski kanonicy regularni przybyli już na przełomie XI i XII w. Na terenie Wielkopolski ich pierwsze domy znajdowały się w Kaliszu i Trzemesznie. Obecnie nie ma w Wielkopolsce placówki tego zakonu.

Strój kanonika regularnego składa się z sutanny z pelerynką i podwójnymi rękawami; w dni powszednie jest on czarny, w niedziele i święta — biały.

KANONIKÓW REGULARNYCH SPROWADZIŁ DO KALISZA w 1358 r. Kazimierz Wielki. Osadził ich przy kościele św. Mikołaja, ufundowanym w 2. poł. XIII w. przez księcia Bolesława Pobożnego. W 1441 r. kościół ten został wyniesiony do godności kolegiaty zakonnej. W 1448 r. obok świątyni wzniesiono murowany budynek klasztorny; w latach 1538-39 przebudowano go i połączono krytym przejściem z kościołem. Obie budowle niszczyły pożary w 1560 i 1609 r. Podczas odbudowy na początku XVII w., przeprowadzonej przez Albina Fontanę, zwiększono wysokość naw bocznych i założono nowe sklepienia. Podczas kolejnego pożaru w 1706 r. runęła wieża; odbudowano ją w stylu neogotyckim dopiero w 1876 r. według projektu Franciszka Tournella, w czasie gruntownego remontu całej świątyni. Wtedy też przebudowano jedną z zakrystii i kapitułarz na kaplicę Matki Boskiej Pocieszenia, zwaną też kaplicą polską lub „Pod orłami”. W 1810 r. zlikwidowano konwent kanoników regularnych, odąd świątynia pełniła funkcję kościoła parafialnego. Po utworzeniu diecezji kaliskiej w 1992 r. dawny kościół klasztorny wyniesiony został do godności katedry.

Gotycka katedra pw. św. Mikołaja jest budowlą trzynawową, halową (od zewnątrz ma bryłę bazyliki), z węższym i niższym prezbiterium oraz wieżą w fasadzie zachodniej. Prezbiterium przykrywa sklepienie gwiaździste z XVI w., nawę główną i boczne — późnorenesansowe sklepienia kolebkowe z lunetami z 1612 r., pokryte dekoracją stiukową w typie tzw. lubelsko-kaliskim. Wyposażenie barokowe i rokokowe z XVII i XVIII w. W polu głównym monumentalnego barokowego ołtarza głównego z 1662 r. znajdował się dawniej obraz *Zdjęcie z Krzyża* z ok. 1620 r., pochodzący z pracowni Piotra Pawła Rubensa. Obraz spłonął prawdopodobnie podczas pożaru ołtarza w 1973 r.; wiele okoliczności tego zdarzenia do dziś nie zostało wyjaśnionych. Obecnie w jego miejscu znajduje się współczesna kopia obrazu. Polichromię i witraże w kaplicy Matki Boskiej Pocieszenia wykonał w 1919 r. Włodzimierz Tetmajer. Ze względu na swój wystrój — przedstawienie postaci związanych z historią naszego kraju oraz obiegający pomieszczenie fryz ze srebrnych orłów — kaplica nazywana jest też polską lub „Pod orłami”.

Dawny klasztor usytuowany jest po północnej stronie kościoła. Gotycki, później przebudowany, piętrowy budynek wzniesiono na planie prostokąta. W większości pomieszczeń zachowały się dawne sklepienia kolebkowo-krzyżowe i kolebkowe z lunetami.

The former monastery of Canons Regular

CANONS REGULAR WERE BROUGHT TO KALISZ in 1358 by King Casimir the Great. He settled them in St. Nicholas Church, founded in the second half of the 13th century by Prince Boleslaus the Pious. In 1441 the church was elevated to the rank of monastery collegiate church. In 1448 a brick monastery building was built next to the church; between 1538-39 it was rebuilt and connected with the church by a covered walkway. Both buildings were destroyed by fire in 1560 and 1609. During reconstruction at the beginning of the 17th century, carried out by Albin Fontana, the height of the side naves was increased and new vaults were added. During yet another fire in 1706 the spire was destroyed; it was reconstructed in the neo-Gothic style in 1876 to the design of Francis Tournell, during the complete renovation of the entire temple. At the same time one of the sacristies and the chapter house were turned into the chapel of the Mother of God of Consolation, also called the Polish chapel or "The Eagle's Chapel". In 1810 the monastery of Canons Regular was dissolved; from then on the temple served as a parish church. When the diocese of Kalisz was established in 1992, the former monastery church was elevated to the status of cathedral.

The Gothic cathedral of St. Nicholas is a three-nave hall-shaped structure (outside it looks like a basilica), with a narrower and lower presbytery and a spire in the western façade. The presbytery is covered with a star vault from the 16th century, the main and side naves — late Renaissance cradle vault with lunettes from 1612, decorated with stuccowork of the Lublin-Kalisz type. The Baroque and rococo interiors come from the 17th and 18th centuries. The central place of the monumental Baroque altar from 1662 used to feature the painting *Descent from the Cross* from about 1620, from the studio of Peter Paul Rubens. The painting was probably destroyed during the altar fire in 1973; many facts connected with the fire have not been explained until today. Presently, the altar features a modern copy of the painting. The polychromy and stained glass windows in the chapel of the Mother of God of Consolation were made by Włodzimierz Tetmajer in 1919. The chapel is often called the Polish chapel or "The Eagle's Chapel" because of its ornamentation featuring scenes from the history of Poland and a framing of silver eagles.

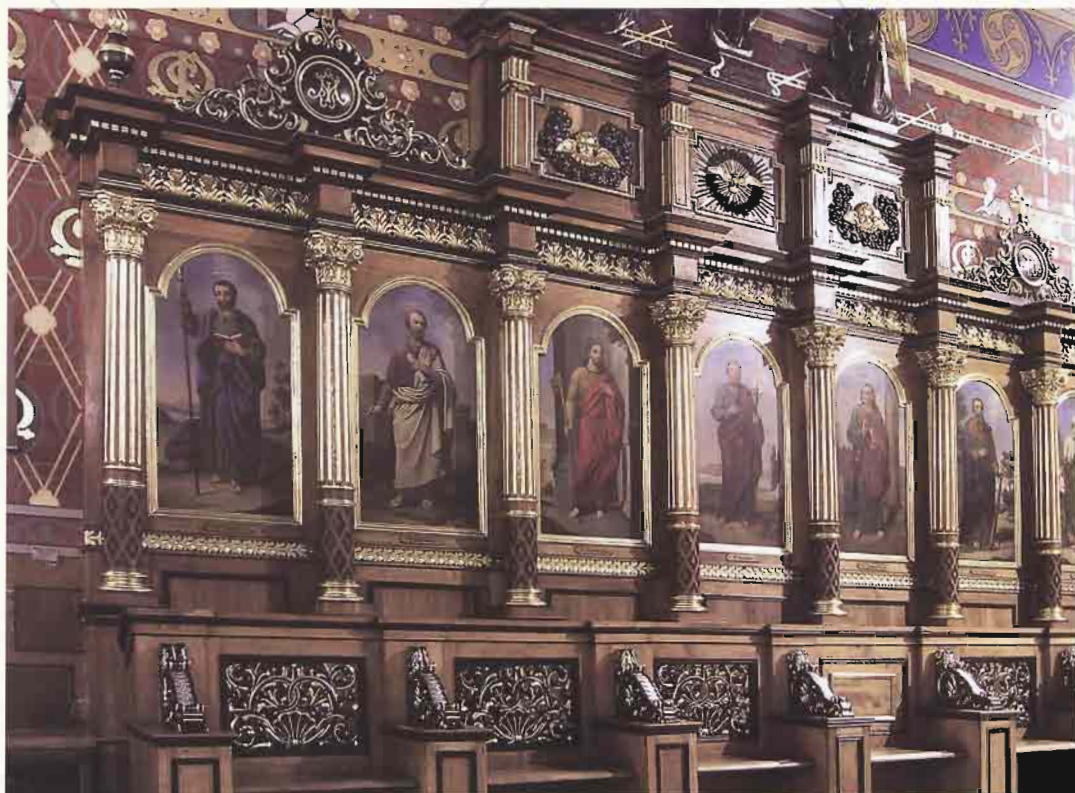
The former monastery is located on the northern side of the church. The Gothic one-storey high building, later rebuilt, was designed on the floor plan of a square. In most of the interiors the former cradle cross vaults and cradle vaults with lunettes have been preserved.

The Order of Canons Regular of St. Augustine of the Lateran Congregation of the Most Holy Saviour (CRL) derives from the so-called bishop communities that originated in the 4th and 5th centuries. Its spiritual father and lawgiver was St. Augustine. After the Lateran Council in 1059 the order was reformed; this year is the official year of the order's foundation. Canons Regular were brought to Poland at the turn of the 10th century. In Wielkopolska their first homes were in Kalisz and Trzeznoszno. Presently, Canons Regular do not have any home in Wielkopolska.

A Canon Regular wears a cassock with a cowl and two sleeves; on weekdays it is black, on Sundays and holidays — white.

*Kopia obrazu
Piotra Pawła Rubensa
Zdjęcie z Krzyża
z ołtarza głównego*

*A replica of the painting
by Peter Paul Rubens
Descent from the Cross
from the main altar*

*Fragmenty
polichromii
Włodzimierza
Tetmajera
w kaplicy
Matki Boskiej
Pocieszenia*

*Fragments of
polychromy by
Włodzimierz Tetmajer
in the chapel of the
Mother of God of
Consolation*

KALISZ

ul. Kolegialna

Dawny klasztor Jezuitów

JEZUITÓW SPROWADZIŁ DO MIASTA w latach 1581-82 arcybiskup gnieźnieński, prymas Stanisław Karnkowski, który obok swego pałacu wybudował dla nich budynek kolegium (1583-84) oraz kościół (1587-95). Autorem projektów obu budowli był jezuita Jan Maria Bernardoni. Dalsza rozbudowa gmachów jezuitów (szkoły, drukarni i bursy) nastąpiła z fundacji późniejszych prymasów, Macieja Łubieńskiego (w latach 1644-52) i Andrzeja Olszewskiego (w latach 1678-90). Powstał w ten sposób kompleks budynków, w skład którego oprócz świątyni i gmachów klasztornych wchodził połączony z nimi pałac arcybiskupów gnieźnieńskich. W 1773 r. nastąpiła kasata zgromadzenia jezuitów. Przejściowo — w latach 1788-93 — w pojezuickich gmachach zagostili bonifratrzy. W 1797 r. świątynię przekazano gminie ewangelickiej. Zachodnią część zespołu już w końcu XVIII w. przebudowano na koszary Korpusu Kadetów. W przebudowanych w latach 1824-25 (według projektu Sylwestra Szpilowskiego) budynkach pałacu arcybiskupiego i kolegium umieszczono siedzibę władz wojewódzkich, a później gubernialnych. Obecnie dawna świątynia jezuitów pełni rolę kościoła garnizonowego, budynki klasztorne są zaś m.in. siedzibą urzędów państwowych i samorządowych.

Wczesnobarokowy kościół pw. Świętych Stanisława i Wojciecha jest trójnawowym budynkiem bazylikowym, z krótkim, zamkniętym wielobocznie prezbiterium i emporami nad nawami bocznymi. Przy prezbiterium, na przedłużeniu lewej nawy bocznej, znajduje się niska wieża — dawne obserwatorium astronomiczne, wzniesione na początku XVII w. Nawa główna i prezbiterium przykryte są sklepieniami kolebkowymi z lunetami, nawy boczne i empory — kolebkami krzyżowymi. Barokowe i rokokowe wyposażenie wnętrza pochodzi z XVII i XVIII w. W prezbiterium znajduje się wczesnobarokowy nagrobek fundatora kościoła i kolegium, prymasa Stanisława Karnkowskiego z początku XVII wieku.

Klasycystyczny dziś gmach dawnego kolegium przylega do kościoła od strony wschodniej, od zachodu znajduje się budynek dawnego Korpusu Kadetów. Fasady obu gmachów — podobnie jak świątyni — zwrócone są w stronę ul. Kolegialnej.

The former Jesuit monastery

JESUITS WERE BROUGHT TO THE TOWN BETWEEN 1581-82 by the Archbishop of Gniezno, Primate Stanisław Karnkowski, who built a college (1583-84) and a church (1587-95) for them next to his palace. Both buildings were designed by a Jesuit, John Maria Bernardoni. The further expansion of the Jesuit buildings (schools, printing house and a boarding house) was funded by primates Maciej Lubieński (between 1644-52) and Andrzej Olszewski (between 1678-90). In this way a splendid complex of buildings was built, including, in addition to the temple and monastery buildings, the palace of the archbishops of Gniezno. In 1773 the Jesuit order was dissolved. For some time, between 1788-93, the buildings left by the Jesuits were occupied by the Hospital Order of St. John of God. In 1797 the temple was given to the evangelist commune. At the end of the 18th century the western part of the complex was turned into barracks for the Cadet Corps. The buildings of the archbishop palace and the collegiate church, reconstructed between 1824-25 (to the design of Sylwester Szpilowski) became the seat of the provincial and district authorities. Today the former Jesuit temple serves as a garrison church, whereas the monastery buildings house state and local-government offices.

The early Baroque church of St. Stanisław and St. Adalbert is a three-nave basilica structure, with a short polygonally closed presbytery and galleries above the side naves. Next to the presbytery, extending from the left side nave, there is a short spire — a former astronomical observatory, erected at the beginning of the 17th century. The main nave and the presbytery are covered with cradle vaults with lunettes, the side naves and galleries — cross vaults. The Baroque and rococo interior comes from the 17th and 18th centuries. The presbytery features an early Baroque tombstone of Primate Stanisław Karnkowski, the founder of the church and the college, from the beginnings of the 17th century.

The building of the former college, today classicistic in style, adjoins the church on the eastern side. On the western side there is the building of the former Cadet Corps. The façades of both buildings, like that of the temple, face Kolegialna Street.

*Płyta nagrobna
Jana i Katarzyny Ciświckich
(1575 r.)*

*Tombstone of Jan
and Katarzyna Ciświcki
(1575)*

*Stukowa
dekoracja
sklepienia
nawy
bocznej
(około poł.
XVIII w.)*

*Stucco
decoration of
the side nave
vault
(about mid
18th c.)*

*Nagrobek prymasa
Stanisława Karnkowskiego
(1611 r.)*

*Tombstone of the primate
Stanisław Karnkowski
(1611)*

KAZIMIERZ BISKUPI

Wieś gminna położona około 12 km na północny zachód od Konina, przy drodze do Kleczewa.

Klasztor Misjonarzy Świętej Rodziny (dawny klasztor Bernardynów)

KLASZTOR BERNARDYNÓW POWSTAŁ W 1514 r. z fundacji biskupa poznańskiego Jana Lubrańskiego i jego brata Mikołaja, ówczesnego właściciela miasta. Zgodnie z zamysłem biskupa stał się on głównym ośrodkiem kultu świętych Pięciu Braci Męczenników w Polsce; dzięki jego staraniom w 1536 r. trafiły do kościoła klasztorного ich relikwie. Pierwotne zabudowania drewniane zastąpiono wkrótce murowanymi. Świątynia powstała do 1518 r., wkrótce dobudowano do niej od południa kaplicę św. Anny (rozebraną w XVIII w.). Około 1520 r. zakończono budowę klasztoru, w latach 1621-24 dobudowano doń wydłużone skrzydło północne. Kościół i klasztor zniszczone w czasie wojny szwedzkiej zostały odbudowane w 2. poł. XVII w. Wieżyczkę nad nawą wzniesiono w 1692 r. Krużganki Drogi Krzyżowej oraz wieżę bramną, pełniącą jednocześnie rolę dzwonnicy, ustawiono w latach 1760-61. W 1898 r. władze carskie zamknęły klasztor. Jego obecni gospodarze — Misjonarze Świętej Rodziny — przybyli tu w 1921 r. W 1939 r. Niemcy utworzyli w klasztorze obóz dla księży polskich. Obecnie mieści się w nim Wyższe Seminarium Duchowne (sekcja Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu). Znajduje się tu także niewielkie muzeum misyjne.

Gotycki kościół pw. św. Jana Chrzciciela i Pięciu Braci Męczenników jest budowlą jednonawową, z nieco węższym, zamkniętym trójbocznie prezbiterium. Nawę i prezbiterium przykrywają sklepienia krzyżowe. Renowacja w latach 1970-73 nadała świątyni nowoczesny wystrój. Uwagę zwracają trzy nowe ołtarze oraz Droga Krzyżowa wykonana techniką sgraffito według projektu Mirosława Giernatowskiego na północnej ścianie nawy. Z dawnego wyposażenia zachowały się m.in. późnorenesansowy nagrobek Stanisława Russockiego (zm. 1605 r.) oraz późnogotyckie rzeźby św. Jadwigi i św. Mikołaja z poł. XVI w. przy łuku tęczy. Na ścianie południowej znajduje się skrzynkowy relikwiarz Pięciu Braci Męczenników.

Gotycki klasztor wzniesiony na planie podkowy przylega do kościoła od strony północnej, tworząc niewielki kwadratowy wirydarz. W dwóch pomieszczeniach skrzydła wschodniego — zakrystii i dawnym skarbcu — zachowały się gotyckie sklepienia gwiaździste. W krużgankach zachowały się dwa późnogotyckie portale: drewniany z 1520 r. oraz kamienny z 1508 r. Do gotyckiego budynku przylega od strony północnej otynkowane skrzydło z 1. poł. XVII wieku.

The monastery of the Missionaries of the Holy Family

(the former Bernardine monastery)

KAZIMIERZ BISKUPI

A communal village located about
12 km north west of Konin, by
the road to Kleczewo.

THE BERNARDINE MONASTERY WAS BUILT in 1514, founded by Jan Lubrański, the bishop of Poznań, and his brother Mikołaj, then owner of the village. It was the idea of the bishop to make it the main centre of the cult of the Five Martyr Brothers in Poland; their relics were brought to the church in 1536. The original wooden buildings were soon replaced with brick buildings. The temple was built by 1518. Very soon St. Ann's Chapel was added to it on the southern side (pulled down in the 18th century). Around 1520 the construction of the monastery was completed. Between 1621-24 an elongated northern wing was added. The church and the monastery, destroyed during the Swedish wars, were rebuilt in the second half of the 17th century. The spire over the nave was built in 1692. The galleries of the Way of the Cross and the gate tower, which also serves as the belfry, were erected between 1760-61. In 1898 tsarist authorities closed the monastery. Its present occupiers, Missionaries of the Holy Family, arrived here in 1921. In 1939 Germans set up a camp for Polish priests in the monastery. Presently, the monastery houses the Seminary, a branch of the Theological Faculty of Adam Mickiewicz University in Poznań, and a small missionary museum.

The Gothic church of St. John the Baptist and the Five Martyr Brothers is a single nave structure, with a slightly narrower presbytery, closed on its three sides. The nave and the presbytery are covered with cross vaults. After renovation work between 1970-73 the temple's interior was given a modern appearance. Specially interesting are the three new altars and the Way of the Cross, made by the sgraffito technique, to the design of Mirosław Giernatowski, located on the northern wall of the nave. The late Renaissance tombstone of Stanisław Russocki (died 1605) and the late Gothic sculpture of St. Jadwiga and St. Nicholas from the middle of the 16th century by the rainbow arch have been preserved. The southern wall features a box reliquary with the relics of the Five Martyr Brothers.

The Gothic monastery built on the floor plan of a horse shoe adjoins the church on the northern side, and creates a small square cloister garth. In two interiors of the eastern wing, the sacristy and the former treasury, Gothic star vaults have remained until today. The galleries feature two late Gothic portals: wooden from 1520 and stone from 1508. On the northern side, the Gothic building adjoins a plastered wing from the first half of the 17th century.

*Godziemba
– herb
Lubrańskich,
fundatorów
klasztoru*

*Godziemba – coat of
arms of the
Lubrański family,
the monastery
founders*

*Relikwiarz
Pięciu Braci
Męczenników*

*The reliquary of
the Five Martyr
Brothers*

Wirydarz

*The cloister
garth*

Dawny skarbiec

The former treasury

KŁODAWA

Miasto położone około 20 km na północny wschód od Koła, przy drodze do Warszawy.

Zakon Braci Najświętszej Marii Panny z Góry Karmel (OCarm) powstał na terenie Palestyny w XII w. Do pustelników żyjących na górze Karmel — gdzie już 900 lat przed Chrystusem mieszkał prorok Eliasz — dołączyli w okresie wypraw krzyżowych pobożni rycerze i pielgrzymi. Regułę zakonną definitywnie zatwierdził w 1247 r. papież Innocenty IV. Po upadku królestwa jerozolimskiego zakonnicy przenieśli się do Europy; pierwsza europejska kapituła generalna zakonu odbyła się w 1245 r. w Anglii. Pierwszy klasztor karmelitański w Polsce ufundowała w 1397 r. w Krakowie św. Jadwiga. W końcu XVI w. doszło do podziału zakonu na dwie rodziny: karmelitów żyjących według reguł zmienionych w 1432 r. przez papieża Eugeniusza IV (zwanym karmelitami trzewickowymi) i karmelitów reformowanych, o regule nawiązującej do pierwotnych konstytucji zakonnych (zwanym karmelitami bosymi).

Strój karmelicki składa się z tuniki koloru ciemnobrązowego, przepasanej skórzanym pasem, oraz szkaplerza i kaptura tego samego koloru. Strojem uroczystym jest nieco krótszy od tuniki biały płaszcz i takiż kaptur.

Dawny klasztor Karmelitów Trzewickowych

DOM ZAKONNY I KOŚCIÓŁ UFUNDOWAŁ w 1623 r. Franciszek Krzykowski. Obecne zabudowania powstały w XVIII w. Ich fundatorem był Chryzostom Dorpowski, wojewoda łęczycki i starosta kłodawski. Budowę kościoła zakończono w 1755 r., wieże ukończono dziesięć lat później. W tym samym mniej więcej czasie wzniesiono budynek klasztorny. Konwent zlikwidowano w 1810 r. W dobie wojen napoleońskich kościół i klasztor zostały poważnie zdewastowane; ich gruntowny remont przeprowadzono w latach 1851-54. W poł. XIX w. karmelici powrócili do Kłodawy. Nie na długo jednak, w 1864 r. władze carskie dokonały kasaty klasztoru. Dziś kościół pełni rolę świątyni parafialnej.

Barokowy kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny jest budowlą trzynawową, bazylikową, z nieco niższym prezbiterium. W fasadzie znajdują się dwie masywne wieże, zwieńczone baniastymi hełmami z latarniami. Nawa główna i prezbiterium przykryte są sklepieniami żaglastymi. Rokokowe wyposażenie wnętrza pochodzi z 3. ćw. XVIII w. Oprócz okazałego ołtarza głównego w kościele znajduje się osiem — analogicznych parami — ołtarzy bocznych, stalle zakonne, ambona w kształcie łodzi i trzy konfesjonały. Starszym zabytkiem jest kamienne epitafium Sierakowskich z 1. poł. XVII w. Przed fasadą świątyni znajduje się otoczony murem dziedziniec odpustowy. Na wysokim słupie stoi tam wykonana z piaskowca barokowa figura Matki Boskiej.

Barokowy klasztor o trzech piętrowych skrzydłach przylega od północy do budynku kościoła, tworząc wewnątrz niewielki wirydarz.

KŁODAWA

A town located about 20 km north east of Kolo, by the road to Warsaw.

The former monastery of the Calced Carmelites

THE MONASTIC HOME AND THE CHURCH WERE FOUNDED IN 1623 by Franciszek Krzykowski. The present buildings date from the 18th century; they were founded by Chryzostom Dorpowski, the voivode of Łęczyca and starost of Kłodawa. The church was completed in 1755, the spires — 10 years later. At the same time the monastery building was erected. The monastery was dissolved in 1810. During the Napoleonic wars the church and the monastery were badly damaged; they were completely refurbished between 1851-54. In the middle of the 19th century Carmelites returned to Kłodawa, although not for long as in 1864 the tsarist authorities dissolved the monastery. Today the church is the local parish church.

The Baroque church of the Assumption of the Holy Virgin Mary is a three-nave basilica structure, with a slightly lower presbytery. The façade features two massive spires, with spherical domes and lanterns. The main nave and the presbytery are covered with sail vaults. The rococo interior comes from the third quarter of the 18th century. Apart from the magnificent main altar, the church has eight side altars, monastic stalls, a boat-shaped pulpit and three confessional boxes. The stone epitaph of the Sierakowski family from the first half of the 17th century is older. The front of the temple's façade features a fenced church fair yard with a Baroque figure of the Mother of God, made of sandstone, on a tall pillar.

The Baroque monastery with three single storey high wings adjoins the church building on the north, forming a small cloister garth inside.

The Carmelite Order of Our Lady of Mt. Carmel (OCarm) was founded in Palestine in the 12th century. The hermits living on Mount Carmel, which was the place of abode of the prophet Elijah 900 years before the birth of Christ, were joined by pious knights and pilgrims during the crusades. The rule was confirmed in 1247 by Pope Innocent IV. After the collapse of the Jerusalem kingdom, the monks moved to Europe. The first European general chapter was held in 1245 in England. The first Carmelite monastery in Poland was founded by St. Jadwiga in 1397 in Cracow. At the end of the 16th century the order was divided into two families: Carmelites living according to the rule changed in 1432 by Pope Eugene IV (called Calced Carmelites) and reformed Carmelites with the rule based on the original constitutions (called Discalced Carmelites).

Carmelite monks wear a dark brown tunic tied with a leather belt and a scapular and cowl of the same colour. A slightly shorter white coat with a white cowl is the ceremonial dress.

KOBYLIN

Miasto położone około 16 km na zachód od Krotoszyna, przy drodze do Rawicza.

Klasztor Franciszkanów

KOŚCIÓŁ I KLASZTOR BERNARDYNÓW UFUNDOWALI W 1456 r. właściciele dóbr kobylińskich: wdowa Katarzyna oraz jej synowie Wojciech, Mikołaj i Jan Klimak Kobylińscy. Pierwsze drewniane budynki położone były nad strumieniem Rdęca. Budowę murowanego kościoła rozpoczęto u schyłku XV w. Do końca stulecia wzniesiono prezbiterium, niedługo potem wybudowano przykrytą stropem nawę. W końcu XVI w. przebudowano prezbiterium. W poł. XVII w. kościół i klasztor zostały zniszczone przez Szwedów, w 1707 r. — spalone przez Rosjan. Odbudowa zakończona ok. 1720 r. nadała korpusowi świątyni formy barokowe. Budynek klasztorny wzniesiony zapewne w XVI stuleciu, został przebudowany w XVII i XVIII w. W 1831 r. władze pruskie zamknęły klasztor. W budynku przez pewien czas mieściła się szkoła. Zakonnicy wrócili do swego domu w 1929 r. Jeszcze przed wybuchem II wojny światowej utworzono w nim Niższe Seminarium Duchowne. W czasie okupacji kościół zamieniono na magazyn, w klasztorze zaś zorganizowano najpierw sierociniec, a w 1943 r. przywieziono doń ok. 150 gimnazjalistów z nauczycielami z Berlina, którzy tu, z dala od bombardowanej przez lotnictwo alianckie stolicy Rzeszy, kontynuowali naukę. Franciszkanie wrócili do Kobylina w 1945 r.

Obecnie klasztor należy do franciszkańskiej Prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Katowicach (w Panewnikach).

Kościół pw. Matki Bożej przy Żłóbku jest budowlą jednonawową. Jej gotyckie, nietynkowane prezbiterium kontrastuje z nieco szerszą i wyższą nawą o formach barokowych. Prezbiterium przykrywa sklepienie kolebkowe z lunetami, nawę — sklepienie żaglaste dzielone gurtami. Barokowe i rokokowe wyposażenie wnętrza pochodzi głównie z XVIII w. W przedsionku umieszczono fragmenty późnorenesansowego nagrobka Jana Konarskiego, kasztelana kaliskiego, z wykonaną z czerwonego marmuru postacią leżącego rycerza w zbroi.

W podziemiach kościoła pochowany został m.in. Samuel ze Skrzypny Twardowski (zm. 1661 r.), poeta i historyk. W 2002 r. umieszczono w kościele jego nowe epitafium.

Od strony południowej przylega do kościoła barokowy klasztor. Jest budynkiem piętrowym z mieszkalnym poddaszem. Jego trzy skrzydła otaczają (wraz z budynkiem kościoła) prostokątny wirydarz z krużgankami. Czwarte skrzydło dostawione jest od strony południowej.

Obok zabudowań klasztornych znajdują się drewniana dzwonnica z I. poł. XVIII w. oraz barokowa kapliczka, również z XVIII stulecia.

KOBYLIN

A town located about 16 km west of Krotoszyn, by the road to Rawicz.

The Franciscan monastery

THE BERNARDINE CHURCH AND MONASTERY WERE FOUNDED in 1456 by Katarzyna and her sons, Wojciech, Mikołaj and Jan Klimak Kobylński. The first wooden buildings were located on the Rdęca stream. Construction of a brick church was started at the end of the 15th century. By the end of the century the presbytery and a nave covered with a roof were built. At the end of the 16th century the presbytery was rebuilt. In the middle of the 17th century the church and the monastery were destroyed by the invading Swedes, in 1707 they were burnt down by the Russians. Reconstruction, which was completed around 1720, gave Baroque forms to the body of the temple. The monastery building, probably erected in the 16th century, was reconstructed in the 17th and 18th centuries. In 1831 the Prussian authorities closed the monastery. For some time the building housed a school. Monks returned to their home in 1929. Prior to the outbreak of the Second World War a Seminary was opened there. During the occupation the church was turned into a warehouse and the monastery was first turned into an orphanage, and in 1943 about 150 middle school students with teachers were brought here from Berlin, to continue their education, far from the capital of the Third Reich, then under the heavy air raids of the Allied forces. Franciscans returned to Kobylin in 1945.

Presently the monastery belongs to the Franciscan province of the Assumption of the Most Holy Virgin Mary in Katowice (in Panewniki).

The church of the Mother of God by the Cradle is a single storey high structure. Its Gothic, non-plastered presbytery, contrasts with a slightly wider and higher nave with Baroque forms. The presbytery is covered with a cradle vault with lunettes, the nave — a sail vault, divided by buttresses. The Baroque and rococo interior comes mainly from the 18th century. The vestibule features fragments of late Renaissance tombstone of Jan Konarski, the castellan of Kalisz, with the red marble figure of a lying armoured knight.

The church cellar is the burial place of Samuel of Skrzypna Twardowski (d. 1661), a poet and historian. In 2002 a new epitaph of the poet was put in the church.

On the southern side the church adjoins a Baroque monastery. It is a single storey high building with a residential attic. Its three wings surround (together with the church building) a rectangular cloister garth with galleries. The fourth wing has been added on the southern side.

Next to the monastery buildings there is a wooden belfry from the first half of the 18th century and a Baroque shrine, also from the 18th century.

*Oltarz główny
z obrazem
Pokłon Pasterzy
(1. poł. XVIII w.)*

*The main altar with
the painting Bowing of
shepherds
(first half of the 18th c.)*

Zakrystia

Sacristy

KOŁO

Miasto powiatowe położone około 120 km na wschód od Poznania, przy drodze do Warszawy.

Dawny Zakon Braci Mniejszych Obserwantów (w Polsce do dziś zwanych bernardynami) powstał formalnie w 1517 r., choć już znacznie wcześniej silne były wśród franciszkanów prądy zimierające do ściślejszego zachowywania reguły św. Franciszka. Zreformowany odłam rodziny franciszkańskiej sprowadził do Polski w 1453 r. św. Jan Kapiatrian. Rodowód nazwy „bernardyni” jest prosty — pierwszy polski klasztor obserwantów na Stradomiu w Krakowie był pod wezwaniem św. Bernardyna z Sieny. Od czasu reformy w 1897 r. bernardyni wchodzi w skład zakonu franciszkanów; w Polsce bernardynami nazywani są członkowie franciszkańskiej Prowincji Niepokalanego Pożęcia Najświętszej Marii Panny w Krakowie.

Noszą habitę w kolorze brązowym, przepasane białym sznurem z rzemieniem.

Klasztor Franciszkanów (Bernardynów)

BERNARDYNÓW SPROWADZIŁ DO MIASTA W 1466 r. Hińcza z Rogowa, starosta kolski. Staraniem księżnej sochaczewskiej Anny, rezydującej wówczas na zamku w Kole, do 1482 r. ukończono budowę klasztoru i kościoła. Stały one na wyspie, oddzielone od miasta odnogą Warty. Częste wylewy rzeki powodowały powolne niszczenie zabudowań klasztornych. W latach 1754-64 gruntownie przebudowano klasztor; nieco później — w latach 1773-83 — rozebrano do fundamentów kościół i wzniesiono go od nowa. W ramach represji po powstaniu styczniowym władze carskie zaliczyły klasztor do tzw. klasztorów etatowych. Przenoszono do niego bernardynów z likwidowanych klasztorów znajdujących się na terenie zaboru rosyjskiego. Klasztor miał istnieć do śmierci ostatniego zakonnika; nie zamknął jednak swych podwoi, gdyż niepodległości w 1918 r. doczekał ostatni z żyjących bernardynów. W czasie II wojny światowej Niemcy urządzili w kościele magazyn mebli i warsztat naprawy samochodów; w klasztorze urządzono kwatery dla niemieckich żandarmów wojskowych i urzędników. Kościół oraz zabudowania klasztorne zostały poważnie uszkodzone w 1945 r. Zakonnicy powrócili do swego domu już na początku tegoż roku.

Klasztor należy do franciszkańskiej Prowincji Niepokalanego Pożęcia Najświętszej Marii Panny w Krakowie, odwołującej się do tradycji zakonu bernardynów.

Późnobarokowy kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny jest budynkiem trójnawowym, halowym. Po bokach fasady wznoszą się dwie wieże, zwieńczone hełmami z prześwitami. Nawy przykryte są sklepieniami żaglastymi, nad prezbiterium znajduje się płaska kopułka. Jednolite rokokowe wyposażenie wnętrza pochodzi z 4. ćw. XVIII w., m.in. siedem architektonicznych ołtarzy, stalle zakonne, konfesjonały, ambona. Ze starszych zabytków uwagę zwraca późnorenesansowy nagrobek Stanisława Ruszkowskiego (zm. 1597 r.), ostatniego rządcy kolskiego zamku, z leżącą postacią rycerza w zbroi. W odrestaurowanej ok. 2000 r. krypcie, w dwóch ceglanych sarkofagach złożono prochy dobrodziejów klasztoru, których pochówki odkryto w 1997 r. W podziemiach kościoła pochowana jest też Anna, księżna sochaczewska (zm. 1482 r.), żona księcia mazowieckiego Władysława, która w latach 1476-82 była właścicielką starostwa kolskiego.

Klasztor, w zrębie gotycki, swą obecną barokową formę otrzymał w czasie XVIII-wiecznej przebudowy. Przylega do kościoła od zachodu; jest budynkiem czteroskrzydłowym, z wirydarzem pośrodku.

A county town located about 120 km east of Poznań, by the road to Warsaw.

The Franciscan (Bernardine) monastery

BERNARDINE MONKS WERE BROUGHT TO THE TOWN by Hińcza of Rogowo, a starost of Koło, in 1466. Thanks to the efforts of Anna, princess of Sochaczew, who then resided at the castle in Koło, construction of the monastery and church was completed by 1482. They were erected on an island, and were separated from the town by a tributary of the Warta River. As the river frequently flooded, the monastery buildings were gradually destroyed. Between 1754-64 the monastery was completely rebuilt, and a bit later, between 1773-83, the church was dismantled and rebuilt. As part of the oppressions following the January Uprisings, the tsarist authorities treated the monastery as the so-called regular monasteries, where Bernardine monks from liquidated monasteries in the territory annexed by Russia were moved. According to plans, the monastery was to be closed after the death of the last monk; however, it was not closed as the last Bernardine monk lived until the regaining of independence in 1918. During the Second World War the Germans turned the monastery into a furniture warehouse and an automobile repair workshop; quarters for German military police and officials were arranged in the monastery. The church and the monastery buildings were seriously damaged in 1945. The monks returned to their home at the beginning of 1945.

The monastery belongs to the Franciscan Province of the Immaculate Conception of the Holy Virgin Mary in Cracow, which follows the tradition of the Bernardine order.

The late Baroque church of the Visitation of the Holy Virgin Mary is a three-nave, hall-shaped building. There are two spires on façade sides, with domes with bays. The naves are covered with sail vaults; over the presbytery there is a small flat dome. The uniform rococo interior comes from the fourth quarter of the 18th century, including seven architectural altars, monastic stalls, confessional boxes and the pulpit. Older monuments include the tombstone of Stanisław Ruszkowski (d. 1597), the last administrator of the Koło castle, featuring a lying figure of an armoured knight. In the crypt, restored around 2000, the two brick sarcophaguses contain the ashes of the monastery benefactors; their burial places were found in 1997. The church cellar is the burial place of Anna, the princess of Sochaczew (d. 1482), the wife of Ladislaus, the Prince of Mazovia, who was the owner of the Koło starosty between 1476-82.

The monastery, originally Gothic, got its present Baroque form during the reconstruction in the 18th century. It adjoins the church on the western side. It is a four-wing building, with a cloister garth in the middle.

The former Order of Friars Minor Observants (in Poland called Bernardine monks) was formally founded in 1517, although trends to more strictly observe the rule of St. Francis had been strong among the Franciscans much earlier. The reformed branch of the Franciscan family was brought to Poland in 1453 by St. John Capistrano. The origin of the name "Bernardine" is simple — the first Polish monastery of the observants on Stradom in Cracow was named after St. Bernardine of Siena. Since the reform in 1897 Bernardine monks have been part of the Franciscan order. In Poland the name "Bernardine monks" is used to denote members of the Franciscan Province of the Immaculate Conception of the Holy Virgin Mary in Cracow.

Bernardine monks wear brown habits, tied with a white rope with three knots.

Krużganek klasztorny

The cloister

*Fragment
polichromii
sklepienia
(2. poł. XVIII w.)*

*A fragment of
the vault polychromy
(second half of
the 18th c.)*

KONIN

Miasto powiatowe położone nad Wartą, około 100 km na wschód od Poznania, przy drodze do Warszawy.

Klasztor Franciszkanów

KLASZTOR REFORMATÓW POWSTAŁ W 1631 r. na ówczesnym przedmieściu Garncarskim, na lewym brzegu doliny rzecznej. Kościół i zabudowania klasztorne wzniesione były z drewna. Po pożarze w 1661 r. odbudowano je z tego samego tworzywa. W 1727 r. z fundacji Teofili Wiśniowieckiej zbudowano nową murowaną świątynię, przy której do 1733 r. postawiono murowany budynek klasztorny. Pierwotnie do kościoła od strony zachodniej przylegała kaplica Najświętszej Panny Marii, którą rozebrano w latach II wojny światowej. W 1864 r. władze carskie zlikwidowały klasztor. Kościół został przyłączony do parafii farnej, pomieszczenia klasztorne zajęło wojsko. Zakonnicy powrócili do Konina w końcu 1919 r. Ponownie opuścili klasztor w 1940 r. W budynku klasztornym Niemcy urządzili szpital. Znacznie przebudowali kościół, w którym założyli strop dzielący budynek na dwie kondygnacje, przeznaczając utworzone w ten sposób pomieszczenia dla organizacji Hitlerjugend. Franciszkanie wrócili do Konina w 1945 r.; wkrótce rozpoczęli trwającą wiele lat restaurację zabytkowej świątyni. W klasztorze po wojnie mieściła się szkoła podstawowa, później jego większą część użytkowało przedsiębiorstwo „Ruch”. Gospodarzami całego obiektu zakonnicy stali się dopiero w 1989 r. Około 2000 r. przy nawie — w miejscu rozebranej w latach okupacji — wzniesiono nową kaplicę Najświętszej Panny Marii.

Dzisiaj klasztor należy do franciszkańskiej Prowincji Matki Bożej Anielskiej w Krakowie, nawiązującej do tradycji zakonu reformatów.

Późnobarokowy kościół pw. św. Marii Magdaleny jest budynkiem jednonawowym, z nieco węższym prostokątnym prezbiterium. Na kalenicy nawy znajduje się wieżyczka na sygnaturkę. Wnętrze przykryte jest sklepieniem klasztorным. Trzy późnobarokowe ołtarze z poł. XVIII w. zrekonstruowano w latach sześćdziesiątych XX w. z ocalałych fragmentów.

Trójskrzydłowy, piętrowy budynek klasztorny — przylegający do kościoła od strony wschodniej — otacza kwadratowy wirydarz. Na styku skrzydeł północnego i wschodniego znajduje się charakterystyczna rotunda przykryta dachem stożkowym, w której dawniej mieściła się biblioteka klasztorna. W murze otaczającym klasztor i kościół jest barokowa brama z 2. poł. XVIII wieku.

KONIN

A county town located on the River Warta, about 100 km east of Poznań, by the road to Warsaw.

The Franciscan monastery

THE MONASTERY OF THE REFORMATI WAS BUILT in 1631 in the Garncarskie outskirts, on the left bank of the river valley. The church and the monastery building were made of wood. After the fire in 1661 they were rebuilt, and again made of timber. In 1727 a new, brick temple was built, founded by Teofila Wiśniowiecka, next to which a brick monastery building was erected (completed in 1733). Originally, the church on the western side adjoined the chapel of the Holy Virgin Mary, which was pulled down during the Second World War. In 1864 the tsarist authorities dissolved the monastery. The church became part of the parish, whereas the monastery buildings were seized by the army. Monks returned to Konin at the end of 1919. They were forced to leave their monastery in 1940, when the Germans turned it into a hospital. The Germans also reconstructed the church, where they put a ceiling separating the building into two parts and gave the premises to the Hitler Youth. The Franciscans returned to Konin in 1945; soon they started restoration of the historical temple. After the war the monastery was used as a primary school, later most of its premises were used by the "Ruch" Press Distribution Company. The Franciscans regained full possession of the church and monastery as late as 1989. Around 2000, a new chapel of the Holy Virgin Mary was built next to the nave, in place of the chapel that was pulled down during the German occupation.

Today the monastery belongs to the Franciscan Province of the Mother of God of Angels in Cracow, which follows the tradition of the Reformati Order.

The late Baroque church of St. Maria Magdalane is a single nave building, with a slightly narrower rectangular presbytery. The nave ridge features an ave-bell spire. The interior is covered with a cloister vault. Three late Baroque altars from the middle of the 18th century were reconstructed in the 1960s.

A three-wing, two-storey high monastery building, which adjoins the church on the eastern side, is surrounded by a square cloister garth. At the intersection of the northern and eastern wings there is a characteristic rotunda covered with a cone roof, which housed the monastery library in the past. The wall, which surrounds the monastery and the church, features a Baroque gate from the second half of the 18th century.

KOŹMIN WIELKOPOLSKI

Miasto położone około 15 km
na północ od Krotoszyzna, przy drodze
do Jarocina

Dawny klasztor Bernardynów

BERNARDYNI PRZYBYLI DO KOŹMINA w 1628 r. z inicjatywy księdza Pawła Gajewskiego oraz Anny i Stanisława Przyjemskich, właścicieli miasta. Początkowo w miejscu dzisiejszego klasztoru stanął drewniany kościółek. W 1648 r. rozpoczęto budowę murowanego kościoła, która z przerwami trwała do 1670 r. W 1712 r. wzniesiono wieżyczkę na sygnaturkę. Rozpoczęta nieco później budowa budynku klasztornego przeciągnęła się do 1. poł. XVIII w. W 1818 r. władze pruskie zlikwidowały klasztor. Budynek klasztorne zamieniono na więzienie; kościół był początkowo obiektem filialnym parafii farnej, a od 1925 r. pełni funkcję świątyni parafialnej. W czasie II wojny światowej kościół zamieniono na magazyn, w budynku poklasztornym urządzono więzienie dla kobiet. Obecnie w dawnym klasztorze mieści się Państwowy Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy.

Barokowy kościół pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika jest budowlą jednonawową, z nieco węższym, zamkniętym trójbocznie prezbiterium. Wnętrza przykrywają sklepienia kolebkowe z lunetami. Zachowało się cenne, głównie barokowe i rokokowe wyposażenie świątyni z 2. poł. XVII i 1. poł. XVIII w. Oprócz ołtarzy uwagę zwraca bogato rzeźbiona, rokokowa ambona wykonana przez poznańskiego snycerza Franciszka Antoniego Brumbachera w 1725 r.

Od strony północnej przylega do kościoła piętrowy budynek klasztorny, którego trzy skrzydła otaczają, wraz z kościołem, prostokątny wirydarz. Od południa położony jest dziedziniec otoczony krążankiem, w którym znajduje się Droga Krzyżowa. Prowadzącą doń wieżę bramną wybudowano w 1. poł. XVIII w.

KOŹMIN WIELKOPOLSKI

A town located about 15 km north of Krotoszyn, by the road to Jarocin.

The former Bernardine monastery

BERNARDINE MONKS CAME TO KOŹMIN in 1628 at the initiative of Rev. Paweł Gajewski and Anna and Stanisław Przyjemski, the town owners. Initially, the place of the present monastery was occupied by a wooden church. In 1648 construction of a brick church began, which continued until 1670. In 1712 an ave-bell spire was built. Construction of the monastery building, started a few years later, was completed as late as the first half of the 18th century. In 1818 the Prussian authorities dissolved the monastery. The monastery buildings were turned into a prison; the church was first a branch of the parish church and since 1925 it has been the parish church. During the Second World War the church was turned into a warehouse and the monastery into a women's prison. Presently, the former monastery houses the State Youth Educational Centre.

The Baroque church of St. Stanislaus Bishop and Martyr is a single nave building, with a slightly narrower presbytery, closed on three sides. The interiors are covered by a cradle vault with lunettes. The Baroque and rococo interior of the church from the second half of the 17th and first half of the 18th centuries has been preserved till today. Apart from the altars, visitors' attention is attracted to a richly sculpted rococo pulpit made by Franciszek Anton Brumbacher, a wood carver from Poznań, in 1725.

On the northern side the church adjoins a single-storey high monastery building. Its three wings surround a rectangular cloister garth. On the southern side there is a yard surrounded with galleries, featuring the Way of the Cross. Access to it is through a gate tower built in the first half of the 18th century.

*Fragment
obrazu
Dysputa
o Najświętszym
Sakramencie
(2. poł. XVII w.)*

*A fragment of
the painting
Dispute over
the Sacrament
(second half of
the 17th c.)*

*Ludowa
rzeźba
Matki Boskiej
z Dzieciątkiem
(XVII w)*

*A folk
sculpture of
the Mother
of God
with Child
(17th c.)*

*Fragment
ambony
(1725 r.)*

*A fragment of
the pulpit
(1725)*

KROTOSZYN

Miasto powiatowe położone około 80 km na południowy wschód od Poznania, na skrzyżowaniu dróg Jarocin–Wrocław i Ostrów Wielkopolski–Rawicz.

Zakon Przenajświętszej Trójcy (OSST) został założony przez św. Jana de Matha w 1193 r. papież Innocenty III zatwierdził go w 1198 r. Celem działania zakonu był wykup chrześcijan wziętych do niewoli przez niewiernych. W XVI w. w wyniku reformy zakonu powstała nowa jego gałąź — trynitarze bosy. Do Polski trynitarze przybyli w 1685 r. Zajmować się mieli wykupem Polaków przebywających w niewoli u Turków, Tatarów i Kozaków. Pierwszy ich dom powstał we Lwowie. Działania władz zabórczych doprowadziły do likwidacji zakonu na ziemiach polskich: ostatni polski zakonnik zmarł w 1907 r. Ponownie trynitarze zjawili się w Polsce w 1989 r. W Wielkopolsce obecnie nie mają swego klasztoru.

Trynitarze noszą białe habity, przepasane czarnym skórzanym pasem. Z przodu, na białym szkaple, znajduje się czerwono-niebieski krzyż. Strój uzupełniają białe kapłury.

Dawny klasztor Trynitarzy

TRYNITARZY BOSYCH SPROWADZIŁ DO KROTOSZYNA w 1731 r. Józef Potocki, wojewoda kijowski, ówczesny właściciel miasta. W 1733 r. wzniesiono budynek klasztorny, a w latach 1766-72, na miejscu rozebranego kościoła drewnianego, wystawiono mурowaną świątynię. Fundatorką gmachu była Ludwika z Mniszchów Potocka, autorem projektu kościoła — prawdopodobnie Karol Marcin Frantz. W 1819 r. władze pruskie dokonały kasaty klasztoru. W jego budynku w latach 1836-81 mieściło się gimnazjum. Obecnie znajduje się tam m.in. galeria sztuki i Muzeum Regionalne z ciekawą ekspozycją ilustrującą dzieje miasta. Świątynia pełni funkcję kościoła parafialnego.

Barokowy, jednonawowy kościół pw. Świętych Piotra i Pawła jest budowlą o urozmaiconej bryle, z zaokrąglonymi narożnikami. Przykrywa go wielopołaciowy dach, z sygnaturką na kalenicy. Od zachodu do nawy przylega wieża zwieńczona hełmem z latarnią. Jednolite późnobarokowe wyposażenie wnętrza pochodzi z lat 1772-75. Uwagę zwraca ambona w kształcie łodzi.

Wolno stojący, piętrowy budynek dawnego klasztoru wzniesiony został na rzucie prostokąta. Przykrywa go dach trójspadowy. W elewacji zachodniej portal arkadowy z ok. 1733 r. Wnętrze przykryte m.in. sklepieniami klasztorowymi z lunetami, w sieni zachował się strop belkowy.

Przylegający do klasztoru od strony południowej niewielki pl. Wolności wytyczono na terenie dawnego ogrodu klasztorowego.

The former monastery of the Trinitarian Order

DISCALCED TRINITARIANS WERE BROUGHT TO KROTOSZYN in 1731 by Józef Potocki, the voivode of Kiev, then the owner of the town. In 1733 a monastery building was built and between 1766-72, in the place of a wooden church, a brick temple was erected, founded by Ludwika Potocka neé Mniszchów, probably to the design of Karol Marcin Frantz. In 1819 the Prussian authorities dissolved the monastery. Between 1836-81 the building housed a middle school. Presently, it houses an art gallery and Regional Museum, with an interesting exhibition of the town's history. The temple serves as the parish church.

The Baroque, single nave church of St. Peter and St. Paul is a building with an interesting structure, with rounded corners. It is covered with a sloping roof, with an eve-bell on the ridge. On the western side the nave adjoins a domed spire with a lantern. The uniform Baroque interior comes from 1772-75. The boat-shaped pulpit is particularly interesting.

A freestanding one storey high building of the former monastery was built on the floor plan of a square. It is covered with a three-hipped roof. The western elevation features an arcade portal from about 1733. The interiors are covered with cloister vaults with lunettes; a beam vault has been preserved in the vestibule.

A small Wolności Square, adjoining the monastery on the southern side, was laid out on the grounds of the former monastery garden.

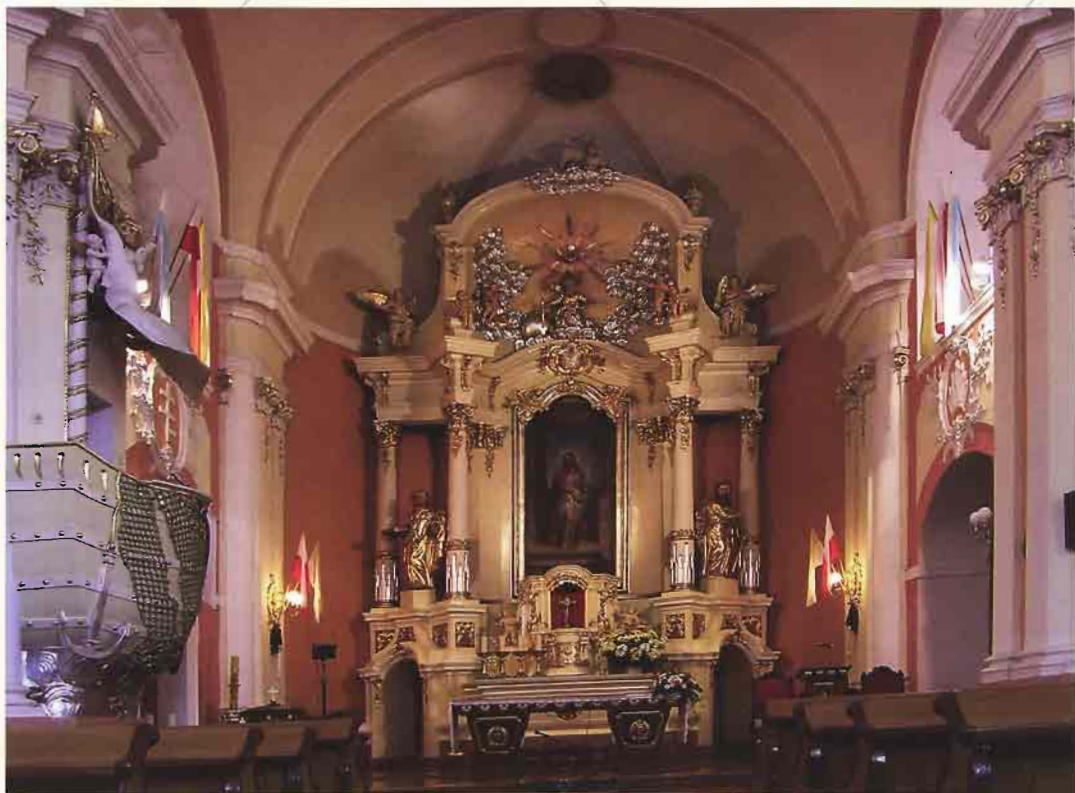
KROTOSZYN

A county town located about 80 km south east of Poznań, at the intersection of the Jarocin-Wrocław and Ostrów Wielkopolski-Rawicz roads.

The Order of the Most Holy Trinity (OSST) was founded by St. John of Matha in 1093 and was sanctioned by Pope Innocent III in 1098. The order's main aim was to redeem Christian captives out of the hands of the infidels. The reform of 1099 resulted in the erection of the congregation of Discalced Trinitarians. The Trinitarians came to Poland in 1685. Their task was to redeem Polish captives held by Turks, Tartars and Cossacks. Their first home was built in Lvov. The intervention of the partition authorities resulted in the liquidation of the order on Polish lands; the last Polish monk died in 1907. The Trinitarians reappeared in Poland in 1989. Presently, they do not have their own monastery in Wielkopolska.

Trinitarians wear a scoutane and scapular of white serge, with a cowl and 2 red and blue cross on the right breast.

ŁĄD

Wieś nad Wartą, położona około 9 km na południe od Słupcy, przy drodze do Zagórowa.

Klasztor Salezjanów (dawny klasztor Cystersów)

Towarzystwo Świętego Franciszka Salezego (SDB) założył w 1859 r. św. Jan Bosco. Dziesięć lat później Towarzystwo zostało zatwierdzone przez Stolicę Apostolską. Głównym zadaniem salezjanów jest praca w środowisku młodzieży, zwłaszcza ewangelizacja młodzieży biednej i opuszczonej. Swoją pierwszy dom w Polsce salezianie otworzyli w 1898 r. w Oświęcimiu. Obecnie są jednym z najliczniejszych zgromadzeń życia konsekrowanego; władze inspekcyjne (prowinclj) mają swe siedziby w Warszawie, Krakowie, Wrocławiu i Pile.

Strojem salezjańskim jest sutan-na duchowieństwa diecezjalnego.

CYSTERSÓW SPROWADZIŁ DO ŁĄDU KSIĄŻĘ WIELKOPOLSKI Mieszko III Stary w 2. poł. XII w. Być może już w poł. XIII w. zarówno kościół, jak i klasztor były murowane. Budowa obecnie istniejącej świątyni trwała blisko sto lat. Zapoczątkował ją w latach 1651-52 Tomasz Poncino rozbiórką murów wcześniejszej budowli. Po przerwie spowodowanej najazdem szwedzkim i sporami zakonników z architektem budowę kontynuowali od 1679 r. Jerzy Catenazzi i Jan Koński. W latach 1682-89 pierwszy z nich realizował projekt architekta królewskiego Józefa Szymona Bellottiego. Centralną nawę wzniesiono w latach 1728-33 według planów Pompeo Ferrariego. Przed 1720 r. rozpoczęto równocześnie rozbudowę budynku klasztornego. W 1796 r. władze pruskie odebrały cystersom dobra ziemskie, a w 1819 r. znajdujące się wówczas na terenie zaboru rosyjskiego opactwo zostało zlikwidowane. Od 1850 r. w klasztorze przebywali kapucyni, jednak poparcie udzielone przez nich powstańcom 1863 r. doprowadziło do ponownego zamknięcia klasztoru. Od 1890 r. kościół pełnił funkcję świątyni parafialnej. Salezianie, którzy przybyli do Łądy w 1921 r., zastali budynki pocysterskie w bardzo złym stanie technicznym. W latach 1939-41 w budynkach klasztornych mieściło się więzienie dla księży polskich. Ośmiu więźniów obozu: biskup wrocławski Michał Kozal, pięciu kapłanów i dwóch kleryków zostało beatyfikowanych w 1999 r. przez papieża Jana Pawła II wśród 108 męczenników za wiarę ofiar prześladowań Kościoła w Polsce w latach 1939-45. Od 1952 r. mieści się w klasztorze Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Salezjańskiego, afiliowane do Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Barokowy kościół pw. Najświętszej Marii Panny i św. Mikołaja biskupa jest budowlą jednonawową, z prosto zamkniętym prezbiterium i transeptem. Przy prezbiterium wznoszą się dwie wieże. Nawa o założeniu centralnym przykryta jest potężną kopułą z latarnią. Ściany i sklepienia zdobi bogata dekoracja stiukowa oraz malowidła. Polichromię kopuły wykonał w latach 1731-32 znany malarz śląski Jerzy Wilhelm Neunhertz. Bogate barokowe wyposażenie wnętrza pochodzi z XVII i XVIII w.

Klasztor z niewielkim wirydarzem przylega do kościoła od strony południowej. Z pierwotnej budowli gotyckiej zachowały się mury obwodowe oraz krużganki, wnętrza na parterze (sien, oratorium, kapitularz) oraz piwnice. Najcenniejszym wnętrzem klasztoru jest dawne oratorium św. Jakuba Apostoła, ozdobione freskami z ok. 1372 r. Sąsiaduje z nim dawny kapitularz przykryty gotyckim sklepieniem gwiaździsto-trójdzielnym, wspartym na centralnie usytuowanym filarze. Na piętrze znajduje się duża sala opacka z 1. poł. XVIII w.

A village on the River Warta located about 9 km south of Słupca, by the road to Zagórów.

The Salesian monastery (a former Cistercian monastery)

CISTERCIANS WERE BROUGHT TO ŁĄD by Mieszko III the Old, a Wielkopolska prince, in the second half of the 12th century. Perhaps as early as the middle of the 13th century both the church and the monastery were made of brick. Construction of the present temple continued for nearly one hundred years. It was started between 1651-52 by Tomasz Poncino, who first pulled down the walls of the former structure. After a break caused by the Swedish invasion and the disputes between the monks and the architect, construction was resumed in 1676 by Georgio Catenazzi and Jan Koński. Between 1682-89 the former implemented the design of Józef Szymon Bellotti. The central nave was built between 1728-33 to the design of Pompeo Ferrari. Expansion of the monastery building started before 1720. In 1796 the Prussian authorities took the lands away from the Cistercians and in 1819 the abbey, then in the territory annexed by Russia, was dissolved. Starting in 1850, the monastery was occupied by Capuchin monks, however after they gave their support to the insurgents of 1863, the monastery was closed again. From 1890 the monastery served as the parish church. Salesians, who came to Łąd in 1921, found the post-Cistercian buildings in a very dilapidated condition. Between 1939-41 the monastery buildings housed a prison for Polish priests. Eight prisoners — Michał Kozal, the bishop of Włocławek, five chaplains and two clerics were beatified in 1999 by Pope John Paul II, among the 108 martyr victims of the persecution of the Church in Poland between 1939-45. Since 1952 the monastery has been the seat of the Seminary of the Salesian Society, affiliated to the Catholic University of Lublin.

The Baroque church of the Most Holy Virgin Mary and St. Nicholas the Bishop is a single nave structure, with a presbytery and transept. There are two spires next to the presbytery. The nave is covered with a large dome with a lantern. The walls and the vaults are richly decorated with stuccowork and paintings. The polychromy of the dome was made between 1731-32 by Jerzy Wilhelm Neunhertz, a well-known Silesian painter. The rich Baroque interior comes from the 17th and 18th centuries.

The monastery with a small cloister garth adjoins the church on the southern side. What remained of the original Gothic building are the walls and galleries, interiors on the ground floor (vestibule, oratory, chapter house) and the cellars. The former oratory of St. Jacob the Apostle, decorated with frescoes from about 1372, is the most valuable part of the monastery. The oratory adjoins the former chapter house, covered with a Gothic tripartite rib vault, supported on a central pillar.

The Salesian of Don Bosco (or the Salesian Society, originally known as the Society of St. Francis de Sales) (SDB) was founded in 1859 by St. Giovanni Bosco. Ten years later the Society was sanctioned by the Apostolic See. The Salesian Society care for the young and poor children and their mission is described as the Christian perfection of its associates obtained by the exercise of spiritual and corporal works of charity towards the young, especially the poor, and the education of boys to the priesthood. The Salesians opened their first home in Poland in 1898 in Oświęcim. Presently, they are one of the largest congregations of consecrated life; the authorities of the Inspectorate (province) have their seats in Warsaw, Cracow, Wrocław and Piła.

Salesians wear the same cassocks as the diocesan clergy.

*Książę
Mieszko III Stary,
fundator
klasztoru –
malowidło
Adama Swacha
w sali
opackiej*

*Duke
Mieszko III the Old,
the monastery
founder –
a painting
by Adam Swach
in the abbatial
room*

Kopula

The dome

*Fragments
polichromii
Adama Swacha
na plafonie
w sali opackiej
(1722 r.)*

*Fragments of
Adam Swack's
polychromy
on the plafond
in the abbatical room
(1722)*

Sień

Entrance hall

*Dawny
kapitularz*

*The former
chapter house*

*Fragmety
polichromii
w dawnym
oratorium*

*Fragments of
polychromy in
the former
oratory*

LUBIŃ

Wieś położona około 13 km na północny zachód od Gostynia, przy drodze do Kościana.

Klasztor Benedyktynów

Zakon Mnichów Reguły św. Benedykta (OSB) powstał na początku VI w. we Włoszech. Jego założycielem był św. Benedykt (480-ok. 550), który pierwsze klasztory utworzył w okolicach Sublaco (w górach na wschód od Rzymu) i na Monte Cassino, gdzie napisał regułę zakonu. Wzrost znaczenia zakonu nastąpił w X i XI stuleciu, w czasie wielkiej reformy Kościoła. W klasztorach związanych z opactwem w Cluny w Burgundii pojawiały się nowe gałęzie, wśród nich najbardziej znane, do dziś istniejące zakony cystersów i kammedulów. W 1893 r. z polecenia papieża Leona XIII. powstała w Rzymie federacja kongregacji benedyktyńskich, na czele której stanął opat prymas.

Benedyktyni wnieśli ogromny wkład w rozwój chrześcijaństwa w Polsce, zwłaszcza w XI stuleciu. Benedyktynami byli pierwsi polscy święci (Pięciu Braci Męczenników), z tego zakonu wywodził się św. Wojciech i jego przyrodni brat, pierwszy arcybiskup gnieźnieński, Radzim Gaudenty.

Strójem benedyktynów jest czarna tunika przepasana skórzanym pasem, nakryta czarnym szkaplerzem z kapturem.

BENEDYKTYNI ZOSTALI SPROWADZENI DO LUBINIA ok. 1070 r., prawdopodobnie przez Bolesława Śmiałego. Przybyli z opactwa w Leodium (obecnie Liège w Belgii). Rozpoczęto wówczas budowę monumentalnej trójnawowej świątyni o długości 50 m i szerokości 34 m. Budowa została przerwana w nieznanych okolicznościach, jej pozostałością są dziś kamienne fundamenty i fragmenty murów. Pół wieku później wzniesiono z kamienia mniejszą, jednonawową świątynię i przylegający do niej budynek klasztorny. Na początku XIII w. dobudowano do północnej ściany prezbiterium kaplicę grobową. Według tradycji pochowany w niej został książę Władysław Laskonogi. Podczas przebudowy w I poł. XV w. gotycki charakter uzyskało prezbiterium, przekształcono wówczas także przylegającą doń kaplicę grobową. Gotycka przebudowa nawy i wieży nastąpiła ok. 1530 r. Wtedy też rozbudowano budynek klasztorny. Gruntowny remont wieży, połączony z założeniem nowego helmu, przeprowadzono w latach 1643-46. Pojawiające się pęknięcia murów wieży spowodowały, że później jeszcze kilkakrotnie poddawana była ona zabiegom remontowym. W 1834 r. władze pruskie zlikwidowały klasztor. Bogate zbiory biblioteczne wywieziono do Berlina. W 1847 r. dokonano rozbiórki większej części budynku klasztornego. Benedyktyni wrócili do Lubinia w 1923 roku.

Klasztor, będący dziś samodzielnym przeoratem, należy do benedyktyńskiej Kongregacji Zwiastowania.

Kościół pw. Narodzenia Najświętszej Panny Marii jest budynkiem jednonawowym, wzniesionym na planie krzyża, z prostokątnym prezbiterium i dwoma kaplicami (od północy św. Benedykta i od południa Matki Boskiej Różańcowej) tworzącymi transept. Środkową część transeptu kryje sklepienie kopulaste, przestrzenie tworzące ramiona krzyża przykrywają sklepienia żaglaste. Na ścianach i sklepieniach znajduje się barokowa polichromia figuralna z I poł. XVIII w. Z tego samego czasu pochodzi bogata dekoracja stiukowa. Niezwykle bogate jest barokowe i rokokowe wyposażenie wnętrza. W przylegającej do prezbiterium niewielkiej kaplicy Pana Jezusa znajduje się barokowy nagrobek Sługi Bożego Bernarda z Wąbrzeźna.

Budynek klasztorny przylega do kościoła od strony północnej. Na dziedzińcu, otoczonym murem z końca XVIII w., rośnie największy w Wielkopolsce kasztanowiec.

LUBIŃ

A village located about 13 km north west of Gostyń, by the road to Kościan.

The Benedictine monastery

BENEDICTINE MONKS WERE BROUGHT TO LUBIŃ about 1070, probably by King Boleslaus the Bold. They came from the abbey of Leodium (presently Liège in Belgium). At the same time construction of a monumental three-nave temple, 50 m long and 34 m wide, was started. The construction was interrupted for reasons unknown; what remained are stone foundations and fragments of the walls. Half a century later a small, single-nave temple and an adjacent monastery building were built of stone. At the beginning of the 13th century a tomb chapel was added to the northern wall of the presbytery. Tradition has it that it is the burial place of Ladislaus Laskonogi (Spindleshanks), the Duke of Wielkopolska. During reconstruction in the first half of the 15th century the presbytery was given Gothic features, just like the adjacent tomb chapel. The reconstruction of the nave and the spire in the Gothic style took place around 1530. At the same time the monastery building was expanded. A complete overhaul of the spire, including putting a new dome, was made between 1643-46. The spire was repaired several times because of cracking walls. In 1834 the Prussian authorities dissolved the monastery. Extensive library collections were moved to Berlin. In 1847 a major part of the monastery building was pulled down. The Benedictine monks returned to Lubiń in 1923.

The monastery, which today is a sovereign priorate, belongs to the Benedictine Congregation of Annunciation.

The church of the Birth of the Most Holy Virgin Mary is a single-nave building, erected on the floor plan of a cross, with a rectangular presbytery and two chapels (St. Benedict's chapel in the north and the chapel of the Mother of God of Rosary in the south), which form a transept. The middle part of the transept is covered with a dome vault, and the spaces that form the arms of the cross are covered with the sail vault. The walls and the vaults are decorated with the Baroque figural polychromy from the first half of the 18th century. The stucco decoration comes from the same time. The Baroque and rococo interior is exceptionally rich. The small chapel of Our Lord Jesus features a Baroque tombstone of the Servant of God, Bernard of Wąbrzeźno.

The monastery building adjoins the church on the northern side. The yard, surrounded by a wall from the end of the 18th century, boasts Wielkopolska's largest chestnut tree.

The Order of St. Benedict (OSB) was founded at the beginning of the 6th century in Italy by St. Benedict (around 480-550), who established the first monasteries near Subiaco (in the mountains south of Rome) and on Monte Cassino, where he wrote the Order's Rule. The Order grew in importance at the turn of the 10th century, during the great reform of the Church. New branches appeared in monasteries affiliated to the abbey of Cluny in Burgundy, among them the best-known Cistercian and Carmaldolesse orders, existing until today. The Benedictine Confederation of Congregations was erected by Pope Leo XIII in 1887, with the first Abbot Primate installed in 1893.

Benedictines greatly contributed to the development of Christianity in Poland, particularly in the 10th century. The first Polish saints (the Five Martyr Brothers) were Benedictine. St. Adalbert and his half-brother, Radzim Gaudenty, the first Archbishop of Gniezno, were also Benedictine monks.

Benedictine monks wear a black tunic tied with a leather belt, and a black scapular with a cowl.

*Stalle
(około 1730-38)*

*Stalls
(about 1730-38)*

*Nagrobek
sługi bożego
Bernarda z Wąbrzeźna
(1794 r.)*

*The tombstone of
the servant of
God Bernard of
Wąbrzeźno (1794)*

*Sklepienie
nawy*

*The nave
vault*

Sklepienie kaplicy Matki Boskiej Różańcowej

The vault of the chapel of the Mother of God of Rosary

Kaplica Matki Boskiej Różańcowej

The chapel of the Mother of God of Rosary

Sklepienie kaplicy św. Benedykta

The vault of St. Benedict's chapel

Kaplica św. Benedykta

St. Benedict's chapel

Sklepienie centralnej części kościoła

The vault of the central part of the church

Sklepienie prezbiterium

The vault of the presbytery

MIEJSKA GÓRKA

Miasto położone około 9 km na północny wschód od Rawicza, przy drodze do Krotoszyna. Klasztor znajduje się około 2 km od centrum, na terenie osiedla Karolinki, z lewej strony drogi do Rawicza.

Klasztor Franciszkanów

REFORMATÓW SPROWADZIŁ DO MIEJSKIEJ GÓRKI w 1622 r. Adam Olbracht Przyjemski, późniejszy kasztelan gnieźnieński. Osadził ich przy drewnianej kaplicy Świętego Krzyża, położonej za miastem. Wylewy pobliskiej rzeczki spowodowały, że klasztor przeniesiono w inne miejsce. W 1742 r. na wzniesieniu zwanym Goruszki rozpoczęto budowę murowanego kościoła i klasztoru. Konsekracja kościoła nastąpiła w 1745 r. W 1833 r. władze pruskie dokonały kasaty klasztoru; przez pewien czas mieścił się w nim szpital. Zakonnicy wrócili do swego domu w 1853 r. Niestety w 1875 r., w czasie tzw. kulturkampfu, klasztor ponownie zlikwidowano. Franciszkanie powrócili do Miejskiej Górki w 1923 r. W 1939 r. w budynku klasztornym internowano księży z okolicznych parafii, później zamieniono go na więzienie. Po II wojnie światowej znów zamieszkali w nim franciszkanie.

Kościół klasztorny pełni funkcję Sanktuarium św. Franciszka z Asyżu. Klasztor należy do franciszkańskiej prowincji Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Katowicach (w Panewnikach).

Barokowy kościół pw. Świętego Krzyża jest budowlą jednonawową, z nieco węższym prezbiterium, przykrytą stromym dwuspadowym dachem. Nad kalenicą wznosi się wieżyczka na sygnaturkę, zwieńczona hełmem z latarnią. W prezbiterium sklepienie żaglaste, nad nawą sklepienie zwierciadlane z lunetami, z wydłużonym owalnym plafonem. Za ołtarzem zakrystia, nad nią — chór zakonny. Zachowało się jednolite, barokowe wyposażenie wnętrza z lat 1742-45, m.in. siedem ołtarzy, ambona, ławki oraz stalle w chórze zakonnym. W nawie rokokowe epitafium Mikołaja Swinarskiego, sędziego kapiturowego wałeckiego, z końca XVIII w.

Trójskrzydłowy piętrowy budynek klasztorny przylega do kościoła od strony południowej, tworząc wewnątrz niewielki, otoczony krużgankami wirydarz. Jego pierwotne formy późnobarokowe zostały zniekształcone przebudowami w XIX w.

MIEJSKA GÓRKA

A town located about 9 km north east of Rawicz, by the road to Krotoszyn. The monastery is about 2 km away from the centre, in the Karolinki housing estate, on the left side of the road to Rawicz.

The Franciscan monastery

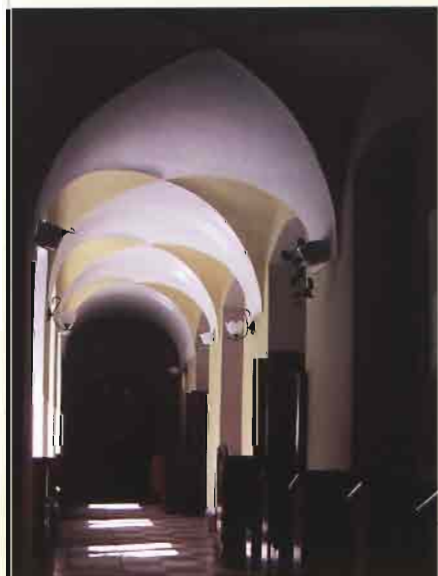
REFORMATI MONKS WERE BROUGHT TO MIEJSKA GÓRKA in 1622 by Adam Olbracht Przyjemski, later the castellan of Gniezno. He settled them next to the wooden St. Cross Chapel, located outside the town. Because of frequent floods of the local rivulet, the monastery was moved to a different place. Construction of a brick church and monastery started in 1742 on a hill known as Goruszki. The church was consecrated in 1745. In 1833 the Prussian authorities dissolved the monastery; for some time it housed a hospital. The monks returned to their home in 1853. Unfortunately, in 1875, during the so-called Kulturkampf, the monastery was again dissolved. The Franciscans returned to Miejska Górka in 1923. In 1939 the monastery building was the internment place for priests from the neighbouring parishes; later it was turned into a prison. After the Second War it was again occupied by the Franciscans.

The monastery church is today the Sanctuary of St. Francis of Assisi. The monastery belongs to the Franciscan province of the Assumption of the Most Holy Virgin Mary in Katowice (in Panewniki).

The Baroque church of St. Cross is a single-nave structure, with a slightly narrower presbytery, covered with a steep gable roof. An eve-bell, domed and with a lantern, is over the ridge. In the presbytery there is a sail vault, over the nave — a mirror vault with lunettes, with an elongated, oval plafond. Behind the altar — a sacristy, over it — a monastic choir. The uniform Baroque interior from 1742-45 has been preserved, including seven altars, a pulpit, pews and the stalls in the monastic choir. In the nave — the rococo epitaph of Mikołaj Swinarski, a Vehmgericht (criminal tribunal) judge of Wałcz, from the end of the 18th century.

The three-wing one-storey high monastery building adjoins the church on the southern side, creating a small cloister garth surrounded with galleries inside. Its original late Baroque forms were deformed by the reconstructions in the 19th century.

OBRA

Wieś nad Obrą, położona około 8 km na południowy zachód od Wolsztyna, przy drodze do Nowej Soli.

Zgromadzenie Misjonarzy Oblatów Marii Niepokalanej (OMI) zostało założone w 1816 r. przez św. Eugeniusza Karola Józefa de Mazenoda w Aix, na południu Francji. Zgromadzenie zatwierdził w 1816 r. papież Leon XII. Głównym zadaniem oblatów jest głoszenie ewangelii, nie tylko w krajach misyjnych, ale także w środowiskach najbardziej opuszczonych, wśród opuszczonych, więźniów czy narkomanów. Do Polski oblaci przybyli w 1919 r., ich pierwszy klasztor znajdował się w Krotoszynie.

Strojem oblatów jest sutanna kapłanów z diecezji, na terenie której znajduje się placówka zakonu; na piersi krzyż oblaci.

Klasztor Oblatów (dawny klasztor Cystersów)

KLASZTOR CYSTERSKI UFUNDOWAŁ W 1231 r. Sędziwój z rodu Jeleńczyków, kantor gnieźnieński. W 1238 r. władze zakonu przyjęły fundację i wyraziły zgodę na utworzenie opactwa. Zakonnicy przybyli tu z Łekna koło Wągrowca, zapewne przed 1240 r. Klasztor i kościół były początkowo drewniane. Około 1618 r. rozpoczęto budowę murowanej świątyni i takiegoż klasztoru. Niedokończone budowle zostały zniszczone w czasie najazdu szwedzkiego w poł. XVII w. oraz podczas przemarszów wojsk saskich i rosyjskich w latach 1700-16. Obecny kościół wzniesiono w latach 1722-57, jego projekt opracował Jan Catenazzi. W poł. XVIII w. ukończono też budowę klasztoru. Jeszcze wcześniej, około 1724 r. powstał dwór opacki. W 1796 r. władze pruskie skonfiskowały dobra ziemskie należące do cystersów, a w 1835 r. zlikwidowały klasztor. W roku następnym świątynia klasztorna stała się kościołem parafialnym. Krótko — w latach 1852-54 — w klasztorze mieszkali jezuici. W 1904 r. w budynku klasztornym urządzono dom dla księży emerytów.

W 1926 r. do Obyry przybyli oblaci, którzy utworzyli tu seminarium duchowne. W latach II wojny światowej w klasztorze umieszczono najpierw szkołę policyjną, a później szpital. Zakonnicy powrócili do Obyry w 1945 r., wkrótce wznowiono działalność edukacyjną. Wyższe Seminarium Duchowne w Obrze jest sekcją Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Późnobarokowy kościół pw. Najświętszej Marii Panny i św. Jakuba Apostoła jest budynkiem jednonawowym, z nieco węższym prezbiterium. W jego fasadzie znajdują się dwie niskie wieże. Wnętrze przykrywają sklepienia żaglaste, ozdobione polichromią wykonaną w latach 1753-54 przez Stanisława Brzozowskiego. Rokokowe i wczesnoklasycyistyczne wyposażenie wnętrza pochodzi z 2. poł. XVIII w. W polu środkowym rokokowego ołtarza głównego z 1755 r. znajduje się obraz *Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny*, dzieło Szymona Czechowicza.

Trzy skrzydła klasztoru przylegają do kościoła od strony południowej, tworząc kwadratowy, otoczony krużgankami wirydarz. Najciekawszym wnętrzem klasztoru jest wyposażona w rokokowe meble zakrystia. Przed fasadą kościoła stoi barokowa figura św. Jana Nepomucena z 1749 r., nieco z boku — dawny dwór opacki.

The Oblate monastery (the former Cistercian monastery)

A CISTERCIAN MONASTERY WAS FOUNDED in 1231 by Sędziwój of Jeleńczyk, the chanter of Gniezno. In 1238 the authorities of the order accepted the foundation and agreed to establish an abbey. Monks came here from Łekno near Wągrowiec, probably before 1240. The monastery and the church were originally made of timber. Around 1618 construction of a brick church and monastery started. Unfinished buildings were destroyed during the Swedish wars in the mid 17th century and during the march of Saxon and Russian soldiers between 1700-16. The present church was erected between 1722-57 according to the design of Giovanni Catenazzi. In the mid 18th century construction of the monastery was completed. Earlier, around 1724 an abbatial court was built. In 1796 the Prussian authorities confiscated the lands that belonged to the Cistercian monks and in 1835 dissolved the monastery. In the following year the monastery church became a parish church. The monastery was briefly occupied by Jesuits (between 1852-54). In 1904 a home for retired priests was set up in the monastery building.

Oblates came to Obra in 1926; they opened a seminary here. During the Second World War the monastery first housed a police school, and later a hospital. Monks returned to Obra in 1945, and educational activity was soon resumed. The Seminary in Obra is a branch of the Theological Faculty of Adam Mickiewicz University in Poznań.

The late Baroque church of the Most Holy Virgin Mary and St. Jacob the Apostle is a single nave building, with a slightly narrower presbytery. Its façade features two low spires. The interior is covered with a sail vault, decorated with polychromy made between 1753-54 by Stanisław Brzozowski. The rococo and early classicistic interior comes from the second half of the 18th century. The centre of the rococo altar from 1755 features the painting *The Assumption of the Most Holy Virgin Mary* by Szymon Czechowicz.

Three wings of the monastery adjoin the church on the southern side, forming a square cloister garth surrounded by galleries. The sacristy with rococo furniture is the most interesting part of the monastery. In front of the façade of the church there is a Baroque figure of St. Jan Nepomucene from 1749, and slightly further away — the former abbatial court.

OBRA

A village on the River Obra, located about 8 km south west of Wolsztyn, by the road to Nowa Sól.

The Congregation of the Oblates of Mary Immaculate (OMI) was founded in 1816 by St. Eugene Charles Joseph de Mazenod in Aix, southern France. The Congregation was sanctioned in 1826 by Pope Leo XII. Its mission is to preach the gospel, not only in missionary countries, but also among the poor, the lonely, prisoners or drug addicts. Oblates came to Poland in 1919, their first home was in Krotoszyn.

Oblates wear cassocks identical to those worn by the priests in the diocese where their home is located, and they wear the missionary oblate cross.

*Dawny
dwór
opacki
(około 1724 r.)*

*The former
abbatial
manor house
(about 1724)*

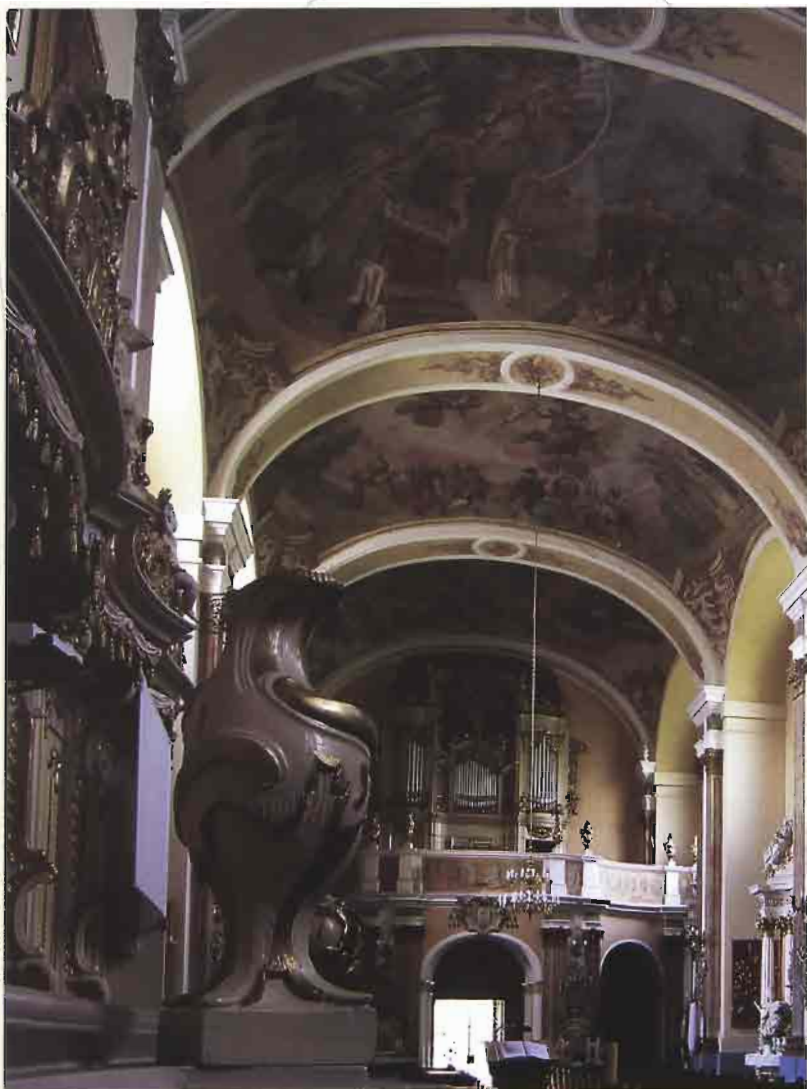

*Fragmenty polichromii
sklepienia kościoła*

*Fragments of polychromy of
the church vault*

Komoda (1761 r.) w zakrystii

A chest of drawers (1761) in the sacristy

OŁOBOK

Wieś położona niedaleko ujścia strumienia Ołobok do Proсны, około 7 km na południe od Kalisza, przy drodze do Grabowa nad Prosną.

Żeńska gałąź zakonu cystersów powstała w XII w. Pierwszy polski klasztor Cystersek założył w 1102 r. książę śląski Henryk Brodaty w Trzebnicy. Wszystkie polskie klasztory Cystersek uległy kasacji w czasie zaborów.

Dawny klasztor Cystersek

KLASZTOR UFUNDOWAŁ KSIĄŻĘ WIELKOPOLSKI WŁADYSŁAW ODONIC w 1213 r. Przybyły do niego mniszki z Trzebnicy na Dolnym Śląsku. Początkowo zarówno kościół jak i zabudowania klasztorne wykonane były z drewna. Murowany kościół i przylegający doń czteroskrzydłowy klasztor z wirydarzem powstały na przełomie XV i XVI w. Zniszczył je pożar w 1. poł. XVII stulecia. Budynek odbudowano dopiero w latach 1695-96, wtedy też od strony południowej dostawiono ośmioboczną kruchtę i kaplicę. Niecałe sto lat później, w latach 1780-88, przebudowano fasadę świątyni i wzniesiono wieżę. W 1837 r. władze pruskie zlikwidowały konwent. Do 1888 r. prawie całkowicie rozebrano zabudowania klasztorne. W latach 1922-24 przeprowadzono gruntowny remont kościoła, który do dziś pełni funkcję świątyni parafialnej.

Kościół pw. św. Jana Ewangelisty jest budowlą jednonawową, z nieco węższym prezbiterium. W zrębie późnogotycki, swój obecny barokowy charakter zawdzięcza przebudowom w XVII i XVIII w. Nawa i prezbiterium nakryte są sklepieniami kolebkowymi z lunetami, kaplica — sklepieniem żaglastym. Zachowało się jednolite, rokokowe wyposażenie wnętrza z końca XVIII w.; ołtarz główny zdobią rzeźby świętych cysterskich. Uwagę zwraca bogato zdobiona łoża ksieni z herbami i inicjałami ksieni Brygidy Gorzeńskiej. Starszym zabytkiem jest marmurowa płyta nagrobna ksieni Zofii Łubieńskiej, zmarłej w 1636 r.

Pozostałości budynku klasztornego to jego dawne skrzydło południowe, przylegające do kościoła od strony północnej, oraz część, w której kiedyś mieściły się kapitularz i skarbczyk, stykająca się od wschodu z prezbiterium świątyni. Przy kościele stoi barokowa, kamienna figura św. Wawrzyńca.

The former monastery of Cistercian nuns

THE MONASTERY WAS FOUNDED BY LADISLAUS ODNIC, a Wielkopolska prince, in 1213. It was soon inhabited by the nuns from Trzebnica in Lower Silesia. Initially, both the church and the monastery buildings were made of timber. A brick church and an adjacent four-wing monastery with a cloister garth were built at the turn of the 15th century. They were both destroyed by fire in the first half of the 17th century. The buildings were reconstructed as late as between 1659-96. At the same time an octagonal vestibule and a chapel were added on the southern side. Some one hundred years later, between 1780-88, the façade was rebuilt and a spire was erected. In 1837 the Prussian authorities dissolved the convent. Until 1888 the monastery buildings were almost completely pulled down. Between 1922-24 the church was completely overhauled and today it serves as the parish church.

The church of St. John the Evangelist is a single nave structure, with a slightly narrower presbytery. Originally built in the late Gothic style, it was given the present Baroque form during reconstruction in the 17th and 18th centuries. The nave and presbytery are covered with cradle vaults with lunettes, the chapel — with a sail vault. A uniform, rococo interior from the end of the 18th century has been preserved — the main altar is decorated with the sculptures of Cistercian saints. A richly ornamented box of abbess Brygida Gorzeńska is a must to see. An older monument is a marble tombstone of abbess Zofia Lubińska, who died in 1636.

What has remained of the monastery building is its former southern wing, adjoining the church on the northern side, and the part, which housed the chapter house and the treasury, bordering on the presbytery in the east. A Baroque stone figure of St. Laurent is located by the church.

OŁOBOK

A village located close to the outlet of the Ołobok stream to the River Proсна, located about 7 km south of Kalisz, by the road to Grabowo on the River Proсна.

The female branch of the Cistercian order was founded in the 12th century. The first Polish Cistercian nunnery was founded in 1202 by Henryk the Bearded, a Silesian prince from Trzebnica. All Polish Cistercian nunneries were dissolved during the partitions.

*Obraz
Matki Boskiej
z Dzieciątkiem
(XVII w.)
z ołtarza
bocznego*

*The image of
the Mother of God
with Child (17th c.)
from the side altar*

*Loża
ksieni
Brygidy
Gorzenskiej
(2. poł.
XVIII w.)*

*The box of
Abbess
Brygida
Gorzenska
(second half of
the 18th c.)*

OSIECZNA

Miasto położone około 12 km na północny wschód od Leszna, przy drodze do Śremu.

Klasztor Franciszkanów

REFORMATÓW SPROWADZIŁ DO OSIECZNEJ w 1622 r. Adam Olbracht Przyjemski. Osadził ich przy kapliczce św. Walentego położonej za miastem. Drewniany klasztor powstał ok. 1630 r. Murowany budynek klasztorny wzniesiono w latach 1680-82. Obecny kościół wybudowano w latach 1729-33 według projektu Pompeo Ferrariego. Mniej więcej wtedy przebudowano też klasztor. W 1834 r. władze pruskie zlikwidowały konwent. Zakonnicy wrócili do Osiecznej w 1928 r. Niemcy wypędzili ich w 1941 r., zamieniając budynek klasztorny na więzienie. Po pożarze w 1984 r. przeprowadzono gruntowny remont kościoła.

Klasztor należy do franciszkańskiej Prowincji św. Franciszka z Asyżu w Poznaniu.

Barokowy, jednonawowy kościół pw. św. Walentego przykryty jest dwuspadowym dachem, nad którym góruje wieżyczka na sygnaturkę. Nawę przykrywa sklepienie kolebkowe z lunetami, prezbiterium — sklepienie kopulaste. Na sklepieniach polichromia figuralna z ok. poł. XVIII w. Za ołtarzem zakrystia, nad nią na piętrze — chór zakonny. Jednolite, rokokowe wyposażenie wnętrza zostało wykonane przez Antoniego Schultza z Rawicza w latach 1784-87. Jego dziełem jest m.in. ekspresyjny krucyfiks w ołtarzu głównym. W lewym ołtarzu bocznym (za zasuwą) znajduje się obraz Matki Boskiej Bolesnej (tzw. Osieckiej) z 1. poł. XVII w., ozdobiony w 1976 r. koronami papieskimi. W prawym ołtarzu bocznym — wczesnobarokowy obraz św. Walentego z tego samego czasu, malowany przez Franciszka Smuglewicza.

Piętrowy budynek klasztorny o skromnych cechach barokowych przylega do kościoła od strony północnej. Jego trzy skrzydła otaczają (wraz z kościołem) prostokątny wirydarz z krążankami.

OSIECZNA

A town located about 12 km north east of Leszno, by the road to Śrem.

The Franciscan monastery

REFORMATI MONKS WERE BROUGHT TO OSIECZNA in 1622 by Adam Olbracht Przyjemski. He settled them next to St. Walenty chapel outside the town. A small wooden monastery was built around 1630. A brick monastery was erected between 1680-82. The present church was built between 1729-33 to the design of Pompeo Ferrarri. It was about this time that the monastery was reconstructed as well. In 1834 the Prussian authorities dissolved the order. The monks returned to Osieczna in 1928. Germans drove them out in 1941, and turned the monastery into a prison. After a fire in 1984 the church was completely rebuilt.

The monastery belongs to the Franciscan Province of St. Francis of Assisi in Poznań.

The Baroque, single nave church of St. Walenty is covered with a gable roof, featuring an eve-bell spire. The nave is covered by a cradle vault with lunettes, the presbytery — a dome vault. The vaults are decorated with figural polychromy from about the mid 18th century. Behind the altar is a sacristy, above it, on the upper floor — the monastic choir. The uniform rococo interior was made by Antoni Schultz of Rawicz between 1784-87. He also made the expressive crucifix in the main altar. An image of the Mournful Mother of God (the so-called Mother of God of Osieczna) from the first half of the 17th century, decorated with papal crowns in 1976, can be found in the left side altar (behind the covering). The right side altar features an early Baroque painting of St. Walenty from the same time, the work of Franciszek Smuglewicz.

The one-story high monastery building, with modest Baroque features, adjoins the church on the northern side. Its three wings surround a rectangular cloister garth with galleries.

*Figura
św. Jana Nepomucena
(pocz. XVIII w.)
na dziedzińcu
klasztornym*

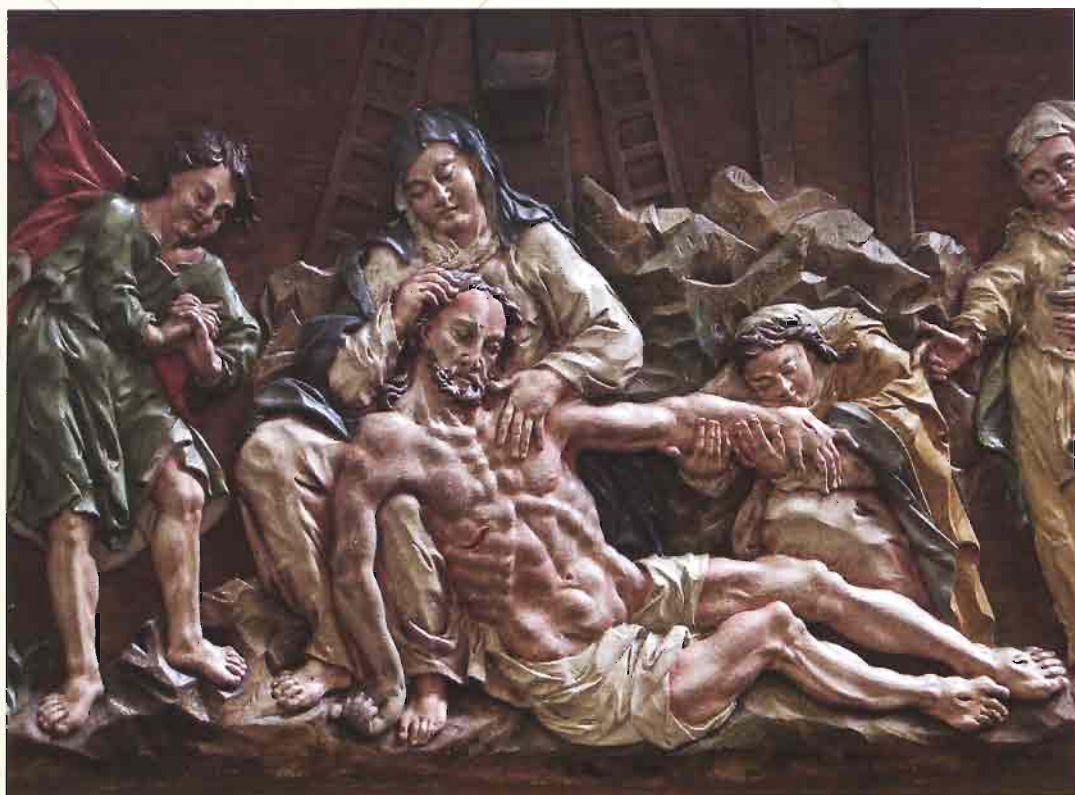
*Figure of
St. Jan Nepomucene
(beginning of the 18th c.)
in the monastery
courtyard*

*Cudowny
obraz
Matki Boskiej
Bolesnej*

*The miraculous
image of
the Mournful
Mother of God*

*Antependium
oltarza głównego,
scena Opłakiwanie
Chrystusa (1784 r.)*

*The antependium of
the main altar,
The Bewailing of
Christ (1784)*

*Portret trumienny
Józefa Skoroszewskiego,
zmarłego w 1758 r.*

*The coffin portrait of
Józef Skoroszewski,
d. in 1758.*

OSTRZESZÓW

Miasto powiatowe w południowo-wschodniej Wielkopolsce, położone około 160 km od Poznania, przy drodze do Katowic.

Klasztor Nazaretanek

(dawny klasztor Bernardynów)

BERNARDYNÓW SPROWADZONO DO OSTRZESZOWA ok. 1630 r. staraniem miejscowej szlachty. Tamtejszy proboszcz pozwolił im — do czasu wybudowania własnej świątyni — korzystać z kościoła św. Mikołaja. Do 1638 r. powstały drewniane zabudowania klasztorne. Niestety, w 1656 r. Szwedzi spalili kościół i klasztor. Budowa nowych murowanych budynków kościoła i klasztoru trwała od 1680 do 1740 r. W 1840 r. władze pruskie zamknęły klasztor. Od 1933 r. mieszkają w nim siostry Nazaretanki.

Barokowy kościół pw. św. Michała Archanioła jest budynkiem jednonawowym z węższym, półkoliście zamkniętym prezbiterium. Od zewnątrz kościół jest oszkarpowany, szczególnie potężna przypora wspiera prezbiterium od strony południowo-wschodniej. Wnętrze przykryte jest sklepieniami kolebkowymi z lunetami. Późnobarokowa polichromia figuralna z 1840 r. (restaurowana i częściowo przemalowana w 1946 r.) jest dziełem Antoniego Ignacego Linke. Barokowe wyposażenie wnętrza, to m.in. trzy ołtarze, z których główny oddziela oratorium zakonne, ambona, trzy konfesjonały. Uwagę zwraca nagrobek stolnika wieluńskiego Jerzego Floriana Karsznickiego (zm. w 1742 r.) i jego dwóch żon z bogatą dekoracją stiukową i rzeźbami symbolicznymi.

Piętrowy klasztor zbudowany na planie krzyża przylega do kościoła od strony północnej. Na dziedzińcu przed kościołem stoi kwadratowa kapliczka św. Judy Tadeusza z XVIII w., nakryta dachem namiotowym. W jej wnętrzu — przykrytym sklepieniem kopulastym — znajduje się barokowy ołtarzyk z obrazem patrona kaplicy. Przed kościołem zachował się okazały pień lipy, zasadzonej — jak głosi podanie — w 1684 r. podczas uroczystości dziękczynnych związanych ze zwycięstwem Jana III Sobieskiego pod Wiedniem.

The monastery of the Congregation of the Sisters of the Holy Family of Nazareth (a former Bernardine monastery)

BERNARDINE MONKS WERE BROUGHT TO OSTRZESZÓW around 1630 thanks to the efforts of the local nobility. The parish priest let them use St. Nicholas church until they built their own temple. Until 1638 wooden monastery buildings were built. Unfortunately, in 1656 the Swedes burnt down the church and the monastery. Construction of new, brick buildings of the church and monastery continued from 1680 to 1740. In 1840 the Prussian authorities closed the monastery. Since 1933 the monastery has been the home of the Congregation of the Sisters of the Holy Family of Nazareth.

The Baroque church of St. Michael Archangel is a single nave structure with a narrower, semicircularly closed presbytery. On the outside, the church is buttressed; a particularly powerful buttress supports the presbytery on the southeastern side. The interior is covered with cradle vaults with lunettes. The late Baroque figural polychromy from 1840 (restored and partly repainted in 1946) is the work of Antoni Ignacy Linke. The Baroque interior includes three altars, of which the main one separates the monastic oratory, the pulpit, and three confessional boxes. The tombstone of Jerzy Florian Karsznicki (d. 1742), an esquire carver of Wieluń, and his two wives with rich stucco decoration and symbolic sculptures is extremely interesting.

A one storey high monastery, built on the floor plan of a cross, adjoins the church on the northern side. In the yard, in front of the church, there is a square shrine of St. Juda Thaddeus from the 18th century, covered with a tent roof. Inside it, covered with a dome vault, there is a Baroque altar with the image of the chapel's patron. In front of the church there is a grand trunk of a linden tree, which, as legend has it, was planted there in 1684 during thanksgiving ceremonies connected with the victory of John III Sobieski in Vienna.

OSTRZESZÓW

A county town in south eastern Wielkopolska, located about 160 km south of Poznań, by the road to Katowice.

Kaplica św. Judy Tadeusza

St. Juda Thaddeus chapel

*Fragment polichromii
sklepienia prezbiterium*

*Fragment of polychromy of
the presbytery vault*

OWIŃSKA

Wieś nad Wartą, położona około 12 km na północny wschód od centrum Poznania, przy drodze do Wągrowca.

Dawny klasztor Cysterek

KLASZTOR UFUNDOWALI W POŁOWIE XIII w. KSIĄŻĘTA WIELKOPOLSCY, bracia Przemysł I i Bolesław Pobożny. Cysterki przybyły tu z Trzebnicy na Śląsku, zapewne w 1252 r. Już pierwsze wzniesione wówczas zabudowania kościoła i klasztoru były murowane. Około 1700 r. rozpoczęto budowę nowego klasztoru, wykorzystując przy tym częściowo mury istniejącej już budowli. Wtedy też wzniesiono wieżę. Prace przerwał pożar w 1720 r., który zniszczył klasztor i kościół. Odbudowa klasztoru trwała do 1723 r. Nowy kościół, według projektu Pompeo Ferrariego, wzniesiono w latach 1720-28. Podczas pożaru w 1773 r. spłonęły częściowo dachy kościoła i klasztoru. W czasie odbudowy dostawiono do czworoboku zabudowań klasztornych dwa skrzydła, od zachodu i południa (to ostatnie rozebrano ok. 1890 r.). W 1797 r. władze pruskie skonfiskowały dobra ziemskie cysterek, a w 1835 r. dokonały kasaty klasztoru. W budynku klasztornym umieszczono zakład dla umysłowo chorych. W 1874 r. nadbudowano go o jedno piętro. Po 1945 r. w dawnym klasztorze utworzono Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niewidomych. Świątynia pełni funkcję kościoła parafialnego.

Barokowy kościół pw. Najświętszej Marii Panny i św. Jana Chrzciciela jest budowlą wzniesioną na planie zbliżonym do kwadratu. Cztery potężne filary dźwigają wieńczącą nawę kopułę z latarnią. Nad prezbiterium, nawami bocznymi i chórem znajdują się sklepienia kopulaste. Ozdobą sklepień jest polichromia wykonana w latach 1729-30 przez franciszkanina Adama Swacha. Jednolite stylowo, barokowe wyposażenie wnętrza wykonano w latach 1728-30, zapewne według projektu Pompeo Ferrariego.

Przy południowo-zachodnim narożniku kościoła znajduje się wieża, a od południa przylega doń czworoboczny klasztor z wirydariumem pośrodku. Do pierwotnego gmachu przylega od strony zachodniej dobudowane w XIX w. skrzydło. Naprzeciwko wejścia do kościoła wznosi się piętrowy budynek dawnego probostwa, pierwotnie barokowy, przebudowany w latach 1835-38. Wtedy też powstał pasaż łączący go z gmachem klasztoru. Budynek mieszkalny przylegający do probostwa od strony północnej wybudowano w 2. poł. XIX w.

A village on the River Warta, located about 12 km north west of the centre of Poznań, by the road to Wagrowiec.

The former nunnery of the Cistercian nuns

THE NUNNERY WAS FOUNDED IN THE MID 13th CENTURY by the brothers Przemysł I and Boleslaus the Pious, princes of Wielkopolska. Cistercian nuns came here from Trzebnica in Silesia, probably in 1252. The first church and nunnery were stone structures. Construction of a new nunnery was started around 1700, partly using the existing walls. The spire was built at the same time. The works were interrupted by fire in 1720, which destroyed the nunnery and the church. Reconstruction was completed in 1723. The new church, designed by Pompeo Ferrari, was erected between 1720-28. During a fire in 1773 the roofs of the church and the nunnery were partly burnt out. During reconstruction work two wings were added to the quadrangle of the monastery buildings, on the west and south (the latter was pulled down around 1890). In 1797 the Prussian authorities confiscated the lands that belonged to the Cistercian nuns and in 1835 they dissolved the convent. The monastery building was turned into an institution for the mentally ill. In 1874 another storey was added. After 1945 the former nunnery was turned into a School for Blind Children. The church serves as a parish church.

The Baroque church of the Most Holy Virgin Mary and St. John the Baptist is a structure erected on the floor plan resembling a square. Four massive pillars support the dome with a lantern over the nave. The presbytery, side naves and the choir are covered with dome vaults. The vaults are decorated with a polychromy made between 1729-30 by Adam Swach, a Franciscan monk. The Baroque interior, uniform in style, was made between 1728-30, probably to the design of Pompeo Ferrari.

There is a tower by the southwestern corner of the church, and a quadrangle nunnery with a cloister garth inside adjoins the church on the southern side. On the western side the original structure adjoins a wing, which was added in the 19th century. Opposite the entrance to the church there is a single storey high building of the former parish, originally Baroque in style, reconstructed between 1835-38. At the same time a walkway joining the parish with the nunnery was built. The residential building adjoining the parish on the northern side was built in the second half of the 19th century.

*Fragmety
polichromii
sklepień*

*Fragments of
vault
polychromy*

PIŁA

Miasto powiatowe nad Gwdą, położone około 100 km na północ od Poznania, przy drodze do Koszalina.

Zakon Braci Mniejszych Kapucynów (OFM Cap) jest jedną z gałęzi zakonu franciszkańskiego. Jego początki sięgają reformy zakonu braci mniejszych zapoczątkowanej ok. 1535 r. przez Mateusza z Bascio. Celem reformy było m.in. ściślejsze przestrzeganie reguł nakreślonych przez św. Franciszka. Już w 1528 r. papież Klemens VII wydał bullę aprobującą istnienie nowej gałęzi franciszkańskiej, a w 1560 r. zakon został zatwierdzony przez papieża Pawła III. Do Polski pierwsi kapucyni przybyli w 1681 r. Obok jezuitów odegrali ważną rolę w okresie kontrreformacji, przyczyniając się do utrwalenia postanowień soboru trydenckiego. Dziś na terenie kraju znajdują się dwie ich prowincje: krakowska i warszawska.

Strojem kapucynów jest brązowy habit ze szpiczastym kapturem, przepasany — jak u wszystkich franciszkanów — białym sznurem z trzema węzłami.

Klasztor Kapucynów

KOŚCIÓŁ WZNIESIONY ZOSTAŁ W LATACH 1928-30 według projektu niemieckiego architekta Hansa Herkommera ze Stuttgartu. W 1945 r. przybyli tu z Krakowa ojcowie kapucyni — świątynia stała się wówczas głównym ośrodkiem odradzającego się życia religijnego miasta. W latach 1957-59 wzniesiono według projektu Władysława Pawliny dom zakonny z arkadowym dziedzińcem; w 1980 r. powstał przylegający do dziedzińca od strony południowej dom katechetyczny. W 1993 r. kapucyni przejęli znajdujący się w pobliżu budynek dawne go przedszkola, tworząc w nim Przylutisko pw. św. Franciszka z Asyżu, opiekujące się najbardziej niezdolnymi mieszkańcami Piły.

Kościół pw. św. Antoniego wyróżnia się awangardową architekturą. Uproszczone formy, nawiązujące do stylu romańskiego, tworzą nastrój sprzyjający kontemplacji. Niezwykłą ozdobą wnętrza jest olbrzymi, ponadsiędmioметровy krucyfiks nad ołtarzem głównym, dzieło Bertholda Müllera Oerinhausena z Berlina. Uwagę zwracają też malowidła ściienne wykonane przez Willega Desera z Monachium, przedstawiające sceny Krzyżowej. W pomieszczeniach po obu stronach prezbiterium znajdują się witraże z postaciami świętych Piotra i Pawła — dzieło Glückera ze Stuttgartu.

Budynek klasztorny i dom katechetyczny przylegają do kościoła od strony południowej.

The Capuchin monastery

THE CHURCH WAS ERECTED BETWEEN 1928-30 to the design of a German architect, Hans Herkommer of Stuttgart. In 1945 Capuchin monks came here from Cracow and the temple became then the main centre of reviving religious life in the town. Between 1957-59 a monastic house with an arcaded courtyard was built to the design of Władysław Pawlina; in 1980 a religious education centre was built on the southern side, adjoining the courtyard. In 1993 Capuchins took over the nearby building of a former kindergarten, and turned it into the St. Francis of Assisi Shelter, where they care for the poorest inhabitants of Piła.

St. Anthony church has unique architecture. Simplified forms, resembling those of the Romanesque style, create an atmosphere that is conducive to contemplation. An enormous crucifix above the main altar, over seven metres high, made by Berthold Müller Oerinhause of Berlin, is the pride of the church. Extremely interesting are also the murals made by Willy Deser of Munich, depicting the scenes of the Way of the Cross. In the rooms on both sides of the presbytery there are stained glass windows with the figures of St. Peter and Paul, the work of Glücker of Stuttgart.

The monastery building and the centre of religious education adjoin the church on the southern side.

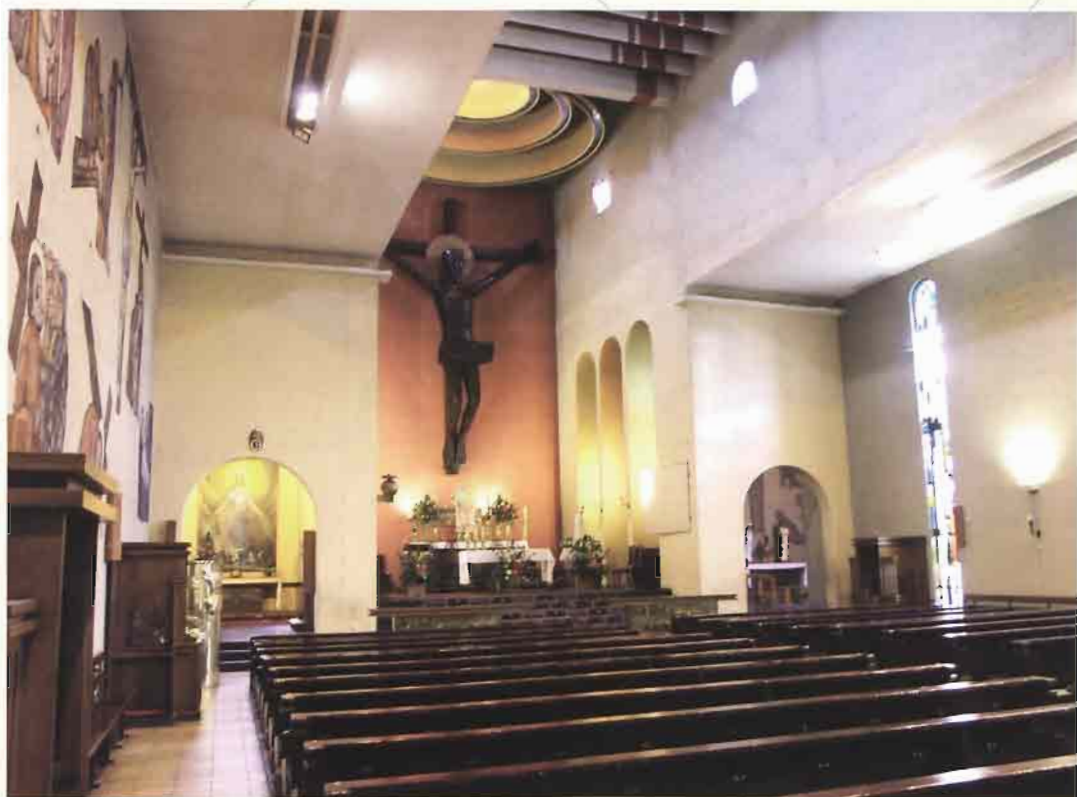
PIŁA

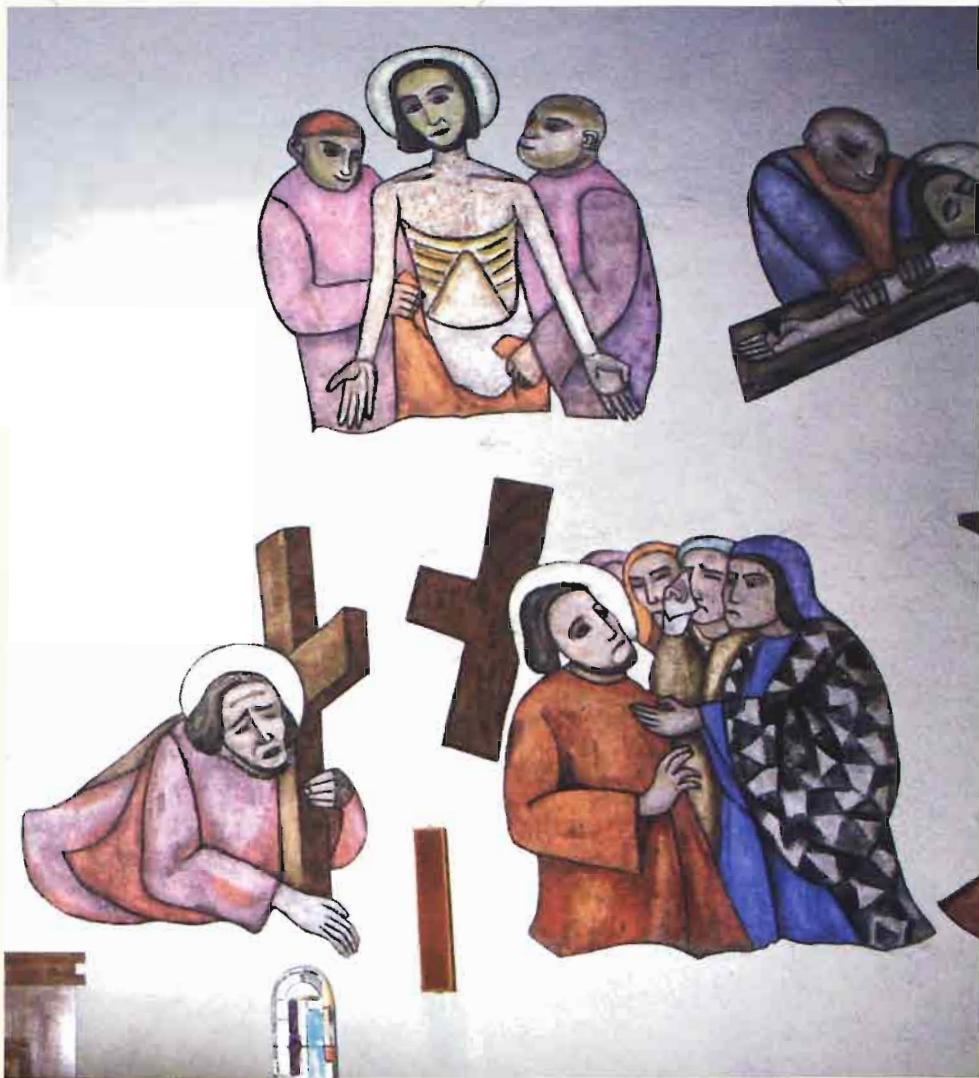
A county town on the River Gwda, located about 100 km north of Poznań, by the road to Koszalin.

The Order of Friars Minor Capuchin (OFM Cap) is the chief and only permanent offshoot of the Franciscans. Its beginnings are connected with the reform of the order of friars minor started in 1525 by Matteo de Bascio. The reform aimed to more strictly observe the rule defined by St. Francis. The order obtained the sanction of Pope Clement VII in 1528, and in 1560 it was confirmed by Pope Paul III. The first Capuchins came to Poland in 1681. Next to the Jesuits, they played a very important role during the counter reformation, contributing to the strengthening of the decisions made by the Trident Council. Today, they have two provinces in Poland, in Cracow and Warsaw.

Capuchin monks wear a bronze habit with a pointed cowl, tied with a white rope with three knots.

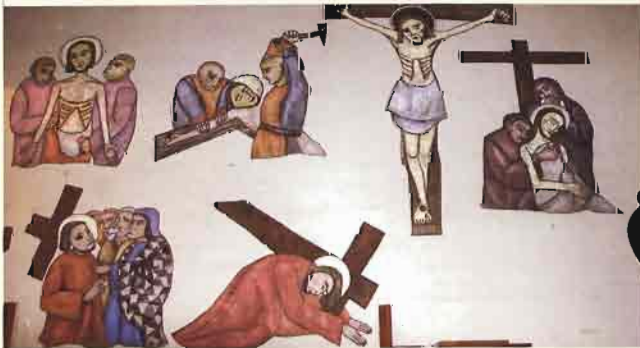

Fragmenty Drogi Krzyżowej

Fragments of the Way of the Cross

Klasztor Franciszkanów

BERNARDYNI PRZYBYLI DO POZNAŃA w 1457 r. Za murami miejskimi, na przedmieściu Piaski, wzniesli drewniany kościół i klasztor. W latach 1471-73 wybudowano murowaną świątynię i część klasztoru. Zabudowania wielokrotnie padały ofiarą powodzi; w 1655 r. zostały zniszczone przez Szwedów. Obecnie istniejący kościół wzniesli w latach 1661-68 Krzysztof Bonadura Starszy i Jerzy Catenazzi. Fasadę ukończono w latach 1730-38, wtedy też ustawiono na wieżach ażurowe hełmy. Kaplicę Matki Boskiej Loretańskiej dostawiono w latach 1742-50. Dwa skrzydła nowego klasztoru powstały w latach 1659-66, dwa pozostałe — w 2. ćw. XVIII w. Po kasacie klasztoru w 1835 r. jego budynki oraz kościół przejęło Gimnazjum św. Marii Magdaleny. W czasie walk w 1945 r. obiekt został poważnie zniszczony. Jego odbudowa trwała do 1988 r. Prowadzili ją franciszkanie, którzy objęli klasztor w 1947 r.

Klasztor jest siedzibą władz franciszkańskiej Prowincji św. Franciszka z Asyżu.

Barokowy kościół pw. św. Franciszka Serafickiego jest budowlą jednonawową z wydatnymi filarami przyściennymi i wydłużonym prezbiterium, na którego przedłużeniu znajduje się dawna zakrystia. Od strony południowo-zachodniej przylega do nawy kaplica Matki Boskiej Loretańskiej. Prezbiterium i nawę przykrywają sklepienia kolebkowe z lunetami, przęsła międzyfilarowe — sklepienia kolebkowe. Prawie całkowicie zniszczony wystrój wnętrza odtworzono po II wojnie światowej, m.in. zrekonstruowano częściowo barokową dekorację sklepień. Ozdobą fasady kościoła są dwie wysokie wieże z hełmami o dwukondygnacyjnych prześwitach, wzniesione w latach 1980-83 według projektu Aleksandra Holasa. W niszach fasady zachowały się wykonane z piaskowca późnobarokowe rzeźby świętych.

Budynek klasztoru przylega do świątyni od strony północnej. Mieści się w nim cenny księgozbiór, składający się m.in. z ok. 10 000 starodruków i rękopisów, pochodzących z bibliotek klasztorów franciszkańskich. Przy bibliotece istnieje gabinet misyjno-etnograficzny, w którym zgromadzono eksponaty przywiezione z placówek misyjnych. Na dziedzińcu klasztornym ustawiono piękny dzwon z 1730 r.

The Franciscan monastery

BERNARDINE MONKS CAME TO POZNAŃ in 1457. They built a wooden church and monastery past the city walls, on the Piaski outskirts. Between 1471-73 a brick church and a part of the monastery were built. Both structures were frequently flooded; in 1655 they were destroyed by the Swedes. The present church was built between 1661-68 by Christopher Bonadura the Elder and Jerzy Catenazzi. The façade was completed between 1730-38; the openwork domes were put on the towers at the same time. The chapel of the Mother of God of Loretto was added between 1742-50. Two wings of the new monastery were built between 1659-66 and the other two in the second quarter of the 18th century. After the dissolution of the monastery in 1835, its buildings and the church were taken over by St. Mary Magdalane Middle School. During the battles of 1945 the building was seriously damaged. Its reconstruction continued until 1988. It was supervised by the Franciscan monks, who took over the monastery in 1947.

The monastery is the seat of the Franciscan Province of St. Francis of Assisi.

The Baroque church of St. Francis Seraficki is a single-nave structure with prominent pillars next to the walls and an elongated presbytery, at the extension of which there is the former sacristy. The Chapel of the Mother of God of Loretto adjoins the nave on the south-western side. The presbytery and the nave are covered with cradle vaults with lunettes, and the spans between the pillars — with cradle vaults. The interior, almost completely destroyed during the Second World War, was reconstructed; the Baroque decoration of the vaults was partly reconstructed. The church façade features two tall domed towers with two storey high bays, erected between 1980-83 to the design of Aleksander Holas. The façade niches feature late Baroque sculptures of saints made of sandstone.

The monastery building adjoins the church on the northern side. It houses a valuable book collection, consisting of about 10,000 antique books and manuscripts from the libraries of Franciscan monasteries. There is a missionary-ethnographic room next to the library, which has exhibits brought from missions. A bell from 1730 adds beauty to the courtyard.

Strona tytułowa
rękopisu
Graduale
de tempore,
Wschowa 1697 r.

The title page of
the manuscript
Graduale
de tempore,
Wschowa, 1697.

Inicjal
z druku
Angelus
de Clavasio,
Summa
Angelica,
Wenecja
1487 r.

Initial
from
Angelus
de Clavasio,
Summa
Angelica,
Venice, 1487

POZNAŃ

ul. Franciszkańska

Klasztor Franciszkanów Konwentualnych

KLASZTOR ZAŁOŻONY ZOSTAŁ W 1644 r., jednak na skutek protestów innych klasztorów znajdujących się w mieście pozbawiony został prawa kwesty. W 1646 r. zakonnicy przenieśli się za mury i wybudowali drewniany kościół oraz klasztor na przedmieściu Grobla. Gdy te po dziesięciu latach zniszczyli Szwedzi, franciszkanie objęli znajdujący się na prawym brzegu Warty kościół św. Rocha. Wreszcie po ugodzie z bernardynami w 1667 r. powrócili do miasta.

Kościół powstał w latach 1668-98; prace wykończeniowe trwały jednak aż do 1733 r. Jego formę architektoniczną ukształtował prowadzący budowę od 1674 r. Jan Koński. Kaplicę św. Franciszka wzniesiono w 1757 r., a obecną kaplicę Najświętszego Serca Jezusa — w latach 1757-58. Budynek klasztorny wznoszono etapami, w latach 1671-1749. W 1832 r. władze pruskie dokonały kasaty klasztoru. Cztery lata później kościół przekazano katolikom niemieckim. W budynku klasztornym mieściły się m.in.: szpital miejski i zakład dla obłąkanych, później także dom ubogich i starców. W latach 1908-09 przebudowano północne skrzydło klasztoru, w latach 1910-11 rozebrano skrzydła południowe i wschodnie. Franciszkanie wrócili do swego domu w 1921 r.

Klasztor Franciszkanów Konwentualnych w Poznaniu należy do Prowincji św. Maksymiliana Kolbego w Gdańsku.

Barokowy kościół pw. św. Antoniego Padewskiego jest budowlą trójnawową, z prosto zamkniętym prezbiterium i dwoma kaplicami na przedłużeniu naw bocznych. Przy zachodniej nawie znajduje się też prostokątna kaplica Najświętszego Serca Jezusa. Prezbiterium i nawa główna przykryte są sklepieniami kolebkowymi z lunetami, oddzielone potężnymi filarami nawy boczne — sklepieniami krzyżowymi. W kaplicach bocznych znajdują się kopułki z latarniami. Bogata dekoracja stiukowa wnętrza świątyni jest dziełem warsztatu Alberta Bianco. Polichromię — wykonywaną od 1702 r. przez franciszkani-Adama Swacha — odrestaurował i uzupełnił w latach 1963-65 Teodor Szukała. Adam i jego brat Antoni (snycerz) Swachowie są też twórcami części wyposażenia świątyni, m.in. ołtarza głównego, stall zakonnych i ołtarza w kaplicy Matki Boskiej, w którym znajduje się cudowny obraz Matki Bożej w Cudy Wielmożnej — Pani Poznania. Obraz ten, będący dziewiętnastowieczną kopią obrazu Matki Boskiej Boreckiej, został w 1968 r. ozdobiony koronami papieskimi.

Jedynie zachowane do dziś skrzydło klasztoru przylega do kościoła od strony wschodniej. W podziemiach świątyni oglądając można miniaturową makietę dawnego Poznania, wykonaną przez Krzysztofa Przybyłę.

The monastery of Franciscans Conventual

THE MONASTERY WAS ESTABLISHED in 1644. However, because of protests voiced by other monasteries in the town, it was denied the right of collection. In 1646 the monks moved outside the city walls and built a wooden church and a monastery in the Grobla outskirts. When ten years later it was destroyed by the Swedes, Franciscans took over St. Roch Church on the right bank of the River Warta. After a settlement with the Bernardine monks in 1667, they returned to the town.

The church was built between 1668-98; finishing works continued until 1733. Its architectural form was designed by Jan Koński. St. Francis Chapel was built in 1757 and the present Chapel of the Most Holy Heart of Jesus — between 1757-58. The monastery building was built in stages, between 1671-1749. In 1832 the Prussian authorities dissolved the monastery. Four years later the church was given to German Catholics. The monastery buildings housed the city hospital and a mental hospital, later a shelter for the poor and the elderly. Between 1908-09 the northern wing of the monastery was rebuilt, between 1910-11 the southern and eastern wings were pulled down. Franciscans returned to their home in 1921.

The monastery of Franciscans Conventual in Poznań belongs to the Province of St. Maksymilian Kolbe in Gdańsk.

The Baroque church of St. Antoni Padewski is a three-nave structure, with a closed presbytery and two chapels on the extension of the side naves. A rectangular chapel of the Most Holy Heart of Jesus is by the western nave. The presbytery and the main nave are covered by cradle vaults with lunettes, the side naves, separated with monumental pillars, are covered by cross vaults. The side chapels feature small domes with lanterns. The rich stucco decoration of the interior is the work of Albert Bianco. The polychromy, which was started in 1702 by Adam Swach, a Franciscan monk, was restored and completed by Teodor Szukała between 1693-65. Adam Swach and his brother Antoni (wood carver) are the authors of some of the interior elements, e.g. the main altar, monastic stalls and the altar in the Chapel of the Mother of God, which features the miraculous image of the Miraculous Mother of God — the Lady of Poznań. This painting, which is a 19th century replica of the image of the Mother of God of Borek Wielkopolski, was decorated with papal crowns in 1968.

The only wing of the monastery, which has remained until the present times, adjoins the church on the eastern side. The cellar features a miniature mock-up of the former Poznań made by Krzysztof Przybyła.

Oltarz główny (przed 1690 r.)

The main altar (before 1690)

*Ołtarz w kaplicy
Matki Boskiej
(1688-1713)*

*The altar in the chapel of
the Mother of God
(1688-1713)*

Kopula kaplicy św. Franciszka (1757 r.)

The dome over St. Francis chapel (1757)

*Stalle
(pocz. XVIII w.)*

*Stalls
(beginning of
the 18th c.)*

*Cudowny
obraz
Matki Bożej,
w Cudy
Wielmożnej –
Pani Poznania*

*The image of
the Miraculous
Mother of
God – the Lady
of Poznań*

POZNAŃ

ul. Szewska

Zakon Braci Kaznodziejów (OP), zwanych popularnie dominikanami, powstał na początku XIII w. Około 1206 r. jego założyciel, św. Dominik Guzman, rozpoczął pod Tuluzą akcję nawracania albigensów i waldensów. Zakon zatwierdził w 1216 r. papież Honoriusz III. Bracia zakonnicy utrzymywali się wyłącznie z ofiar wierznych. Do Polski sprowadził dominikanów ok. 1220 r. biskup Iwon Odrowąż.

Strojem zakonników jest biała tunika ze szkaplerzem i kapturem, przepasana skórzanym pasem z różańcem; na biały habit nakładana jest czarna kapa z czarnym kapturem.

Klasztor Jezuitów (dawny klasztor Dominikanów)

DOMINIKANIE SPROWADZENI DO POZNAŃA PRZEZ BISKUPA PAWŁA W 1231 r. zostali według Długosza, osadzeni na Śródce. W 1244 r. przenieśli się na lewy brzeg Warty, do osady św. Gotarda, gdzie z nadania książąt Przemysła I i Bolesława Pobożnego oraz ich matki Jadwigi otrzymali grunt pod klasztor oraz istniejący tam kościół. Obok niego, zapewne niedługo potem, zakonnicy rozpoczęli budowę nowej świątyni, której prezbiterium gotowe było już w 1253 r. Nieco później wzniesiono nawę. Pierwsze murowane skrzydło klasztoru powstało zapewne równocześnie z kościołem, później budynek klasztorny był stopniowo powiększany. W latach 1615-22 klasztor został przebudowany przez Krzysztofa Bonadurę Starszego. W swej historii zarówno klasztor, jak i kościół wielokrotnie padały ofiarą różnych kataklizmów. Na skutek powodzi w 1698 r. zawaliły się filary i sklepienia nawy. Odbudowę świątyni przeprowadzono w latach 1700-18 według projektu Jana Catenazziego. Huragan w 1725 r. ponownie zniszczył dachy i sklepienia nawy. Pożar w 1803 r. strawił dachy i zniszczył m.in. prezbiterium kościoła. W 1835 r. władze pruskie zlikwidowały klasztor; w 1920 r. przejęli go jezuiti.

Kościół pw. Najświętszego Serca Jezusa i Matki Boskiej Pocieszenia jest najstarszą świątynią lewobrzeżnego Poznania. W zrębie wczesnogotycki, jest budowlą jednonawową, do której od strony zachodniej przylegają pozostałości klasztoru z kaplicą Matki Boskiej Różańcowej oraz dzwonnica. Wnętrze przebudowane w dobie baroku. Nawą przykryta jest sklepieniami żaglastymi i kolebkowymi w przęsłach bocznych; w prezbiterium znajduje się pseudosklepienie kolebkowe z lunetami. Wyposażenie przeważnie barokowe, z XVIII w.

Kaplica Matki Boskiej Różańcowej stoi według tradycji na miejscu średniowiecznego kościoła św. Gotarda. Obecny, neogotycki wystrój wnętrza otrzymała w latach 1900-01. W kaplicy znajduje się gotycka płyta nagrobna Feliksa Paniewskiego, pochodząca z warsztatu Piotra Vischera w Norymberdze.

Z dawnego klasztoru, otaczającego niegdyś kwadratowy wirydarz, pozostały dwa skrzydła: południowe, przylegające do prezbiterium, i zachodnie, stykające się z kaplicą Matki Boskiej Różańcowej. W klasztorze działa Ośrodek Kultury Chrześcijańskiej, w dawnej kaplicy św. Jacka, znajduje się galeria „U Jezuitów”.

The Jesuit monastery (the former Dominican monastery)

ACCORDING TO CHRONICLER DEJUGOSZ, DOMINICANS WERE BROUGHT TO POZNAŃ BY BISHOP PAWEŁ in 1231 and were settled on Śródka. In 1244 they moved to the left bank of the River Warta, to the settlement of St. Gotard, where they were given land (with a church) by Dukes Przemysł I and Boleslaus the Pious and their mother Jadwiga to build a monastery. The monks started to build the monastery soon thereafter, next to the church. The presbytery was completed in 1253. The nave was built a bit later. The first masonry wing of the monastery was probably built at the same time as the church. Later, the monastery building was gradually expanded. Between 1615-22 the monastery was rebuilt by Krzysztof Bonadura the Elder. In their history, both the monastery and the church, were victims to different disasters. After the flood of 1698 the pillars and the nave vaults collapsed. The temple was reconstructed between 1700-18 to the design of Giovanni Catenazzi. The hurricane of 1725 again destroyed the roofs and vaults of the nave. In 1803 a fire burnt the roofs and the presbytery of the church. In 1835 the Prussian authorities dissolved the monastery; in 1920 it was taken over by the Jesuits.

The church of the Most Holy Heart of Jesus and the Mother of God of Consolation is Poznań's oldest temple on the left bank of the River Warta. Originally built in early Gothic style, it is a single nave structure, with the remains of the monastery with the chapel of the Mother of God of Rosary and the belfry adjoining it on the western side. The interior was reconstructed during the Baroque period. The nave is covered with sail vaults and the side spans with cradle vaults. The presbytery features a cradle pseudovault with lunettes. The interior is mostly Baroque in style, from the 18th century.

Tradition has it that the Chapel of the Mother of God of Rosary is in the place of the medieval St. Gotard church. The present, neo-Gothic interior, comes from 1900-01. The chapel features a Gothic tombstone of Feliks Paniewski, from the workshop of Peter Vischer in Nuremberg.

Two wings remained of the old monastery, which surrounded a square cloister garth, the southern, which adjoins the presbytery and the western, which adjoins the Chapel of the Mother of God of Rosary. The monastery houses the Centre of Christian Culture, and the former St. Jack Chapel houses the "Jesuit Gallery".

The Order of Preachers (OP), more commonly known as the Dominican Order or Dominicans, was founded at the beginning of the 13th century. Around 1206, its founder, St. Dominic Guzman, started the conversion of Albigenses and Waldenses. The order was sanctioned in 1216 by Pope Honoré III. The monks supported themselves only on what they received from the faithful. The Dominicans were brought to Poland around 1220 by Bishop Iwon Odrowąż.

Dominican monks wear a white tunic with scapular and cowl, tied with a leather belt with a rosary; over their white habits they wear a "cappa" or cloak with a black cowl.

*Kaplica
Matki Boskiej
Różancowej*

*The chapel of
the Mother of God
of Rosary*

*Krużganek
z ołtarzem
Świętego
Krzyża*

*The cloister,
with
the St. Cross
altar*

POZNAŃ

ul. Działowa (Wzgórze św. Wojciecha)

Klasztor Karmelitów Bosych

Bracia Bosi Zakonu Najświętszej Marii Panny z Góry Karmel (OCD) są jedną z gałęzi rodziny karmelitańskiej. Zakon karmelitów bosych powstał w końcu XVI w., w wyniku reformy konstytucji zakonnych, nawiązującej do pierwotnych reguł karmelitańskich. Twórcą zakonu był św. Jan od Krzyża. Pierwszą prowincję karmelitów reformowanych utworzono za zgodą papieża Grzegorza XIII w 1581 r., pełną samodzielność uzyskał zakon w 1593 r. Pierwszy polski klasztor Karmelitów Bosych powstał w 1605 r. w Krakowie. Dziś w Polsce istnieją dwie prowincje karmelitańskie: pw. Ducha Świętego w Krakowie i pw. Trójcy Świętej w Warszawie.

Strójem karmelitów bosych jest habit koloru brązowego — tunika z pasem oraz szkaplerzem; z kapturem, podczas uroczystości także płaszcz i kaptur koloru białego.

KLASZTOR UFUNDOWAŁA W 1617 r. Katarzyna z Leszczyńskich Czarnkowska przy wsparciu męża Adama Sędziwoja, starosty generalnego Wielkopolski. Karmelici przybyli do Poznania w 1618 r. Już trzy lata później odbyło się poświęcenie drewnianego kościoła klasztornego. Budowę świątyni murowanej rozpoczęto ok. 1644 r.; prowadził ją początkowo Krzysztof Bonadura Starszy, a po jego śmierci — Jerzy Catenazzi przy współudziale Krzysztofa Bonadury Młodszego. W 1687 r. dokonano konsekracji ukończonego kościoła. Murowany budynek klasztorny wznoszono etapami w latach 1685-1756 r. W 1801 r. władze pruskie zlikwidowały klasztor. Zabudowania klasztorne przejęło wojsko. W latach 1831-1918 świątynia pełniła funkcję ewangelickiego, a w latach międzywojennych — katolickiego kościoła garnizonowego. W 1945 r. do zniszczonych w czasie walk zabudowań klasztornych powrócili karmelici. Ponad dwadzieścia lat trwała odbudowa. W 1952 r. podniesiono dom zakonny do rangi przeoratu. W latach 1984-88 przeprowadzono kapitalny remont kościoła. W 1990 r. powstał w klasztorze Instytut Duchowości „Carmelitanum”. W 1993 r. — po podziale Polskiej Prowincji Karmelitów Bosych na dwie prowincje, krakowską i warszawską — rozpoczęło w klasztorze działalność Seminarium Duchowne prowincji warszawskiej.

Barokowy kościół pw. św. Józefa jest budynkiem wzniesionym na planie krzyża, z dwiema parami kaplic, otwartych do nawy arkadami. Interesująco prezentuje się fasada świątyni, podzielona lizenami i gzymsami, ozdobiona wnękami i oknami. W nawie i prezbiterium znajdują się sklepienia kolebkowe z lunetami, w przęśle krzyżowym — żaglaste, w ramionach transeptu — kolebkowe. Wyposażenie wnętrza pochodzi z lat 1984-88; z dawnych czasów zachował się fragment nagrobka Wojciecha Konarzewskiego, dobrodzieja konwentu, z 2. poł. XVII w. Ambona została zbudowana w 1962 r. z fragmentów ambony dawnej świątyni ewangelickiej w Obrzycku i rzeźb przywiezionych z dawnego kościoła ewangelickiego w Maciejowej na Śląsku. Przy prezbiterium znajdują się tablice pamiątkowe jednostek garnizonu poznańskiego, wchodzących w 1939 r. w skład Armii „Poznań”. Tablica w przedsionku informuje, że w kościele pochowano zmarłego w 1673 r. Mikołaja Skrzetuskiego, będącego pierwowzorem Jana Skrzetuskiego z Sienkiewiczowskiej *Trylogii*. Przed kościołem ustawiono w 1989 r. pomnik Rafała Kalinowskiego, świętego karmelitańskiego.

Czteroskrzydłowy budynek klasztorny, z dziedzińcem pośrodku, przylega do kościoła od strony zachodniej.

The monastery of Discalced Carmelites

THE MONASTERY WAS FOUNDED in 1617 by Katarzyna Czarnkowska neé Leszczyński with the support of her husband, Adam Sędziwój, the general starost of Wielkopolska. Carmelite monks came to Poznań in 1618. Their wooden monastery church was consecrated three years later. Construction of a stone temple was started around 1644; initially it was supervised by Krzysztof Bonadura the Elder and, after his death, by Jerzy Catenazzi with the assistance of Krzysztof Bonadura the Younger. The church was consecrated in 1687. The stone monastery building was erected in stages between 1685-1756. In 1801 the Prussian authorities liquidated the monastery. The monastery buildings were seized by the military. Between 1831-1918 the temple served as an evangelical, and in the interwar period, as a Catholic garrison church. Carmelite monks returned to the monastery, destroyed during the battles of the Second World War, in 1945. Reconstruction took over twenty years. In 1952 the monastic house was elevated to the status of priory. Between 1984-88 the church was completely rebuilt. In 1990 the Institute of Spirituality "Carmelitanum" was organized in the monastery. In 1993, following the division of the Polish Province of Discalced Carmelites into two provinces, Cracow and Warsaw, a Seminary of the Warsaw Province was opened in the monastery.

The Baroque church of St. Joseph is a building erected on the floor plan of a cross, with two pairs of chapels, open to the nave with arcades. The façade of the church is very interesting — it is divided by pilaster strips and moulds, decorated with recesses and windows. In the nave and the presbytery there are cradle vaults with lunettes, in the cross beam — sail vaults and in the transept arms — cradle vaults.

The interior comes from 1984-88; a fragment of the tombstone of Wojciech Konarzewski, the benefactor of the convent, from the 2nd half of the 17th century has remained to the present times. The pulpit was made in 1962 from fragments of the pulpit in the former evangelical church in Obrzycko and the sculptures brought the former evangelical church in Maciejowa in Silesia. Next to the presbytery there are commemorative plaques for the units of the Poznań garrison, which in 1939 were part of the "Poznań" Army. The plaque in the vestibule carries information that the church is the burial place of Mikołaj Skrzetuski, who died in 1673 and who is supposedly the archetype of Jan Skrzetuski, the hero of Henryk Sienkiewicz's *Trilogy*. A statue of Rafał Kalinowski, a Carmelite saint, was erected in front of the church in 1989.

The four-wing monastery building, with a courtyard inside, adjoins the church on the western side.

The Discalced Friars of the Order of Our Lady of Mount Carmel (OCD) are one of the branches of the Carmelite family. The order of Discalced Carmelites was founded at the end of the 16th century after the reform of monastic constitutions, which followed the original Carmelite rule. The order's founder was St. Berthold. The first province of the reformed Carmelites was established with the consent of Pope Gregory XIII in 1581, and gained full sovereignty in 1593. The first Polish monastery of Discalced Carmelites was established in 1605 in Cracow. Today, there are two Carmelite provinces: St. Spirit Province in Cracow and St. Holy Trinity Province in Warsaw.

Discalced Carmelites wear a brown habit — a tunic with a belt and scapular with cowl. During ceremonies they also wear a white cloak with cowl.

*Nagrobek Wojciecha
Konarzewskiego
(2. poł. XVII w.)*

*The tombstone of
Wojciech Konarzewski
(second half of the 17th c.)*

POZNAŃ

ul. Wroniecka

Klasztor Salezjanów (dawny klasztor Dominikanek)

KLASZTOR DOMINIKANEK POWSTAŁ W 1282 r. z fundacji braci Przedpełkowców, przy współudziale księcia Przemysła II. Poznański dom zakonny był najstarszym klasztorem Dominikanek w Polsce. Wkrótce po fundacji wzniesiono oratorium (obecne prezbiterium), do którego w I poł. XIV w. dobudowano nawę. U schyłku XV w. dostawiono od północy kaplicę, którą w następnym stuleciu powiększono, przekształcając w nawę boczną. Patronką kościoła była od 1365 r. św. Katarzyna Aleksandryjska; panny dominikanki nazywano więc popularnie katarzynkami, a świątynię — kościołem Katarzynek. Budowlę nękały różne nieszczęścia: w 1536 r. zniszczył ją pożar miasta, została zdevastowana w poł. XVII w. podczas wojny ze Szwedami, w dobie napoleońskiej stacjonowały w niej najpierw wojska francuskie, potem — rosyjskie. Trójskrzydłowy budynek klasztorny, zamykający wraz z kościołem czworoboczny dziedziniec, istniał już zapewne w XV w. Na początku XVI w. zakonnice przejęły dwie sąsiadujące z klasztorem baszty miejskie. Zły stan techniczny spowodował, że w 1816 r. rozzebrano większą część budynku klasztorowego. Wkrótce, w 1822 r., władze pruskie zlikwidowały klasztor. Zamknięty kościół przeznaczono na magazyn wojskowy. W 1926 r. klasztor przejęli salezjanie, tworząc w nim zakład wychowawczy dla młodzieży rzemieślniczej.

Salezjanie prowadzili aktywną pracę duszpasterską, gromadząc liczne grono młodzieży. Pięciu ich podopiecznych (tzw. Poznańska Piątka: Czesław Józwiak, Edward Kaźmierski, Franciszek Kęsy, Edward Klinik i Jarogniew Wojciechowski), zaangażowanych w czasie okupacji w działalność konspiracyjną, zostało przez Niemców aresztowanych i straconych. Ich pełna żarliwej wiary postawa w czasie śledstwa sprawiła, że w 1999 r. papież Jan Paweł II beatyfikował ich wśród 108 męczenników za wiarę ofiar prześladowań Kościoła w Polsce w latach 1939-45.

Gotycki kościół pw. Najświętszej Marii Panny Wspomożenia Wiernych jest budowlą dwunawową z węższym, prosto zamkniętym prezbiterium. Oryginalny szczyt wschodni zrekonstruowano w 1896 r. W prezbiterium zachowało się trójpołowe sklepienie żebrowe (zapewne z 2. poł. XIII w.), nawę przykrywa sklepienie żaglaste, a nawę północną — późnogotyckie sklepienie gwiaździste. Wyposażenie wnętrza pochodzi przeważnie z lat 1927-30.

Budynek klasztorny przylega do kościoła od strony północnej. Liczne przebudowy, w tym nadbudowa o jedną kondygnację w latach 1976-77, zatępiły jego cechy stylowe. Do północno-zachodniego narożnika budynku przylega średniowieczna baszta, przebudowana w XVI w.

Zakon Mniszek Zakonu Kaznodziejskiego (OP), zwanych popularnie dominikankami klauzurowymi, został utworzony w 1206 r. w Prouille w południowej Francji. Zorganizował go św. Dominik Guzman, który później utworzył męski Zakon Braci Kaznodziejów. Siostry prowadzą życie kontemplacyjne, skupione na modlitwie i pokucie. Pierwszy klasztor Dominikanek w Polsce powstał w 1282 r. w Poznaniu. Obecnie istnieją w kraju trzy klasztory Dominikanek Klauzurowych. Oprócz nich działają inne zgromadzenia rodziny dominikańskiej: Zgromadzenie Sióstr św. Dominika (założone w 1861 r.), Zgromadzenie Sióstr Dominikanek Matki Bożej Różańcowej (założone w 1895 r.) i Zgromadzenie Sióstr Dominikanek Misjonarek Jezusa i Marii (założone w 1932 r.)

Strojem dominikanek klauzurowych jest biała tunika, ściągnięta pasem z przyczepionym różańcem; na tunice biały szkaplerz oraz czarna kapa, na głowie czarny welon.

The Salesian monastery (the former nunnery of the Dominican nuns)

THE DOMINICAN NUNNERY WAS FOUNDED in 1282 by brothers Przedpełkovic, with the assistance of Duke Przemysł II. The Poznań nunnery is the oldest Dominican nunnery in Poland. Soon after its foundation an oratory (the present presbytery) was built, to which a nave was added in the first half of the 14th century. At the end of the 15th century a chapel was built on the northern side, which was extended in the next century and turned into a side nave. Since 1364 St. Catherine of Alexandria has been the patron of the church; the Dominicans have commonly been referred to as Catherine nuns and their church — the Catherine church. The church suffered many disasters: in 1336 it was destroyed by a fire in the city, it was destroyed in the mid 17th century during the Swedish invasion, during Napoleonic times it was first occupied by the French army and later by the Russian army. The three-nave monastery building, which together with the church closes a quadrangle courtyard, probably existed in the 15th century. At the beginning of the 16th century the nuns took over the two city towers that neighboured the monastery. As the technical condition of the monastery was very bad, in 1816 a major part of the building was pulled down. Soon, in 1822, the Prussian authorities dissolved the nunnery and turned it into a military warehouse. In 1926 the nunnery was taken over by Salesian monks who organized an educational centre for future craftsmen there.

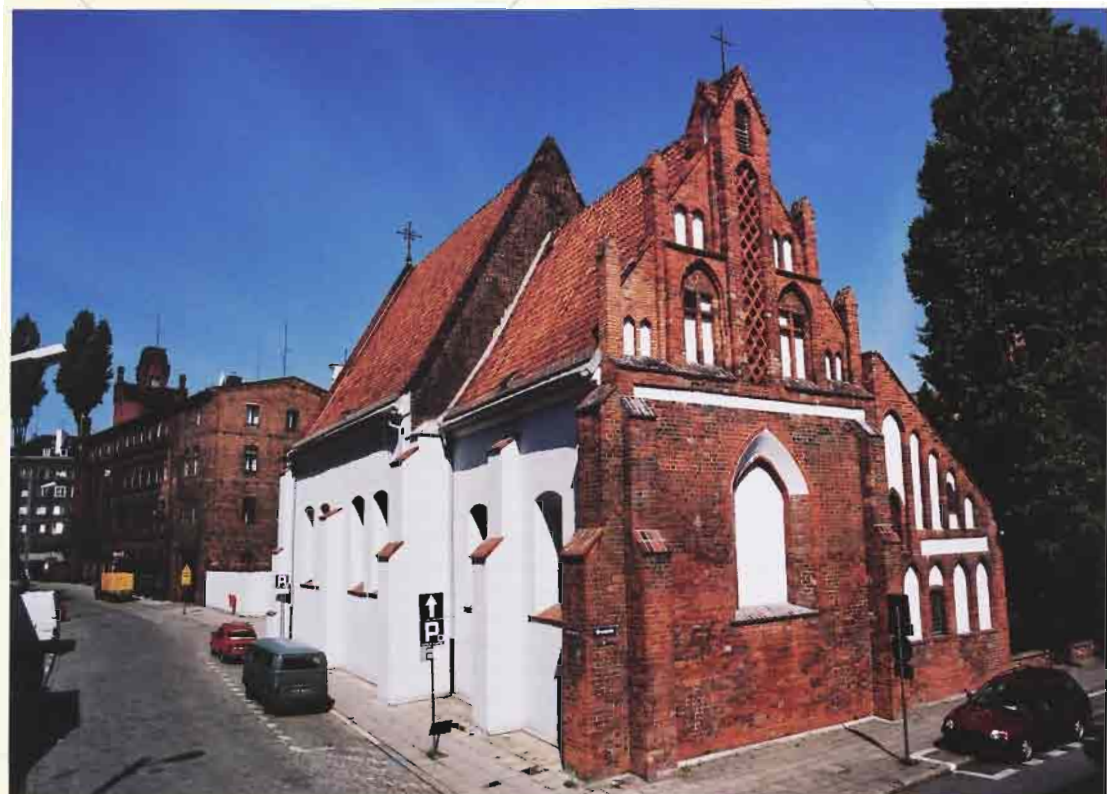
The Salesians were very active in their apostolate and managed to gather a great number of young people around them. Five of their disciples (the so-called Poznań Five: Czesław Józwiak, Edward Kaźmier-ski, Franciszek Kęsy, Edward Klinik and Jarogniew Wojciechowski), active in clandestine activities during the occupation, were arrested and killed by the Germans. In recognition of their attitude, full of arduous faith, Pope John Paul II beatified them in 1999 among 108 martyrs for the Christian faith, victims of the persecution of the Church in Poland between 1939-45.

The Gothic church of the Most Holy Virgin Mary Our Lady of Succour is a two-nave structure with a narrower presbytery. The original eastern top was reconstructed in 1896. A three-field rib vault in the presbytery (probably from the second half of the 13th century) has been preserved until today; the nave is covered by a sail vault and the northern nave — by a late Gothic star vault. Most of the interior comes from 1927-30.

The monastery building is adjacent to the church on the northern side. Many reconstructions have obscured its style features. A medieval tower, reconstructed in the 16th century, adjoins the northwestern corner of the building.

The Nuns of the Order of Preachers (OP), commonly known as cloistered Dominican nuns, were founded in 1206 in Prouille, south of France, by St. Dominic de Guzman, who later founded the men's Order of Preachers. The nuns lead a contemplative life, with prayer and penance as the main elements. The first Dominican nunnery in Poland was established in 1282 in Poznań. Presently, there are three nunneries of cloistered Dominican nuns in Poland. In addition to them there are other congregations of the Dominican family: the Congregation of the Sisters of St. Dominic (established in 1861), the Dominican Sisters of Our Lady of the Rosary of Fatima (established in 1895) and the Dominican Sisters of the Congregation of the Missionaries of Jesus and Mary (established in 1932).

Cloistered Dominican nuns wear a white tunic, tied with a belt with a rosary attached to it; on the tunic a white scapular and a black cape, on the head — a black veil.

*Sklepienie
nawy
bocznej
(XVI w.)*

*The vault of
the side
nave
(16th c.)*

Dawny klasztor Karmelitów Trzewiczkowych

POWSTANIE KLASZTORU WIĄŻE SIĘ Z PODANIEM O TRZECH HOSTIACH, wykradzionych w 1399 r. z kościoła Dominikanów i sprofanowanych przez Żydów, a następnie cudownie odnalezionych na łąkach niedaleko Warty. W tym właśnie miejscu w 1400 r. powstał klasztor Karmelitów. Dzięki fundacjom Władysława Jagiełły stał się on jednym z najważniejszych w Polsce ośrodków kultu Bożego Ciała. Budowę świątyni rozpoczęto w 1406 r.; prezbiterium gotowe było prawdopodobnie w 1434 r., korpus nawowy — w 2. poł. XV w. Klasztor wzniesiono do 1470 r. Spalony w 1657 r. przez wojska brandenburskie kościół został odbudowany do 1664 r. Na przełomie XVII i XVIII w. wzniesiono wieżę, w 1726 r. przebudowano według projektu Pompeo Ferrariego obecną kaplicę Matki Boskiej Szkaplerznej, po 1750 r. powstała obecna zakrystia (nadbudowana w końcu XIX w. o jedną kondygnację). Po kasacji klasztoru w 1823 r. chylący się ku ruinie kościół był kilkakrotnie restaurowany. W latach 1855-75 klasztor znajdował się w rękach reformatów, później przez krótki czas gospodarzyło w nim wojsko. Od 1899 r. świątynia pełni rolę kościoła parafialnego.

Gotycki kościół pw. Bożego Ciała jest trójnawową budowlą bazylikową z wydłużonym prezbiterium, przy którym znajdują się dwie barokowe przybudówki, od strony północnej kaplica Matki Boskiej Szkaplerznej, a od południa — zakrystia. Prezbiterium przykrywa sklepienie krzyżowo-żebrowe, nawę główną — kolebkowe z lunetami, nawy boczne — gwiaździste. Na sklepieniach barokowe malowidła. Pośrodku nawy głównej znajdują się pozostałości zrekonstruowanego w 1925 r. ołtarzyka św. Onufrego, który, według tradycji, stoi w miejscu, gdzie w końcu XIV w. znaleziono trzy hostie.

Kaplicę Matki Boskiej Szkaplerznej zdobi późnobarokowa polichromia; znajdują się w niej trzy ołtarze i empora organowa o bogatej dekoracji regencyjno-rokokowej.

Barokowy klasztor, składający się z czterech piętrowych skrzydeł otaczających prostokątny wirydarz, przylega do północno-zachodniego narożnika kościoła. Liczne przebudowy zatrzyły jego pierwotne cechy stylowe. W jednym z pomieszczeń — prawdopodobnie dawnym refektarzu — zachowały się późnogotyckie sklepienia sieciowe i krzyżowo-żebrowe. Przylegający do kościoła od strony północnej teren dawnego cmentarza otoczony jest częściowo murem wzniesionym w 2. poł. XVII w. Stoi tam kamienna rzeźba proroka Eliasza w habicie karmelitańskim, ustawiona w 2. poł. XVIII w.

The former monastery of Calced Carmelites

THE ESTABLISHMENT OF THE MONASTERY IS CONNECTED WITH A PARABLE ABOUT THREE HOLY HOSTS, stolen in 1399 from the Dominican church and profaned by Jews and later miraculously found on the meadows near the River Warta. The Carmelite monastery was built in this very place in 1400. Thanks to the donations of King Ladislaus Jagiełło, it became one of the most important cult centres of Corpus Christi in Poland. The building of the temple started in 1406; the presbytery was probably completed in 1434, the nave — in the second half of the 15th century. Construction of the monastery was completed in 1470. Burnt to the ground in 1657 by the Brandenburg army, the church was rebuilt by 1664. The tower was built at the turn of the 17th century, in 1726 the present chapel of Our Lady of Scapular was rebuilt to the design of Pompeo Ferrari, the present sacristy was built after 1750 (another storey was added at the end of the 19th century). After the dissolution of the monastery in 1823 the dilapidating church was refurbished several times. Between 1855-75 the monastery was in the hands of the Reformati, later, for a short time, it was occupied by an army. Since 1899 it has served as a parish church.

The Gothic Corpus Christi church is a three-nave basilica with an elongated presbytery, with two adjoining Baroque annexes — the Chapel of Our Lady of Scapular on the northern side and a sacristy on the southern side. The presbytery is covered by a cross-rib vault, the main nave — a cradle vault with lunettes, side naves — star vault. The vaults are decorated with Baroque paintings. In the middle of the main nave there are the remnants of a small altar of St. Onufry, reconstructed in 1925, which, as tradition has it, is in the place where the three holy hosts were found in the 19th century.

The Chapel of Our Lady of Scapular is decorated with late Baroque polychromy; it features three altars and an organ empora, with rich regency-rococo decorations.

The Baroque monastery, consisting of four single storey high wings, which surround a rectangular cloister garth, adjoins the north-western corner of the church. Many reconstructions have obliterated its original style features. In one of the rooms, probably the former refectory, late Gothic net and cross-rib vaults have been preserved. The area of the former cemetery, adjoining the church on the northern side, is partly surrounded by a wall erected in the second half of the 17th century, with a stone sculpture of the prophet Elijah in a Carmelite habit, erected in the second half of the 18th century.

Wirydarz

Cloister garth

Zakrystia

Sacristy

*Żydzi
wrzucający
hostie
do studni
(1746 r.)*

*Jews
throwing
the host into
a well
(1746)*

*Fragment
oltarza
w kaplicy
Matki Boskiej
Szkaplerznej
(1726 r.)*

*A fragment of
the altar in the chapel
of the Mother of
God of Scapular
(1726)*

Matka Boska Szkaplerzna, malowidło na sklepieniu nawy głównej (po 1664 r.)

The Mother of God of Scapular, a painting on the vault of the main nave (after 1664)

Tablica herbowa (2. poł. XVI w.)

An escutcheon (second half of the 16th c.)

Dawny klasztor Jezuitów

JEZUITÓW SPROWADZIŁ DO POZNAŃA W 1571 r. biskup Adam Konarski. Zakonnicy osiedli przy niewielkim kościele św. Stanisława Biskupa, usytuowanym niedaleko murów, w południowej części miasta. Dwa lata później otworzyli oni w mieście kolegium kształcące młodzież w duchu kontrreformacji. Jego pierwszym rektorem był Jakub Wujek, znany z przetłumaczenia Biblii na język polski. Nowy kościół rozpoczęto budować w 1651 r., jednak po dwóch latach prace wstrzymano. Obecną świątynię wzniesiono w latach 1675-1701, w dużym stopniu według projektu jezuita Bartłomieja Nataniela Wąsowskiego. Prace wykończeniowe trwały jeszcze kilkadziesiąt lat. Istniejący dziś gmach dawnego kolegium, zaprojektowany przez Jana Catenaziego, powstał w latach 1701-32; jego budowę przerwała wojna północna. Pierwotnie budynek miał plan podkowy; jeszcze w 1. poł. XVIII w. przedłużono jego wschodnie ramię, kończąc je skrzydłem od strony dzisiejszego pl. Kolegiackiego. Skrzydło od strony dzisiejszej ul. Gołębiej, z wieżą bramną, dobudowano w latach 1748-55. Po kasacie zakonu jezuitów w 1773 r. kościół przejął w 1798 r. rolę parafii farnej. W budynku kolegium mieściła się początkowo Akademia Wielkopolska (dawna szkoła jezuicka), a po jej połączeniu z Akademią Lubrańskiego — Szkoła Wydziałowa Poznańska. Od czasów zaborów po dzień dzisiejszy gmach jest siedzibą różnych instytucji. Obecnie mieści się w nim Urząd Miasta.

Barokowy kościół pw. św. Stanisława Biskupa jest bazylikową budowlą trójnawową z transeptem i dwoma kaplicami na przedłużeniu naw bocznych. Nad nawami bocznymi znajdują się empory. Niezwykle bogaty jest barokowy wystrój kościoła. Po bokach nawy głównej stoi 16 potężnych kolumn, na których kapitelach ustawiono rzeźby 12 apostołów. Prezbiterium, transept i nawę główną zdobi polichromia Karola Dankwarta z początku XVIII w., rekonstruowana i uzupełniona w latach 1949-50 przez Stanisława Wróblewskiego. Pochodzące z tego samego czasu sztukaterie są w znacznej części dziełem warsztatu Wojciecha Bianco. W ołtarzu głównym, przypisywanym Pompeo Ferrarieremu, znajduje się obraz Szymona Czechowicza z 1756 r., przedstawiający św. Stanisława biskupa wskrzeszającego Piotrowina. W jednym z ołtarzy w lewej nawie stoi gotycka figura Jezusa Ubiczowanego z około 1430 r., przeniesiona tu z dawnego klasztoru Dominikanek. Organy wykonał w 1876 r. znany organmistrz Friedrich Ladegast.

Naprzeciwko gmachów kościoła i kolegium stoi budynek dawnej szkoły jezuickiej, wzniesiony w 2. poł. XVII w.

The former Jesuit monastery

JESUITS WERE BROUGHT TO POZNAŃ by Bishop Adam Konarski in 1571. The monks settled by a small church of St. Stanislaus the Bishop, located close to the city walls, in the southern part of the city. Two years later they opened a college, where they trained young people in the Counter Reformation spirit. Its first rector was Jakub Wujek, who is known for his translation of the Bible into Polish. Construction of the new church started in 1651. However, two years later the work was stopped. The present church was built between 1675-1701, largely to the design of Bartłomiej Nataniel Wąsowski, a Jesuit. Finishing work continued for a few more years. The building of the former college, existing today, designed by Giovanni Catenazzi, was erected between 1701-32; its construction was interrupted by the Northern War. Originally, the building was erected on the floor plan of a horseshoe, but in the first half of the 18th century its eastern arm was extended and finished with a wing in what today is Kolegiacki Square. The wing in the present Gołębia Street, with a gate tower, was added between 1748-55. After the dissolution of the Jesuit order in 1773, the church became a parish church in 1798. The college building first housed the Academy of Wielkopolska (the former Jesuit school) and when it was combined with the Lubrański Academy — the Poznań Faculty School. From the partition times until today the building has been the seat of different institutions. Today, it is the seat of the City Office.

The Baroque church of St. Stanislaus the Bishop is a three-nave basilica with a transept and two chapels at the extension of the side naves. Over the side naves there are empora. The Baroque interior is exceptionally rich. On the sides of the main nave there are 16 monumental columns with sculptures of the 12 apostles on their capitals. The presbytery, transept and the main nave are decorated with polychromy of Karol Dankwart from the beginning of the 18th century, reconstructed and supplemented between 1949-50 by Stanisław Wróblewski. Most of the stuccowork from the same period was done by Wojciech Bianco. The main altar, ascribed to Pompeo Ferrari, features a painting by Szymon Czechowicz from 1756, depicting St. Stanislaus the Bishop resurrecting Peter. In one of the altars in the left nave there is a Gothic figure of a Flagellated Jesus from about 1430, moved here from the former nunnery of the Dominican sisters. The organs were made in 1876 by Friedrich Ladegast, a famous German organ maker.

Opposite the church and college there is the building of the former Jesuit school, erected in the second half of the 17th century.

POZNAŃ

ul. Filipińska (Śródka)

Dawny klasztor Filipinów

ORATORIUM FILIPINÓW POWSTAŁO PRZY KOŚCIELE św. Małgorzaty na Śródce w 1671 r. Początkowo zakonnicy mieszkali w zaadaptowanym dla swych potrzeb budynku plebanii. W 1746 r. rozpoczęli budowę klasztoru, trwała ona do 1777 r. Na początku XIX w. konwent składał się tylko z dwóch księży; biskup Ignacy Raczyński skasował go w 1805 r. Dwa lata później budynek przeznaczono na szpital dla ubogich księży. W latach 1848-77 i od 1893 r. mieścił się w nim sierociniec prowadzony przez siostry zakonne. W 1900 r. dobudowano kaplicę i skrzydło wschodnie, dostosowane wystrojem elewacji do starszej części budowl. Przed kilku laty do części pomieszczeń klasztornych wrócili filipini; dziś znajduje się tam klerykat. Świątynia jest kościołem filialnym parafii katedralnej.

Obecnie istniejący kościół wzniesiono prawdopodobnie w 2. poł. XIV w. W następnym stuleciu dobudowano od północy kaplicę i wieżę. Kaplicę od strony południowej dostawiono w 1652 r. Odbudowany w 1658 r. po zniszczeniach dokonanych przez wojska szwedzkie i brandenburskie kościół został częściowo przebudowany w 1. poł. XVIII w.

Gotycki — wewnątrz przekształcony w dobie baroku — kościół pw. św. Małgorzaty jest budynkiem jednonawowym, z niewyodrębnionym w bryle prezbiterium. Od strony zachodniej do nawy przylega niska, pozbawiona hełmu wieża, od południa — kaplica św. Filipa Nereusza, od północy — kaplica św. Barbary i zakrystia. Nawę i część prezbiterialną przykrywają późnogotyckie sklepienia gwiaździste z polichromią Wacława Taranczewskiego z lat 1946-47, kaplice — kolebki z lunetami. Barokowe wyposażenie wnętrza pochodzi przeważnie z 1. poł. XVIII w. Nad wejściem do zakrystii wisi obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem na półksiężycu, malowany na desce na początku XVII w. W ołtarzu kaplicy św. Filipa Neri znajduje się stiukowa płaskorzeźba z ok. poł. XVIII stulecia, przedstawiająca modlącego się patrona kongregacji.

Brama w murze otaczającym świątynię powstała w 1786 r.

Późnobarokowy wolno stojący gmach dawnego klasztoru jest budynkiem piętrowym z poddaszem, przykrytym wysokim dachem dwuspadowym.

The former Oratorian monastery

THE ORATORY OF ST. PHILIP NERO WAS BUILT NEXT TO St. Margaret church in Śródka, in 1671. Initially, the monks lived in the presbytery, which was adapted to their needs. In 1746 they started to build their monastery, which was completed in 1777. At the beginning of the 19th century the monastery had only two priests; bishop Ignacy Raczyński dissolved it in 1805. Two years later the monastery was turned into a hospital for the poor. Between 1848-77 and from 1893 it housed an orphanage run by nuns. In 1900 a chapel and the eastern wing were added, their elevation being modelled on that of the older part of the building. A few years ago Oratorians returned to some of the monastery buildings; today it is the house of clerics. The temple is a branch of the cathedral parish.

The present church was probably erected in the second half of the 14th century. In the following century a chapel and a tower were added on the northern side. The chapel on the southern side was added in 1652. The church, rebuilt in 1658 after the devastation inflicted by Swedish and Brandenburg soldiers, was partly redesigned in the first half of the 18th century.

The Gothic (the interiors are Baroque) church of St. Margaret is a single nave building, with a presbytery, which does not stand out from the church body. On the western side the nave adjoins a low, domeless spire, in the south — the chapel of St. Philip Neri, and in the north — the chapel of St. Barbara and the sacristy. The nave and the presbytery are covered with late Gothic star vaults with the polychromy made by Waclaw Taranczewski from 1946-47, the chapels — dome vaults with lunettes. The Baroque interior comes from the first half of the 18th century. Above the entrance to the sacristy there is an image of the Mother of God with Child on a crescent, painted on a board at the beginning of the 17th century. The altar in the Chapel of St. Philip Neri features a stucco relief from the mid 18th century, depicting a praying patron of the congregation.

The gate in the wall that surrounds the temple was made in 1786.

The late Baroque freestanding building of the former monastery is a single storey high building with an attic, covered with a tall gable roof.

*Plaskorzeźba
przedstawiająca
św. Filipa Neri*

*A Relief
depicting
St. Philip Neri*

POZNAŃ

plac Bernardyński

Klasztor Sióstr Miłosierdzia (dawny klasztor Bernardynek)

Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego á Paulo powstało w 1633 r. w Paryżu. Utworzył je św. Wincentego á Paulo, twórca Zgromadzenia Księżki Misjonarzy św. Wincentego á Paulo. Za współzałożycielkę uważa się św. Ludwikę de Marillac, przełożoną pierwszego domu zakonnego. Stolica Apostolska zatwierdziła zgromadzenie w 1668 r. Siostry — popularnie zwane szarytkami lub wincentkami — służą ubogim i chorym, pracują w szpitalach, domach opieki lub w zakładach opiekuńczo-leczniczych. W Polsce pierwszy klasztor Sióstr Miłosierdzia powstał w 1652 r. Przełożonym szarytek jest generala Zgromadzenia Księżki Misjonarzy św. Wincentego á Paulo.

Strójem sióstr jest granatowy habit o długości $\frac{3}{4}$ i granatowy welon na głowie.

NIEDŁUGO PO WZNIESIENIU KLASZTORU BERNARDYNÓW powstało opodal żeńskie zgromadzenie tercjarek, których dom, wybudowany w poł. XVI w., stał się później siedzibą założonego w latach 1594-95 klasztoru Bernardynek. Kościół klasztorny wznoszono od 1595 r. do lat czterdziestych XVII w. Zniszczoną w czasie wojny ze Szwedami świątynię odbudowano do 1660 r. W pierwszej tercji XVIII w. wybudowano zachodnie skrzydło klasztoru. Generalny remont kościoła przeprowadzono przed 1753 r.; wkrótce, w 1767 r., pożar zniszczył znaczną część budynku klasztornego. W 1821 r. nastąpiła kasata klasztoru Bernardynek. Rok później zabudowania objęły siostry miłosierdzia, które od 1823 r. prowadziły w rozbudowanym skrzydle południowym klasztoru (obejmującym dawny dom tercjarek) szpital. Skrzydło to rozbudowano ponownie w 1862 r. W 1894 r. nadbudowano trzecią kondygnację skrzydła zachodniego oraz podwyższono wieżę. Zarówno kościół, jak i klasztor zostały poważnie zdewastowane w latach II wojny światowej. Odbudowę zakończono w 1948 r., w jej trakcie podwyższono nieco wieżę kościoła. Rekonstrukcję elewacji klasztoru wykonano w 1962 r., kościoła — dwa lata później. Obecnie większość pomieszczeń budynków klasztornych zajmuje Szpital Kliniczny im. Przemienienia Pańskiego.

Gotycki kościół pw. Przemienienia Pańskiego jest budynkiem salowym, wzniesionym na planie prostokąta. Krzyżowo-żebrowe sklepienie zdobi późnobarokowa polichromia z poł. XVIII w., uzupełniona w 1946 r. przez Wacława Taranczewskiego, restaurowana w 1976 r. przez Teodora Szukałę. Neogotyckie wyposażenie wnętrza pochodzi z około 1900 r. W ołtarzu głównym znajduje się renesansowa rzeźba Chrystusa Zbawiciela z 2. poł. XVI w., według tradycji przywieziona z Rzymu, zasłaniana współczesnym ołtarzowi obrazem Ukrzyżowania.

Zabudowania klasztorne tworzą dwa skrzydła, przylegające do świątyni od strony północnej i zachodniej.

The nunnery of the Daughters of Charity

(the former nunnery of the Bernardine nuns)

SOON AFTER THE ERECTION OF THE BERNARDINE MONASTERY a female congregation of tertiaries (grey sisters) was established nearby; later their house built in the mid 16th century became the seat of the Bernardine convent, established between 1594-95. Construction of the monastery church was started in 1595 and continued until the 1640s. The temple, destroyed during the Swedish invasion, was reconstructed by 1660. In the first part of the 18th century the western wing of the nunnery was built. Before 1753 the church was completely renovated, but soon, in 1767, fire destroyed most of the monastery building. In 1821 the Bernardine convent was dissolved. A year later the buildings were taken over by the daughters of charity, who ran a hospital in the extended southern wing of the nunnery (comprising the former house of the tertiaries). This wing was again expanded in 1862. In 1894 a third storey was added to the western wing and the tower was made taller. Both the church and the nunnery were considerably devastated during the Second World War. Reconstruction was completed in 1948. During reconstruction work the church spire was made taller. The elevation of the monastery was undertaken in 1962, that of the church — two years later. Presently, most of the monastery buildings are occupied by the Transfiguration Hospital.

The Gothic church of the Transfiguration is a hall building, erected on the floor plan of a rectangle. The cross-rib vault is ornamented with late Baroque polychromy from the mid 18th century, supplemented in 1946 by Waclaw Taranczewski, and restored in 1976 by Teodor Szukała. The neo-Gothic interior comes from about 1900. The main altar features a Renaissance sculpture of Christ the Saviour from the second half of the 16th century. Tradition has it that it was brought here from Rome. It is covered by the image of the Crucifixion, painted at the same time as the sculpture.

The monastery buildings form two wings, which adjoin the temple on the northern and western sides.

The Congregation of the Sisters (or Daughters) of Charity of St. Vincent á Paulo was founded in 1633 in Paris by St. Vincent á Paulo, the founder of the Congregation of the Mission of St. Vincent á Paulo. Louise de Marillac, the Mother Superior of the first nunnery, is considered a co-founder of the congregation. The Apostolic See sanctioned the congregation in 1668. The sisters, commonly known as the grey sisters, serve the poor and sick, work in hospitals, welfare centres or in medical care centres. In Poland the first nunnery of the Daughters of Charity was established in 1692. The superior of the grey sisters is the General of the Congregation of the Mission of St. Vincent á Paulo.

Grey sisters wear a bluish grey ankle-high habit and a navy blue veil on the head.

*Ołtarz
główny*

*The main
altar*

*Fragment
polichromii
sklepienia
nawy*

*A fragment of
polychromy on
the nave
vault*

Dawny klasztor Reformatorów

REFORMACI PRZYBYLI NA ŚRÓDKĘ w 1657 r. W latach 1663-85 wybudowali według projektu Krzysztofa Bonadury Starszego murowany kościół. Przylegający doń klasztor powstał nieco później, w latach 1693-1704. W 1804 r. władze pruskie zlikwidowały konwent, lokując w budynku klasztorowym seminarium nauczycielskie. Od 1874 r. mieści się w nim zakład dla głuchoniemych. W 1963 r. kościół przejęła parafia polskokatolicka.

Barokowy kościół pw. św. Kazimierza jest budowlą jednonawową, przykrytą sklepieniami kolebkowymi z lunetami. Jego fasada ozdobiona jest pilastrami i wnękami. Wewnątrz późnobarokowe i rokokowe wyposażenie z poł. XVIII w. W ołtarzu głównym znajduje się duży krucyfiks oraz figury Matki Boskiej i św. Jana Ewangelisty; niżej — płaskorzeźbione i malowane antepedium z apoteozą św. Kazimierza. Przed fasadą stoi murowana kapliczka Bożej Męki z początku XVIII w.

The former Reformati monastery

THE REFORMATI MONKS CAME TO ŚRÓDKA in 1657. Between 1663-85 they built a brick church to the design of Krzysztof Bonadura the Elder. The adjacent monastery was built later, between 1693-1704. In 1804 Prussian authorities dissolved the monastery and turned the building into a teacher college. Since 1874 the monastery has housed a centre for the deaf and mute. In 1963 the church was taken over by the Polish Catholic parish.

The Baroque church of St. Kazimierz is a single nave building, covered with cradle vaults with lunettes. Its façade is decorated with pilasters and recesses. The late Baroque and rococo interior dates from the mid 18th century. The main altar features a large crucifix and the figure of the Mother of God and that of St. John the Evangelist, below there is a relieved and painted antependium with the apotheosis of St. Kazimierz. In front of the façade there is a brick shrine of the Passion from the beginning of the 18th century.

Obraz
przedstawiający
św. Walentego
(1696 r.)

A painting of
St. Walenty
(1696)

PRZEMĘT

Wieś gminna położona około 17 km na południowy wschód od Wolsztyna.

Dawny klasztor Cystersów

POCZĄTKI KLASZTORU SIĘGAJĄ 2. poł. XIII w. Inicjatorem sprowadzenia cystersów był Beniamin z rodu Zarembów, ówczesny wojewoda poznański. W 1278 r. władze zakonu przyjęły jego fundację i zapewne wkrótce grupa zakonników z Paradyża przybyła do Kaszczoru, gdzie znajdowała się pierwsza siedziba konwentu. Na początku XIV stulecia zakonnicy przenieśli się do Wielenia Zaobrzańskiego. Nieco ponad sto lat później król Władysław Jagiełło pozwolił cystersom wykupić zastawiony Przemęt i przywilejem z 1409 r. przekazał miasto klasztorowi.

Najstarszy kościół klasztorny w Przemęcie był budynkiem murywanym z cegły; zabudowania klasztorne aż do 1604 r. były drewniane. W 1651 r. rozpoczęto budowę nowej świątyni, prawdopodobnie według projektu Tomasa Pincino. Prace przerwała wojna ze Szwedami; wznowiono je zapewne dopiero około 1680 r. Budowę prowadził Jerzy Catenazzi, a od 1686 r. — Jan Catenazzi. Wyposażanie wnętrza trwało do końca XVII w., helmy wież ustawiono w 1732 r. Pożar w 1742 r. zniszczył kościół i klasztor; świątynię odrestaurowano w latach 1758-59, jeszcze dłużej trwała odbudowa spalonego budynku klasztornego. Huragan w 1792 r. zrzucił południowy helm wieży (odtworzono go dopiero w 1984 r.). W 1835 r. władze pruskie zamknęły klasztor. Już wówczas rozebrano część klasztornych krużganków. Rok później dawna świątynia cysterska stała się kościołem parafialnym. W latach 1921-26 rozebrano zniszczone wschodnie skrzydło klasztoru oraz odrestaurowano jego skrzydło południowe.

Barokowy kościół pw. Najświętszej Marii Panny i św. Jana Chrzciciela jest trójnawową bazyliką, z transeptem i dwiema wieżami w fasadzie. Prezbiterium, nawa główna i ramiona nawy poprzecznej przykryte są sklepieniami kolebkowymi z lunetami, w nawach bocznych znajdują się sklepienia krzyżowe, na skrzyżowaniu nawy głównej z transeptem — sklepienie żaglaste. Barokowa dekoracja stiukowa pochodzi z końca XVII w. Polichromia z tego samego okresu została częściowo przemalowana w latach 1883-86 i restaurowana w latach 1956-57. Bogate, głównie barokowe, wyposażenie wnętrza pochodzi z końca XVII w. (ołtarze, ambona) lub z 1. ćw. XVIII w. (stalle, tron opata, konfesjonały, ławki). Starszym zabytkiem jest gotycka figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem z ok. 1430-40 roku.

Pozostałościami zabudowań klasztornych są parterowy krużganek przylegający do ściany kościoła, sąsiadujący z nim budynek zakrystii oraz wolno stojący, piętrowy fragment skrzydła południowego. Od zewnątrz zarówno klasztor, jak i kościół są nieotyńkowane.

Zakon Cystersów (OCist) wylonił się z rodziny benedyktyńskiej; jego powstanie wiąże się z ruchem odnowy Kościoła, dążącym do powiązania reguły św. Benedykta z ideałem życia eremickiego. Jako datę jego utworzenia przyjmuje się 21 marca 1098 r., dzień erygowania klasztoru w Cîteaux (po łacinie Clistercium), w południowej Francji. Od nazwy miejscowości przyjęła się nazwa zakonu. Papież Kaliks II zatwierdził zakon w 1119 r. W początkowym okresie istnienia cystersi wyrzekli się posiadłości ziemskich i przywilejów feudalnych, uproszcili liturgię, obowiązkiem stała się codzienna praca fizyczna. Jednak już w końcu XIV w., zwłaszcza na zachodzie Europy, gorliwość w wypełnianiu surowej reguły zaczęła słabnąć. W końcu XVIII stulecia powstał zakon trapistów, czyli cystersów ścisłej obserwancji. Do Polski cystersi przybyli w 1. poł. XII w.; dziś istnieją cztery ich opactwa: w Jędrzejowie, Krakowie, Szczyczycu i Wąchocku.

Strój cysterski składa się z białego habitu przepasanego czarnym pasem, na który nakłada się czarny szkaplerz.

PRZEMĘT

A communal village, located
about 17 km south east
of Wolsztyn.

The former Cistercian monastery

THE BEGINNINGS OF THE MONASTERY GO BACK TO THE SECOND HALF of the 13th century. Cistercian monks came to Poland at the initiative of Beniamin of the Zaremba family, then the voivode of Poznań. In 1278 the authorities of the order accepted his foundation and the first group of monks arrived from Paradyż to Kaszczor, which was the first seat of the order. At the beginning of the 14th century the monks moved to Wieleń Zaobrzeński. Some one hundred years later King Ladislaus Jagiełło agreed to the purchase of the pledged Przemęt by the Cistercians and in his privilege of 1409 gave the town to the Cistercians.

The oldest monastery church in Przemęt was a brick building; the monastery buildings were wooden until 1604. In 1651 construction of a new temple started, probably to the design of Thomas Poncino de Goricia of Lugano. Work was interrupted by the Swedish war; it was resumed probably around 1680 under Georgio Catenazzi and then in 1686 by Giovanni Catenazzi. The interior was completed by end of the 17th century; the spires were domed in 1732.

The fire of 1742 destroyed the church and the monastery. The church was reconstructed between 1758-59; reconstruction of the burnt monastery took much longer. A hurricane in 1792 blew off the southern dome (which was reconstructed as late as 1984). In 1835 the Prussian authorities dissolved the monastery. At that time some of the galleries were pulled down. A year later the former Cistercian monastery became a parish church. Between 1921-26 the damaged eastern wing of the monastery was pulled down and its southern wing was restored.

The Baroque church of the Most Holy Virgin Mary and St. John the Baptist is a three nave basilica, with a transept and two spires in the façade. The presbytery, the main nave and the arms of the crosswise nave are covered with cradle vaults with lunettes, the side naves have cross vaults and the intersection of the main nave and the transept features a sail vault. The Baroque stucco decorations come from the end of the 17th century. Polychromy from the same period was partly repainted between 1883-86 and restored between 1956-57. The rich, mainly Baroque interior comes from the end of the 17th century (altars, pulpit) or from the first quarter of the 18th century (stalls, abbot's throne, confessional boxes, pews). The Gothic figure of the Mother of God with Child from about 1430-40 is a slightly older monument.

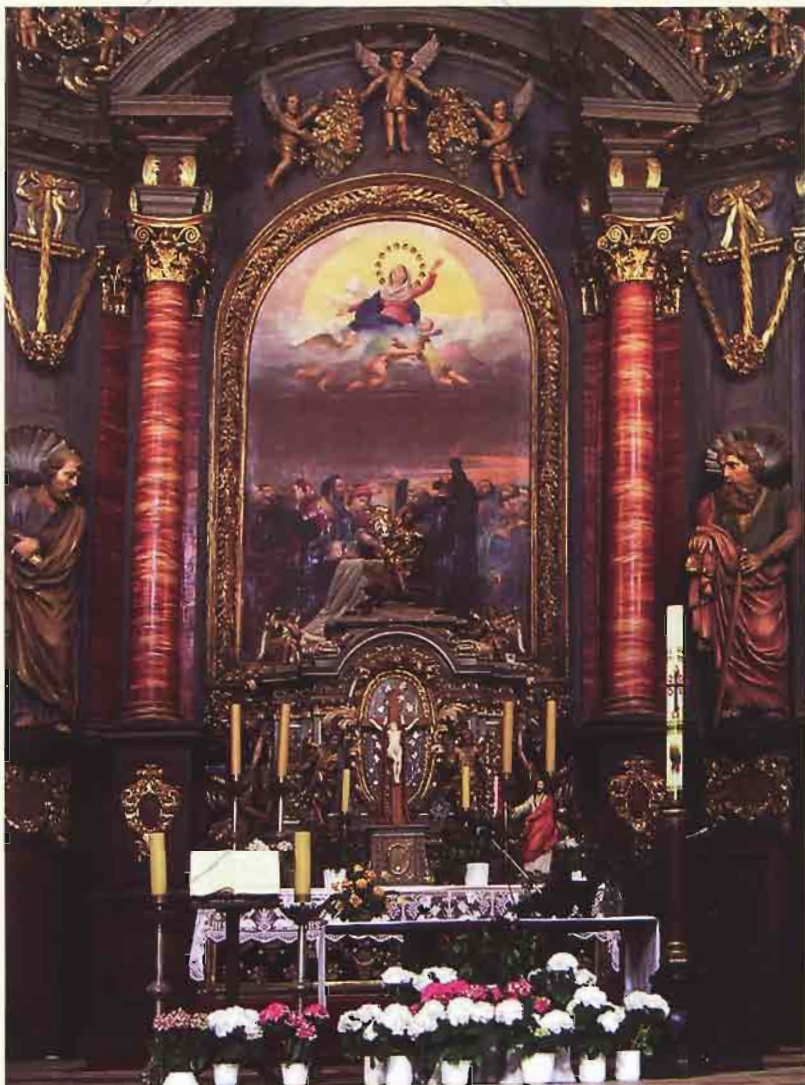
What has remained of the monastery buildings are the single storey high cloister adjoining the church wall, the neighbouring sacristy and a freestanding, one storey high fragment of the southern wing. The outside walls of the monastery and the church are not plastered.

The Order of Cistercians (OCist) separated from the Benedictine family; its foundation is connected with the revival of the Church, aspiring to link St. Benedict's rule with the ideals of hermitic life. It is believed that the order was founded on 21 March 1098, when the monastery in Citeaux (Lat. *Cistercium*) in the south of France was built. The name of the order derives from the name of the town. Pope Calixt II sanctioned the order in 1119. Initially Cistercians renounced any land and feudal benefices, tithes, tolls and rents, simplified the liturgy and made everyday physical work a duty. However, at the end of the 14th century, particularly in the west of Europe, this strict rule was less strictly observed. At the end of the 18th century the order of Trappists, i.e. Cistercians of Strict Observance, was founded. Cistercians came to Poland in the first half of the 13th century; today they have four abbeys: in Jędrzejów, Cracow, Szczyrzyce and Wąchock.

Cistercian monks wear a white habit tied with a black belt, over which a black scapular is worn.

*Fragment
oltarza głównego
(koniec XVII w.)*

*A fragment of
the main altar
(end of the 17th c.)*

*Nawa
boczna*

*The side
nave*

*Fragment
polichromii
sklepienia
transeptu*

*A fragment of
the polychromy
of the transept
vault*

Stalle
(pocz. XVIII w.)

Stalls
(beginning of the 18th c.)

Pozostałości klasztoru

*Remnants of
the monastery*

PYZDRY

Miasto nad Wartą, położone około 20 km na południowy wschód od Wrześni, przy drodze do Kalisza.

Dawny klasztor Franciszkanów

NAJSTARSZA WZMIANKA HISTORYCZNA potwierdzająca istnienie klasztoru pochodzi z 1277 r. Jego zabudowania — być może już murowane — zostały w 1331 r. zniszczone przez Krzyżaków. Istniejące do dziś budynki kościoła i klasztoru powstały ok. 1339 r. Liczne pożary — m.in. w latach 1589, 1768 i 1880 — oraz następujące po nich odbudowy zmieniły wygląd obu gmachów. W XVII i XVIII w. otrzymały one formy barokowe. Prawdopodobnie w XVII w. powstała po północnej stronie nawy, wtopiona w skrzydło klasztoru, kaplica Matki Boskiej. W 2. poł. XVIII w. wzniesiono wieżę i przebudowano fasadę świątyni, odcięto od kościoła ostatnie przęsło prezbiterium, tworząc w nim zakrystię, oraz przesklepiono nawę i prezbiterium. W 1864 r. władze rosyjskie dokonały kasaty klasztoru. Około 1910 r. przeprowadzono renowację wnętrza kościoła według projektu Aleksandra Przewalskiego.

Obecnie świątynia pełni funkcję kościoła filialnego, w dawnym klasztorze zaś mieszczą się m.in. Muzeum Regionalne i biblioteka.

Kościół pw. Ścięcia Głowy św. Jana Chrzciciela — w zrzebie gotycki, przekształcony w formach barokowych — jest budowlą jednonawową z węższym prezbiterium zamkniętym wielobocznie. W nawie i prezbiterium sklepienia żaglaste z pozornymi kopułkami, w kaplicy — sklepienia kolebkowe z lunetami. Wyposażenie wnętrza niejednorodne, m.in. neobarokowe ołtarze z ok. 1910 r. (w głównym krucyfiks i rzeźby świętych Piotra i Pawła z 2. poł. XVIII w.), dwa późnobarokowe konfesjonały z ok. 1790 r., klasycystyczna ambona z ok. 1800 roku.

Dawny klasztor — w bryle gotycki, później wielokrotnie przebudowywany — przylega do kościoła od strony północnej. Jest piętrowym budynkiem o czterech skrzydłach otaczających wirydarz. W krużgankach znajdują się malowidła ściennie wykonane w 1733 r. przez Adama Swacha. Podczas ich restauracji w latach 1956-58 odkryto tam gotycką polichromię figuralną (2. poł. XIV — początek XVI w.) oraz renesansowe malowidła o motywach roślinnych (2. poł. XVI w.).

PYZDRY

A town on the River Warta, located about 20 km south east of Września, by the road to Kalisz.

The former Franciscan monastery

THE OLDEST HISTORICAL MENTION, which confirms the existence of the monastery, comes from 1277. The buildings, probably made of brick, were destroyed by the Teutonic Knights in 1331. The church and monastery, which survived until today, were built around 1339. Many fires, in 1589, 1768 and 1880 and the following rebuilding work changed the appearance of both buildings. In the 17th and 18th centuries they were given Baroque forms. The Chapel of the Mother of God was probably built in the 17th century, on the northern side of the nave, somehow embedded into the monastery wing. In the second half of the 18th century the spire was built and the façade was remodelled, the last span of the presbytery was separated from the church and a sacristy was built, and the vaults of the nave and the presbytery were changed. In 1864 the Russian authorities dissolved the monastery. Around 1910 the interior of the church was renovated to the design of Aleksander Przewalski.

Today the temple serves as a branch church and the former monastery houses the Regional Museum and a library.

The Church of the Beheading of St. John the Baptist, originally Gothic, rebuilt in Baroque style, is a single-nave building with a narrower polygonally closed presbytery. In the nave and the presbytery — sail vaults with feigned cupolas, in the chapel — cradle vaults with lunettes. The interior is not uniform — there are neo-Baroque altars from around 1910 (the crucifix and the sculptures of St. Peter and St. Paul from the second half of the 18th century in the main altar), two late Baroque confessional boxes from around 1790, and a classicistic pulpit from around 1800.

The former monastery, originally Gothic, later reconstructed several times, adjoins the church on the northern side. It is a one storey high building with four wings that surround the cloister garth. In the cloister there are murals made in 1733 by Adam Swach. During their restoration between 1956-58 a Gothic figural polychromy (second half of the 14th century — beginnings of the 16th century) and Renaissance paintings with floral motifs (second half of the 16th century) were found.

Wirydarz

*Cloister
garth*

Krużganek

Gallery

*Kaplica
Matki Boskiej*

*Chapel of the Mother
of God*

*Polichromia
w krużganku
klasztornym*

*Polychromy in
the cloister*

*Nagrobek
Ludwiki
Skórzewskiej
(1800 r.)*

*The tombstone of
Ludwika
Skórzewska
(1800)*

SZAMOTUŁY

Miasto powiatowe położone około 30 km na północny zachód od Poznania.

Dawny klasztor Reformatów

ZAKONNIKÓW SPROWADZIŁ DO SZAMOTUŁ w 1675 r. Jan Korzbok Łącki, kasztelan kaliski, właściciel miasta. W latach 1675-82 — prawdopodobnie na miejscu dawnego zamku — wzniesiono klasztor i kościół. W 1839 r. władze pruskie zlikwidowały konwent. Od tego czasu kościół pełni funkcję świątyni parafialnej; budynek klasztorny przebudowano na mieszkania.

Barokowy kościół pw. Świętego Krzyża jest budowlą jednonawową, przykrytą dachem dwuspadowym. Wnętrze nakryte sklepieniami kolebkowymi z lunetami. Za ołtarzem zakrystia, nad nią na piętrze — chór zakonny. Przy wschodniej stronie nawy znajduje się osmioboczna kaplica św. Antoniego, nakryta kopułą z latarnią. Czaszę kopuły ozdabiają malowidła Adama Swacha z początku XVIII w., przedstawiające sceny z życia św. Antoniego. Jednolite, rokokowe wyposażenie wnętrza świątyni z 1759 r. jest dziełem snycerza Józefa Eglauera.

Barokowe zabudowania dawnego klasztoru, z otoczonym krużgankami kwadratowym wirydarzem, przylegają do kościoła od strony zachodniej. Przed klasztorem odsłonięto w 1947 r. pomnik Wacława z Szamotuł — wybitnego kompozytora epoki Odrodzenia — dłuta Bazylego Wojtowicza. Obok głąz upamiętniający powstańców wielkopolskich, ustawiony w 1978 roku.

SZAMOTUŁY

A county town, located
about 30 km north west
of Poznań.

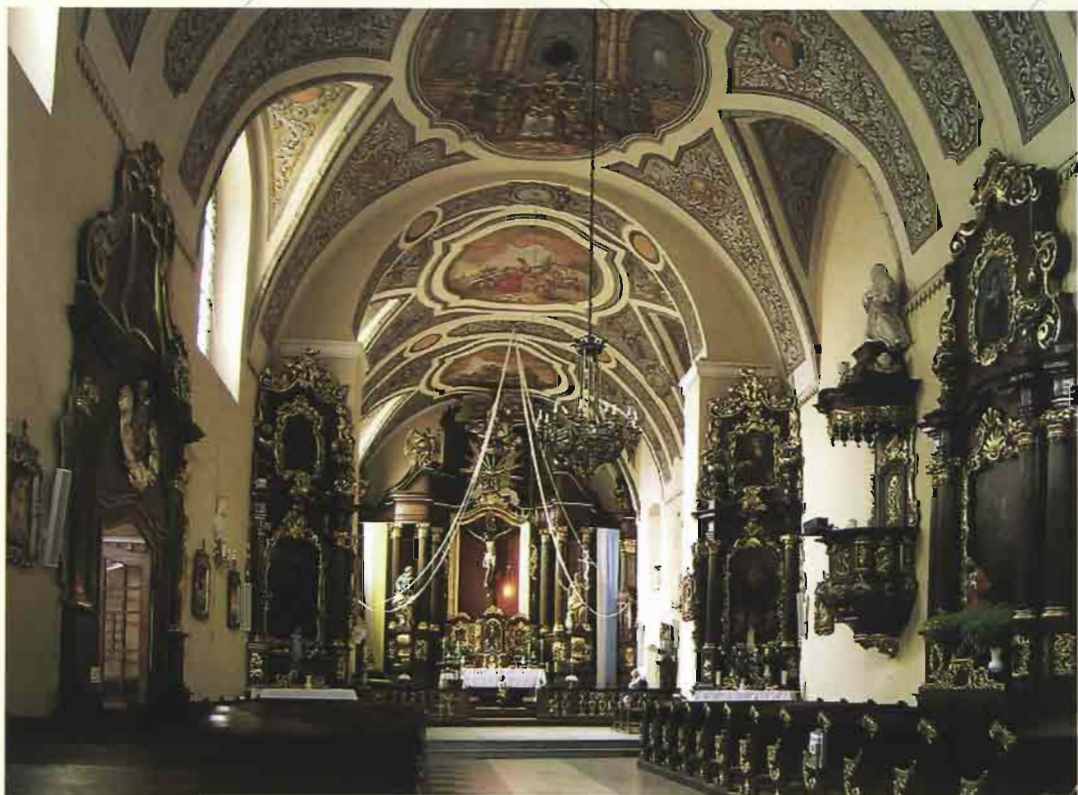
The former Reformati monastery

MONKS WERE BROUGHT TO SZAMOTUŁY in 1675 by Jan Korzbok Łącki, castellan of Kalisz, the owner of the town. Between 1675-82, probably in the place of the former castle, a monastery and church were built. In 1839 the Prussian authorities dissolved the monastery. From that time the church has been a parish church and the monastery was turned into flats.

The Baroque church of St. Cross is a single nave building, covered with a gable roof. The interior is covered with cradle vaults with lunettes. Behind the altar is a sacristy, over it, on the first floor, the monastic choir. By the western side of the nave — an octagonal chapel of St. Anthony, domed and with a lantern. The dome is ornamented with paintings by Adam Swach from the beginning of the 18th century, depicting scenes from the life of St. Anthony. The uniform, rococo interior of the church from 1759 is the work of the wood carver Józef Eglauer.

The Baroque buildings of the former monastery, with a square cloister surrounded by galleries, adjoin the church on the western side. In 1947, a monument of Wacław of Szamotuły, an eminent composer of the Restoration period, made by Bazyli Wojtowicz, was unveiled in front of the church. Next to it, a stone commemorating the insurgents of Wielkopolska was placed there in 1978.

ŚREM

Miasto powiatowe nad Wartą, położone około 42 km na południe od Poznania, przy drodze do Rawicza.

Dawny klasztor Franciszkanów

FRANCISZKANIE ZOSTALI SPROWADZENI DO ŚREMU ok. 1261 r. przez błogosławioną Jolentę i jej męża księcia wielkopolskiego Bolesława Pobożnego. Ich pierwsza siedziba mieściła się na lewym brzegu Warty. Po śmierci Bolesława Pobożnego w 1279 r. błogosławiona Jolenta przebywała w Śremie do 1284 lub 1285 r., kiedy to wstąpiła do klasztoru Klaryszek w Gnieźnie. Po lokacji miasta na prawym brzegu rzeki w 1393 r. przenieśli się tam również franciszkanie. Ich klasztor znajdował się w południowo-wschodniej części dzisiejszego Starego Rynku. W 1636 r. zakonnicy zakupili plac na terenie przedmieścia Ostrówek. Wkrótce rozpoczęli budowę murowanej świątyni; jej konsekracja odbyła się w 1663 r. Pod koniec XVII w. rozpoczęto budowę murowanego klasztoru. Jego budowa ciągnęła się latami i zakończyła się w 1763 r. W 1837 r. władze pruskie zlikwidowały klasztor, przeznaczając jego budynki na szkołę ewangelicko-katolicką. W 1926 r. przeprowadzono gruntowny remont kościoła. Obecnie kościół pełni funkcję świątyni filialnej, w dawnym klasztorze znajduje się siedziba Towarzystwa Muzycznego im. M. Zielińskiego.

Barokowy kościół pw. Narodzenia Najświętszej Marii Panny jest trójnawowym budynkiem halowym. Prezbiterium przykrywa sklepienie kolebkowe z lunetami, nawę główną — sklepienie żaglaste, nawy boczne natomiast — sklepienia kolebkowe. Barokowe i rokokowe wyposażenie wnętrza pochodzi z XVIII w.

Piętrowy budynek klasztorny o nietynkowanej fasadzie przylega do kościoła od strony południowej. Jego trzy skrzydła otaczają kwadratowy wirydarz. Dziedziniec przed kościołem i klasztorem otacza mur z dwoma barokowymi bramami.

The former Franciscan monastery

FRANCISCANS WERE BROUGHT TO ŚREM around 1261 by the blessed Jolenta and her husband, Boleslaus the Pious, the Duke of Wielkopolska. Their first seat was located on the left bank of the River Warta. After the death of Boleslaus the Pious in 1279, the blessed Jolenta lived in Śrem till 1284 or 1285, when she joined the Order of St. Clare in Gniezno. Franciscans moved to the right bank of the river when the town was founded there. Their monastery was located in the southeastern part of the present day Old Market Square. In 1636 the monks bought a yard in the Ostrówek outskirts. Soon they started to build a brick temple; it was consecrated in 1663. At the end of the 17th century construction of a brick monastery started. The work continued for years and was completed as late as 1763. In 1837 the Prussian authorities dissolved the monastery and its buildings were turned into an Evangelical-Catholic school. In 1926 the church was completely renovated. Presently, it is a branch church and the former monastery is the seat of the M. Zieliński Music Society.

The Baroque church of the Birth of the Most Holy Virgin Mary is a three-nave hall building. The presbytery is covered with a cradle vault with lunettes, the main nave — a sail vault, the side naves — cradle vaults. The Baroque and rococo interior comes from the 18th century.

The one storey high monastery building with an unplastered façade adjoins the church on the southern side. Its three wings surround a square cloister. The courtyard in front of the church and monastery is surrounded by a wall with two Baroque gates.

ŚREM

Miasto powiatowe nad Wartą, położone około 42 km na południe od Poznania, przy drodze do Rawicza.

Zakon Świętej Klary (OSC) założyła w 1211 r. św. Klara z inspiracji św. Franciszka z Asyżu. Zatwierdził go w 1263 r. papież Urban IV. Klaryski należą do rodziny franciszkańskiej. Swoje powołanie realizują przez życie kontemplacyjne w klauzurze. W Polsce ich pierwszy klasztor ufundował w 1245 r. książę krakowsko-sandomierski Bolesław Wstydliwy w Zawichoście. W Wielkopolsce pierwszy klasztor Klarysek powstał w 1283 r. w Gnieźnie. Większość polskich klasztorów Klarysek zlikwidowano na początku XIX w., do dziś pozostało ich tylko pięć. W Wielkopolsce od 1988 r. istnieje w Kaliszu klasztor Ubogich Sióstr Świętej Klary (jedeny w Polsce), żyjących według pierwotnej reguły opracowanej przez założycielkę zakonu.

Strój klarysek to czarna tunika ze szkaplerzem z prostokątnym wycięciem, na głowie czarny welon z białym zawieszem, na który składają się kapik i bindal, ponadto biały sznur do przepasania.

Dawny klasztor Klarysek

KLASZTOR UFUNDOWAŁY w 1616 r. Wiktoria i Tekla Gułtowskie. Klaryski przybyli do Śremu prawdopodobnie w 1623 r. Osiedli przy kościele Świętego Krzyża, przekazanym im przez franciszkanów, w lewo-brzeżnej części miasta. Ten drewniany kościół spłonął w 1766 r. Wkrótce siostry przystąpiły do budowy nowej murowanej świątyni i przylegającego do niej klasztoru. W 1835 r. władze pruskie zlikwidowały konwent. W latach 1863-74 w klasztorze mieszkali jezuici, którzy w latach 1863-65 przebudowali budynek klasztorny. Od 1893 r. w dawnym budynku klasztornym mieścił się zakład dla ubogich. Obecnie znajduje się w nim zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy.

Barokowy kościół pw. św. Ignacego Loyoli jest budowlą trójnawową z węższym prezbiterium. Fasadę przekształcono podczas przebudowy w poł. XIX w., z tego okresu pochodzi m.in. neogotycka wieżyczka. W nawie głównej znajduje się sklepienie kolebkowo-krzyżowe, w prezbiterium — sklepienie kolebkowe. Polichromia sklepień — pierwotnie barokowa — została później przemalowana. Wyposażenie pochodzi z XX w.

Przylegający do kościoła klasztor swój obecny kształt architektoniczny zawdzięcza przebudowom w XIX w.

ŚREM

A county town on the River Warta, located about 42 km south of Poznań, by the road to Rawicz.

The former nunnery of the St. Clare sisters

THE NUNNERY WAS FOUNDED in 1616 by Wiktoria and Tekla Gułtowska. The St. Clare Sisters came to Śrem probably in 1623. They settled by the St. Cross Church, which was given to them by the Franciscans, on the left side of the town. This wooden church burnt down in 1766. Soon the nuns started to build a new brick temple and an adjoining nunnery. In 1835 the Prussian authorities dissolved the convent. Between 1863-74 the nunnery was occupied by the Jesuits, who between 1863-65 reconstructed the monastery building. From 1893 the former monastery building was a shelter for the poor. Presently, it is a health care centre and a shelter.

The Baroque church of St. Ignatius of Loyola is a three-nave building with a narrower presbytery. During reconstruction work in the mid 19th century the façade was changed; the neo-Gothic spire comes from the same period. In the main nave — a cradle-cross vault, in the presbytery — a cradle vault. Vault polychromy, originally Baroque in style, was repainted. The interior comes from the 20th century.

The monastery that adjoins the church got its present architectural form after reconstruction in the 19th century.

The Order of St. Clare (OSC) was founded in 1211 by St. Clare at the inspiration of St. Francis of Assisi. The order was sanctioned in 1263 by Pope Urban IV. Sisters of St. Clare belong to the Franciscan family. They practice their vocation by leading a contemplative cloistered life. In Poland their first nunnery was founded in 1245 by Boleslaus the Shy, the Duke of Cracow and Sandomierz, in Zawichost. In Wielkopolska the first nunnery of the Sisters of St. Clare was built in 1283 in Gniezno. Most of the nunneries of the order were dissolved at the beginning of the 19th century; only five have remained until the present times. Poland's only nunnery of the Poor Sisters of St. Clare, who follow the original rule of the foundress, can be found in Kalisz in Wielkopolska; it was founded there in 1988.

Sisters of St. Clare wear a black habit, a scapular with a rectangular cut, and a black veil with a wide white scarf consisting of a cape and bandeau, and a white cord.

TRZEMESZNO

Miasto położone około 15 km na wschód od Gniezna, przy drodze do Torunia.

Dawny klasztor Kanoników Regularnych

WEDŁUG MIEJSCOWEJ TRADYJCJI ŚW. WOJCIECH już w końcu X w. założył w Trzemesznie klasztor Benedyktynów. W kościele klasztorным miano później przechowywać zwłoki św. Wojciecha, przed ich przeniesieniem do Gniezna. Choć hipoteza ta nie znajduje potwierdzenia historycznego, Trzemeszno do dziś jest jednym z największych ośrodków kultu św. Wojciecha w Polsce.

Klasztor powstał ok. 1130 r.; jego fundatorem był książę Bolesław Krzywousty. Prawdopodobnie przed 1145 r. zakonnicy wzniesli romańską, trójnawową bazylikę. Od zachodu, przed lico fasady wysunięta była potężna wieża. U schyłku XII lub na początku XIII stulecia przebudowano wschodnią część kościoła, wznosząc transept i prosto zamknięte prezbiterium. Kościół i klasztor spłonęły w 1359 r. Kolejne zniszczenia spowodował wielki pożar miasta w 1405 r. Podczas odbudowy kościół uzyskał formy gotyckie; przekształcono fasadę na dwuwieżową, rozebrano znaczną część murów i wydłużono prezbiterium. W tym też mniej więcej czasie wzniesiono po północnej stronie kościoła mury budynki klasztorne.

Obecny kształt architektoniczny uzyskał kościół podczas gruntownej przebudowy w latach 1782-91, zainicjowanej przez opata Michała Kościeszę Kosmowskiego. Już nieco wcześniej, w 1776 r. rozpoczęło działalność Collegium Tremesnensis — sześcioklasowa szkoła średnia o charakterze publicznym, przeznaczona dla synów szlacheckich, mieszczańskich i chłopskich. W 1836 r. władze pruskie zamknęły klasztor. Niedługo potem rozpoczęto rozbiorczą zabudowę klasztornych. W 1945 r. doszczętnie spłonęło wnętrze kościoła. Jego odbudowa trwała do 1960 r. W 1969 r. papież Paweł VI nadał świątyni godność bazyliki mniejszej. Obecnie jest ona kościołem parafialnym.

Późnobarokowy kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny jest trójnawową bazyliką wzniesioną na planie krzyża. Jego centralna część, otoczona obejściem z czterema kaplicami, przykryta jest kopułą. W zachodniej części nawy zachowały się pokaźne fragmenty muru romańskiego, odsłonięto też częściowo dwie romańskie kolumny. Wyposażenie kościoła — w tym barokowo-klasycystyczne sztukaterie i klasycystyczną polichromię Franciszka Smugłowicza — zrekonstruowano w latach pięćdziesiątych XX w.

Przylegający do kościoła od strony północnej budynek plebani jest pozostałością dawnego pałacu opackiego, wzniesionego zapewne w poł. XVIII w., przebudowanego w latach 1843-62. Opodal znajduje się późnobarokowy budynek dawnego alumnatu, wzniesiony w latach 1773-75.

TRZEMESZNO

A town some 15 km east of Gniezno, by the road to Toruń.

The former monastery of Canons Regular

AS LOCAL TRADITION HAS IT, ST. ADALBERT founded a Benedictine monastery in Trzemeszno at the end of the 10th century. Later, the body of St. Adalbert was buried in the monastery church before it was moved to Gniezno. Although this hypothesis is not confirmed historically, until today Trzemeszno has been one of the largest cult centres of St. Adalbert in Poland.

The monastery was built around 1130; it was founded by Duke Boleslaus the Wrymouth. Probably before 1145 the monks built a Romanesque, three-nave basilica. A monumental spire was built on the western side, in front of the façade. At the turn of the 12th century or at the beginning of the 13th century the eastern part of the church was rebuilt, a transept and a closed presbytery were erected. The church and the monastery burnt down in 1359. The great fire of the town in 1405 resulted in further devastation. During reconstruction the church was given Gothic forms; the façade got another spire, some of the walls were pulled down and the presbytery was extended. At about the same time brick monastery buildings were erected on the northern side of the church.

The present architectural design was given to the church during its rebuilding work between 1782-91, started by abbot Michał Kościuszka Kosmowski. Collegium Tremesnensis, a six-year public secondary school for the sons of the nobility, townspeople and peasants, was opened a few years earlier, in 1776. In 1836 the Prussian authorities dissolved the monastery. Demolition of the monastery buildings started a few years later. In 1945 the interior of the church was burnt out completely by fire; its reconstruction lasted till 1960. In 1969 Pope Paul VI elevated the church to the status of minor basilica. Presently, it is a parish church.

The late Baroque church of the Assumption of the Most Holy Virgin Mary is a three-nave basilica, built on the floor plan of a cross. Its central part, with a bypass featuring four chapels around it, is covered with a dome. In the western part of the nave fragments of the Romanesque wall have been preserved. Two Romanesque columns have also been partly uncovered. The interior, including Baroque and classicistic stuccowork and classicistic polychromy of Franciszek Smuglewicz, was reconstructed in the 1950s.

The presbytery adjoining the church on the northern side is a remnant of the former abbatial palace, which was probably erected in the mid 18th century, and reconstructed between 1843-62. The nearby late Baroque building of the former aluminate was erected between 1773-75.

*Kolumna
(1. poł. XII w.)*

*A column
(first half of
the 12th c.)*

*Budynek
dawnego
alumnatu*

*The building of
the former
alumnate*

WĄGROWIEC

Miasto powiatowe nad Wełną,
położone około 50 km na północny
wschód od Poznania.

Dawny klasztor Cystersów

HISTORIA KLASZTORU ZACZEŁA SIĘ W POŁOŻONYM ok. 10 km na północny wschód od Wągrowca Łeknie. Tam w 1153 r. został przez Zblyluta z rodu Pałuków ufundowany klasztor cysterski. Zakonnicy przybyli doń z Altenbergu pod Kolonią. Klasztor w Łeknie był prawdopodobnie najstarszym opactwem cysterskim lokowanym na ziemiach polskich. Pod koniec XIV w. rozpoczął się proces przenoszenia klasztoru do Wągrowca. Trwał on około stu lat i zakończony został w 1493 r.

Budowę gotyckiego kościoła klasztorowego (lub tylko jego prezbiterium) zakończono ok. 1455 r. Dłużej trwała budowa klasztoru, zakończono ją dopiero w 1512 r. W latach 1681-82 kościół otrzymał formy barokowe, przebudowy dokonał Jerzy Catenazzi. Pożar w 1747 r. zniszczył kościół i zabudowania klasztorne. Odbudowę podjęto dopiero ok. 1778 r. i trwała ona do końca XVIII w. Po 1800 r. kościół i klasztor otynkowano.

W 1796 r. dobra klasztorne przejęło państwo. Klasztor został zlikwidowany w 1835 r. W części zabudowań klasztornych umieszczono sąd i więzienie. Kościół stał się świątynią parafialną. Po odzyskaniu niepodległości w klasztorze utworzono Konwikt Arcybiskupi. W styczniu 1945 r. gmachy kościoła i klasztoru zostały podpalone przez uciekających Niemców. Odbudowa trwała do 1968 r. W latach 1968-97 w budynku dawnego klasztoru mieścił się Dom Zasłużonego Kapłana Archidiecezji Gnieźnieńskiej im. Jakuba Wujka.

Późnobarokowy kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny Wniebowziętej i świętych Piotra i Pawła jest budynkiem trójnawowym, halowym, wzniesionym na planie prostokąta. Ozdobą fasady są dwie niskie wieże. Wnętrze przykrywają sklepienia żaglaste. Zabytkowe wyposażenie świątyni zniszczył pożar w 1945 r. Zachował się późnobarokowy ołtarz główny, częściowo zrekonstruowany po 1949 r. Do kościoła przeniesiono też późnobarokowe, rzeźbione stalle z XVIII w., stojące dawniej w katedrze gnieźnieńskiej.

Od południa do kościoła przylega trójskrzydłowy budynek klasztorny otaczający wirydarz, z głęboką na 25 m studnią. Zespół klasztorny otacza mur, w którym znajduje się późnobarokowa trójdzielnia brama.

WĄGROWIEC

A county town on the River Welna,
located about 50 km north west
of Poznań.

The former Cistercian monastery

THE HISTORY OF THE MONASTERY STARTED IN ŁEKNO, 10 km north west of Wągrowiec, where in 1153 a Cistercian monastery was founded by Zbylut of the Pałuki family. Monks came here from Altenberg near Cologne. The monastery in Łekno is probably the oldest Cistercian abbey, founded on Polish lands. Transfer of the monastery to Wągrowiec started at the end of the 14th century and continued for about one hundred years; the transfer was completed in 1493.

Construction of a Gothic monastery church (or its presbytery only) was completed around 1455. Construction of the monastery took longer, it was completed as late as 1512. Between 1681-82 the church was given Baroque forms; the reconstruction was supervised by Georgio Catenazzi. A fire in 1747 destroyed the church and the monastery buildings. Reconstruction was started about 1778 and continued to the end of the 18th century. After 1800 the church and the monastery were plastered.

In 1796 the monastery estates were seized by the state. The monastery was dissolved in 1835. Some monastery buildings were turned into a court and a prison. The church became a parish church. After the regaining of independence, an archbishop boarding school was organized in the monastery. In January 1945 the buildings of the church and monastery were set on fire by the Germans. Reconstruction continued until 1968. Between 1968-97 the building of the former monastery housed the Home of the Distinguished Chaplain of the Jakub Wujek Archdiocese of Gniezno.

The late Baroque church of the Assumption of the Most Holy Virgin Mary and St. Peter and Paul is a three-nave hall building, erected on the floor plan of a rectangle. Two low spires add beauty to the façade. The interior is covered with sail vaults. The historical interior was destroyed by fire in 1945 and only the late Baroque main altar survived. The altar was partly reconstructed after 1949. Late Baroque, sculpted stalls from the 18th century, which formerly were part of the Gniezno cathedral, were moved to the church.

On the southern side the church adjoins a three-nave monastery building around a cloister, with a 25m deep well. The monastery complex is surrounded by a wall that features a late Baroque three-part gate.

WOŹNIKI

Wieś położona około 7 km na północny wschód od Grodziska Wielkopolskiego, przy drodze Kotowo – Dakowy Mokre. Klasztor znajduje się w lesie na północ od wsi, na wzniesieniu zwanym Wyrwał.

Klasztor Franciszkanów

KLASZTOR UFUNDOWALI w 1660 r. Kazimierz Rogaliński i jego żona Anna z Mielżyńskich. Dwa lata później nowo wzniesione budowle — drewniany kościół i szachulcowy budynek klasztorny — objęli reformacji. Murowaną świątynię wybudowano w latach 1706-23 według projektu Jana Catenazziego. Nowy, murowany budynek klasztoru wzniesiono w latach 1727-41, jego projektantem był Jan Adam Stier. Władze pruskie zamknęły klasztor w 1836 r. Opuszczone budowle powoli niszczały. W połowie XIX w. rozebrano część klasztoru. Po II wojnie światowej wyposażenie kościoła przeniesiono do innych świątyń, m.in. ołtarz główny trafił do poznańskiego kościoła Karmelitów Bosych.

Dzieło odbudowy zniszczonego obiektu podjął w 1975 r. ksiądz kanonik Hieronim Lewandowski, mianowany przez arcybiskupa poznańskiego rektorem kościoła w Woźnikach. W następnym roku nastąpiło poświęcenie świątyni przez arcybiskupa Antoniego Baranika. Od 1978 r. gospodarzami klasztoru są ponownie franciszkanie. Częściowa odbudowa budynku klasztornego trwała od 1980 do 1988 r. Odtworzono m.in. przylegające do kościoła skrzydło północne, podwyższono do pierwotnej wysokości skrzydło wschodnie. Równocześnie ściągano do kościoła wywiezione po 1945 r. elementy jego wyposażenia. Restaurację świątyni zakończono w 1992 roku.

Klasztor, w którym znajduje się dom rekolekcyjny, należy do franciszkańskiej Prowincji św. Franciszka z Asyżu w Poznaniu.

Barokowy kościół pw. św. Antoniego jest budynkiem jednonawowym, z nieco węższym, trójbocznie zamkniętym prezbiterium. Wnętrza kryją sklepienia kolebkowe z lunetami. Kościół posiada jednolite, późnobarokowe wyposażenie z ok. 1775 r. Zabudowania klasztorne przylegają do kościoła od strony południowej. Przed fasadą świątyni, na wysokim cokole, stoi kamienna, późnobarokowa rzeźba Matki Boskiej z 2. poł. XVIII w.

WOŹNIKI

A village some 7 km north east of Grodzisk Wielkopolski, by the Kotowo – Dakowy Mokre road. The monastery is in a forest, north of the village, on a hill called Wyrwał.

The Franciscan monastery

THE MONASTERY WAS FOUNDED in 1660 by Kazimierz Rogaliński and his wife, Anna neé Mielżyńska. Two years later, the newly built wooden church and half-timbered chess style monastery building were taken over by the Reformati. A brick church was built between 1706-23 to the design of Giovanni Catenazzi. A new brick monastery was built between 1727-41 to the design of Jan Adam Stier. The Prussian authorities dissolved the monastery in 1836. Deserted buildings gradually became dilapidated. In the mid 19th century part of the monastery was pulled down. After the Second World War elements of the interior design were moved to other churches, e.g. the main altar was moved to the church of the Discalced Carmelites in Poznań.

In 1975 canon Hieronim Lewandowski, who was appointed rector of the church in Woźniki by the Archbishop of Poznań, started to reconstruct the monastery. In the following year the monastery was consecrated by Archbishop Antoni Baraniak. Franciscans returned to the monastery in 1978. Partial reconstruction of the monastery continued from 1980 to 1988. The northern wing adjoining the church was restored, the eastern wing was restored to its original height. At the same time, elements of the interior, taken out of the monastery after 1945, were gradually brought back.

The monastery, which houses the retreat centre, belongs to the Franciscan Province of St. Francis of Assisi in Poznań.

The Baroque church of St. Anthony is a single nave building, with a slightly narrower trilaterally closed presbytery. The interiors are covered with cradle vaults with lunettes. The church has a uniform late Baroque interior design from about 1775. Monastery buildings adjoin the church on the southern side. A stone, late Baroque sculpture of the Mother of God from the second half of the 18th century stands in front of the church façade, on a high pedestal.

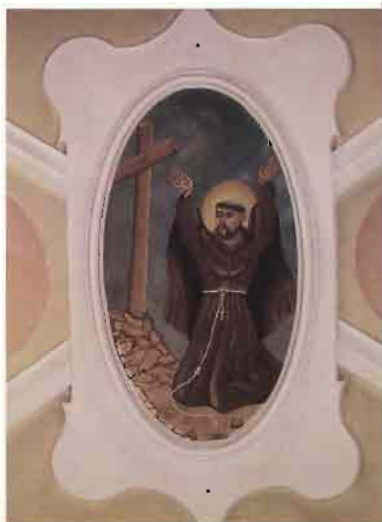

*Fragmenty
polichromii
sklepienia
kościola*

*Fragments of
the polychromy
of the church
vault*

*Krypta
grobowa*

*Tomb
crypt*

WRONKI

Miasto nad Wartą, położone około 20 km na północny zachód od Szamotuł, przy drodze Czarnków – Międzychód.

Klasztor Franciszkanów

(dawny klasztor Dominikanów)

DOMINIKANIE SPROWADZENI ZOSTALI DO WRONEK w 1279 r. przez księcia wielkopolskiego Przemysła II. Już w następnym roku zakonnicy rozpoczęli budowę kościoła i klasztoru. Nie wiadomo kiedy zakończono prace budowlane ani jak wyglądały ówczesne zabudowania. Zespół klasztorny uległ zniszczeniu w 1603 r. Obecny kościół wzniesiono w końcu XVII w., według projektu Krzysztofa Bonadury Starszego. Jego fundatorem był prawdopodobnie Jan Korzbok Łącki. W 1838 r. Prusacy zlikwidowali konwent. Specjalnie utworzony komitet obywatelski zebrał potrzebne fundusze, wykupił kościół i klasztor, a następnie przekazał na własność ówczesnemu arcybiskupowi gnieźnieńsko-poznańskiemu Mieczysławowi Ledóchowskiemu. Ten w 1868 r. sprowadził do Wronek reformatów, zalecając im utworzenie w klasztorze domu rekolekcyjnego. Przeprowadzono wówczas kapitalny remont kościoła i wybudowano nowy klasztor. Gorliwa działalność duszpasterska zakonników nie podobała się zaborcy; w 1875 r., w czasie tzw. kulturkampfu, władze ponownie zamknęły klasztor. Mimo to zakonnicy mieszkali tam do I wojny światowej. Klasztor otwarto ponownie w 1925 r. Do 1931 r. istniało w nim Niższe Seminarium Duchowne; później — do wybuchu II wojny światowej działało w klasztorze Studium Teologiczne. W czasie okupacji w klasztorze znajdował się niemiecki szpital wojskowy, a po 1945 r. — najpierw internat, a później Państwowy Dom Dziecka. Budynek klasztorny odzyskali franciszkanie dopiero w latach czterdziestych XX w. W 1991 r. zainaugurowało działalność Wyższe Seminarium Duchowne, będące dziś sekcją Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Klasztor należy do franciszkańskiej Prowincji św. Franciszka z Asyżu w Poznaniu.

Barokowy kościół pw. Zwiastowania Najświętszej Marii Panny jest budynkiem jednonawowym, wzniesionym na planie krzyża. Półkolistce zamknięte prezbiterium i ramiona transeptu przykryte są, podobnie jak nawa, sklepieniami kolebkowymi z lunetami; na skrzyżowaniu naw znajduje się sklepienie kolebkowo-krzyżowe. Polichromię wykonał w 1951 r. Marian Schwartz z pobliskiego Obrzycka. Wyposażenie wnętrza nowe, z lat po II wojnie światowej. Do świątyni przylega nieotynkowany budynek klasztorny.

WRONKI

A town on the River Warta, located about 20 km north west of Szamotuły, by the Czarnków – Międzychód road.

The Franciscan monastery

(the former Dominican monastery)

DOMINICANS WERE BROUGHT TO WRONKI IN 1279 by Przemysł II, the Duke of Wielkopolska. In the following year the monks started to build a church and a monastery. It is not known when construction work was completed and what the buildings looked like. The monastery complex was destroyed in 1603. The present church was built at the end of the 17th century to the design of Krzysztof Bonadura the Elder. It was probably founded by Jan Korzbok Łącki. In 1838 Prussians dissolved the monastery. A specially formed committee of local inhabitants raised the necessary funds, bought the church and the monastery and donated them to Mieczysław Ledóchowski, then Archbishop of Gniezno and Poznań. The archbishop brought Reformati monks to Wronki and asked them to organize a retreat centre in the monastery. The church was then completely overhauled and a new monastery was built. Prussians did not like the apostolate work of the monks and in 1875, during the Kulturkampf, again closed the monastery down. Despite this, the monks lived there until the First World War. The monastery was reopened in 1925. Until 1931 it was the seat of the Lower Seminary, later, until the outbreak of the Second World War, a Theological College was organized there. During the occupation the monastery was turned into a German military hospital and after 1945, first into a boarding school and later a State Children's Home. The monastery building was regained by the Franciscan monks in the 1990s. In 1991 the Higher Seminary, which today is a branch of the Theological Faculty of Adam Mickiewicz University in Poznań, was opened there.

The monastery belongs to the Franciscan Province of St. Francis of Assisi in Poznań.

The Baroque church of the Annunciation of the Most Holy Virgin Mary is a single nave building, erected on the floor plan of a cross. A semicircularly closed presbytery and the arms of the transept are covered, like the nave, with cradle vaults with lunettes; the vault at the intersection of the naves is a cradle-cross. The polychromy was made in 1951 by Marian Schwartz from the nearby Obrzycko. The interior is new, from the years after the Second World War. An unplastered monastery building adjoins the church.

WYSOKA

Miasto położone około 23 km na północny wschód od Piły, przy drodze Wągrowiec – Złotów.

Dawny klasztor Kanoników Regularnych

KANONICY REGULARNI ZOSTALI SPROWADZENI DO WYSOKIEJ w 1695 r. przez Apolinarę Tuczyńską. Budowę świątyni i klasztoru rozpoczęto w 1707 r.; główne prace budowlane zakończono do 1715 r. W 1785 r. władze pruskie zlikwidowały klasztor. W latach 1799-1802 przeprowadzono gruntowną przebudowę kościoła. Chór muzyczny wybudowano w latach 1926-39. Obecnie świątynia pełni funkcję kościoła parafialnego.

Barokowy kościół pw. Najświętszej Marii Panny Różańcowej jest budowlą trójnawową, z wydłużonym prezbiterium i zakrystią w osi świątyni. W narożach fasady znajdują się dwie niewysokie wieże. Wnętrza przykryte są sklepieniami żaglastymi. Późnobarokowe i rokokowe wyposażenie pochodzi z XVIII w.

Wolno stojący budynek dawnego klasztoru (obecnie plebania) wzniesiony na planie prostokąta, przykryty jest dachem dwuspadowym. Główne wejście prowadzi przez klasycystyczny portyk wglębny z parą kolumn z ok. 1800 r. Dzwonnica o konstrukcji szkieletowej, przykryta dachem namiotowym, powstała przypuszczalnie w latach 1760-66.

WYSOKA

A town some 23 km north west of Piła, by the Wągrowiec – Złotów road.

The former monastery of Canons Regular

CANONS REGULAR WERE BROUGHT TO WYSOKA in 1695 by Apolinara Tuczyńska. Construction of the church and monastery started in 1707; the main construction work was completed until 1715. In 1785 the Prussian authorities dissolved the monastery. Between 1799-1802 the church was completely refurbished. The choir was built between 1926-39. Today the church is the parish church.

The Baroque church of the Most Holy Virgin Mary of Rosary is a three-nave building, with an elongated presbytery and sacristy in the axis. In the corners of the façade there are two low spires. The interiors are covered with sail vaults. Late Baroque and rococo interior date from the 18th century.

A freestanding building of the former monastery (today a vicarage) was erected on the floor plan of a rectangle, and is covered with a gable roof. The main entrance leads through the classicistic portico with a pair of columns from about 1800. The belfry, skeleton in structure, covered with a tent roof, was probably built between 1760-66.

Informacje o zakonach

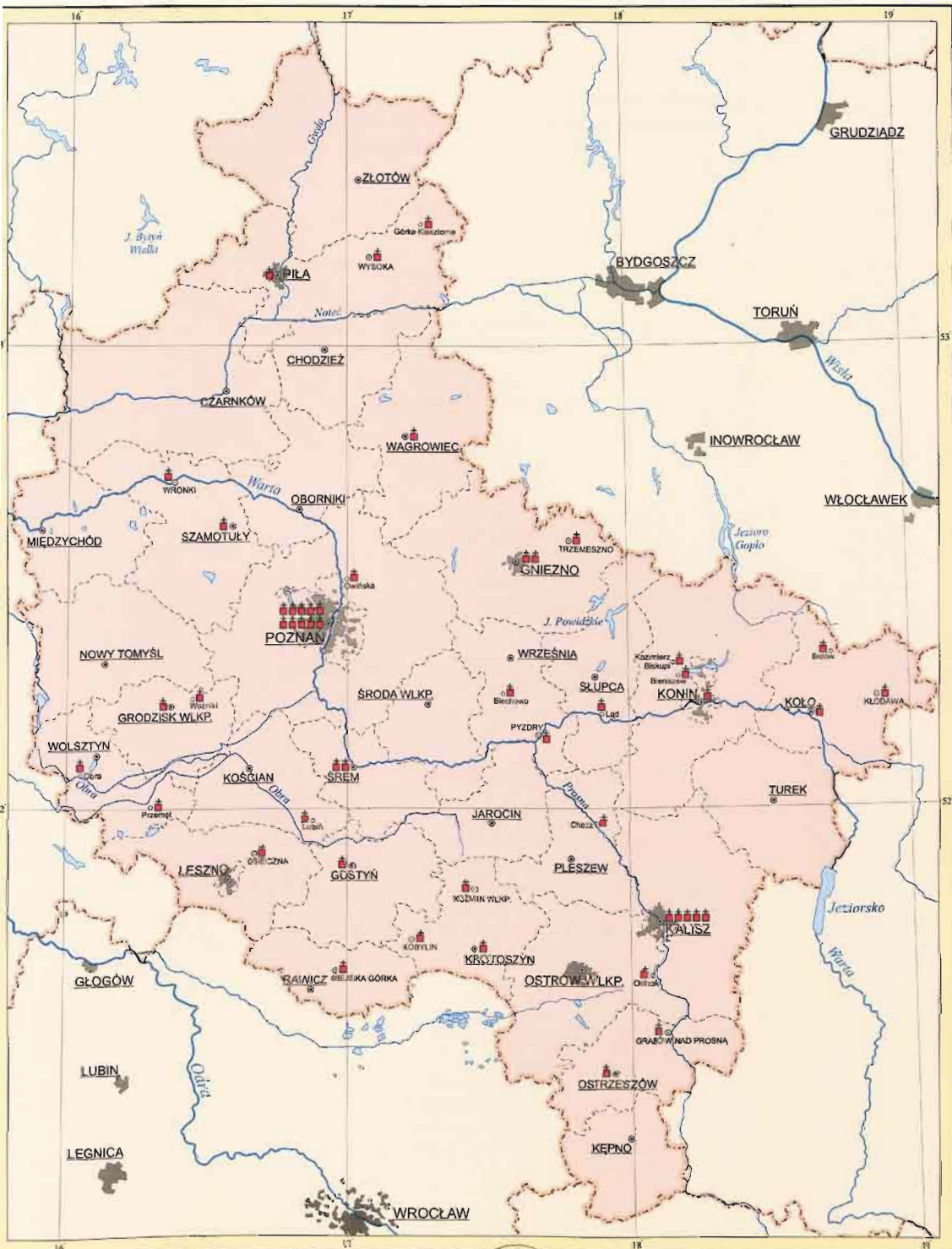
(w skorowidzu użyto nazw zwyczajowych)

benedyktyni	s. 158
bernardyni	s. 126
bożogrobcy	s. 48
cysterki	s. 182
cystersi	s. 268
dominikanie	s. 224
dominikanki	s. 236
filipini	s. 54
franciszkanie	s. 42
franciszkanie konwentalni	s. 42
jezuici	s. 84
kameduli	s. 22
kanonicy regularni	s. 94
kapucyni	s. 204
karmelici bosi	s. 230
karmelici trzewiczkowi	s. 116
klaryski	s. 290
misjonarze Świętej Rodziny	s. 62
oblaci	s. 174
paulini	s. 16
reformaci	s. 36
salezjanie	s. 146
siostry miłosierdzia	s. 258
siostry nazaretanki	s. 90
trynitarze	s. 142

Przy opisie historii zakonów oraz strojów zakonników korzystano z materiałów Katolickiej Agencji Informacyjnej; a zwłaszcza wydanej przez nią książki Bogumiła Łozińskiego *Leksykon zakonów w Polsce*.

Descriptions of the history of monasteries and the clothes of monks and nuns are based on the materials provided by the Catholic Information Agency and particularly on the book *Leksykon zakonów w Polsce* [Lexicon of Polish monasteries] by Bogumił Łoziński, published by the Catholic Information Agency.

ROZMIESZCZENIE ZABYTKOWYCH KLASZTORÓW W WIELKOPOLSCE

GOSTYŃ miasta powiatowe
 WRONKI inne miasta

Owińska inne miejscowości
 lokalizacja klasztoru

0 10 20 30 40 km

KOMITET REDAKCYJNY BIBLIOTEKI „KRONIKI WIELKOPOLSKI”

*Lena Bednarska (przewodnicząca), Przemysław Hauser, Krzysztof Kasprzak,
Tomasz Naganowski, Marek Ziółkowski*

Recenzent
Zofia Kurzawa

Redaktor
Hanna Koźmińska

Redaktor prowadzący
Mariusz Grzebalski

Skład, łamanie
Piotr Gielnik, PERFEKT Sp.j.

Tłumaczenia
Zbigniew Nadstoga

Korekta
Natalia Słomińska

Wykreślenie mapy
Radosław Przebitkowski

© Wydawnictwo Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu
Poznań 2006

ISBN 83-87816-75-2

Wydawca
Wydawnictwo Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu
60-819 Poznań, ul. Prusa 3
tel. (61) 664 08 75
e-mail: wydawnictwo@wbp.poznan.pl
<http://www.wbp.poznan.pl>

Wydanie I

Druk i oprawa
Zakład Poligraficzny
Moś i Łuczak sp.j.
61-065 Poznań, ul. Piwna 1

In Poland monastic orders existed as early as the beginnings of the statehood. An enormous role in the Christianization of Poland was played by the Benedictine monks. St. Adalbert, Jordan, the first bishop of Poznań and Radzim Gaudenty, the first archbishop of Gniezno, were members of this community. The first Polish saints, the Five Martyr Brothers, were also Benedictine monks and their monastery was probably located near Międzyrzecz, on the western border of the historic Wielkopolska region.

This album carries descriptions of 51 architectural structures, consisting of a church and a monastery building (or what remained of it), located in the Province of Wielkopolska. As many as 28 of them have retained their historical function and continue to be the seats of monastic institutes and associations of apostolic life. The Benedictine monastery in Lubiąż has the longest history: it was originally founded around 1070. Four of the monasteries described in this book were founded in the 12th century: that of Canons Regular in Trzemeszno (about 1130), the monastery of the Knights of the Holy Sepulchre in Gniezno (before 1198) and the Cistercian monasteries in Łekno (1153, later moved to Wągrowiec) and Łąd (second half of the 12th century). In the 13th century four Franciscan monasteries were founded (Kalisz, Gniezno, Śrem, Pyzdry), two Cistercian monasteries (Obra, Przemęt) and two Cistercian nunneries (Ołobok, Owińska), two Dominican monasteries (Poznań, Wronki) and one Dominican nunnery (Poznań). A monastery of Canons Regular was founded in Kalisz in the 14th century. Many monasteries were built in the following centuries: six in the 15th century, four in the 16th century, twenty one in the 17th century and two in the 18th century. The monastery of the Capuchin monks in Piła is the youngest monastery described in this book; the present monastery was built in the 20th century, in the years separating the two world wars. Some former monasteries did not survive to modern times. Testimony to their existence is sometimes given by churches built by monks, e.g. those in Gofańc or Sieraków, or by the ruins of monastery buildings, e.g. in Oborniki.

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA
PUBLICZNA W POZNANIU

N - 125500

000-125500-00-0

ISBN 83-87816-75-2

9 788387 816759

WOJEWÓDZKA
BIBLIOTEKA PUBLICZNA
I CENTRUM
ANIMACJI KULTURY
W POZNANIU